

Budite u vezi sa prijateljima iz svih mreža

Uz Kul tarifu za samo **90 para** po minutu

Razgovarajte bez ograničenja!

mts poziva sve korisnike drugih mreža da cimnu svoje Kul prepaid prijatelje, sačekaju poziv i razgovaraju bez ograničenja.

90 para po minutu ka svim mrežama u zemlji.*

Izaberite 3 mts broja i šaljite im SMS za 0 dinara.

Jer su nam svi prijatelji.

*posle prvog minuta (bez pripadajućih poreza)

KUL

Korisnički servis 064/789
www.mts.telekom.rs

Telekom Srbija

mts

“ Da je na meni bilo da donesem odluku o tome da li nam treba vlada bez štampe ili zemlja sa štampom bez vlade, ni za trenutak ne bih oklevao već bih se odlučio za ovo drugo.”

SREDA, 9. JUN 2010.

OMNIBUS NA 13 TEMA POVODOM 13 GODINA IZLAZENJA LISTA DANAS

1 | D13 | 1

sloboda

Tako je govorio Džeferson

Piše:
MERI BURS VORLIK

Tomas Džeferson, jedan od osnivača Amerike i treći predsednik Sjedinjenih Američkih Država, jednom je zapisao: „Da je na meni bilo da donesem odluku o tome da li nam treba vlada bez štampe ili zemlja sa štampom bez vlade, ni za trenutak ne bih oklevao već bih se odlučio za ovo drugo“.

Džeferson nije napisao ove reči da bi umanjio značaj uloge vlade, već da bi naglasio važnost slobode štampe kao garanta ljudskih sloboda. Prilikom donošenja ključnih odluka, društvo treba da uzme u obzir mnoštvo različitih mišljenja kao i širok spektar različitih ideja. Korupcija i autokratija se mogu izbeći samo ako građani imaju slobodu da preispituju rad zvaničnika. Ukoliko mediji žele da unesu živost u svakodnevne prilike u društvu, potrebna im je nezavisnost i to ne samo u izveštavanju o zbivanjima koja oblikuju svet u kojem živimo, već nezavisnost u zahtevima da se postojeće stanje menja, nezavisnost u promovisanju javnih debata, nezavisnost u razotkrivanju primera zloupotrebe, te nezavisnost u pozivanju članova vlade na odgovornost.

Srećom, većina evropskih vlada više otvoreno ne cenzuriše medije i ne zabranjuje nezavisno novinarstvo. Ipak, u mnogim zemljama novinari i dalje trpe pritisak, koji iako je danas manje prisutan, podjednako potkopava rad pojedinaca i društva. Telefonski poziv ili skoro neprimetna javna poruka upućena od strane zvaničnika vlade ili drugih interesnih grupa, često guši slobodu govora ohrabrujući cenzuru koju sprovode pojedinci. Medijske kuće su isuviše često primorane da biraju između opstanka i obaveze da svojim čitaocima pruže tačne i nezavisne informacije i analize o događajima. Što je još gore, novinari povremeno doživljavaju pretnje i napade, a mogu čak izgubiti i život ukoliko izveštavaju o osetljivim temama.

U svojoj nedavnoj izjavi, predsednik Barak Obama je sa velikom zabrinutošću primetio da u devet od deset slučajeva u celom svetu, ubice novinara nisu otkrivene ili da na razne načine uspevaju da izbegnu preuzimanje odgovornosti za svoje zločine. Dužnost demokratske vlasti jeste da obezbedi sigurnu i otvorenu

klimu koja pogoduje slobodi medija, da zaštiti one koji upražnjavaju jedno od osnovnih ljudskih prava i da izvede pred lice pravde sve one koji prete novinarima i ograničavaju njihovo pravo na slobodu govora.

Imala sam priliku da 4. maja učestvujem u svečanosti koja je održana povodom pete godišnjice dodele nagrada u oblasti istraživačkog novinarstva koju Američka ambasada organizuje zajedno sa Nezavisnim udruženjem novinara Srbije (NUNS). Duboko su me dimuli hrabrost i profesionalizam svih novinara koji se bave istraživačkim novinarstvom, kako onih koji su primili nagrade, tako i onih koji su bili nominovani. Od izuzetne je važnosti za slobodu, prosperitet i demokratsku budućnost Srbije da novinarima koji se bave istraživačkim novinarstvom, kao i njihovim kolegama, bude dozvoljeno da ovaj važan posao obavljaju neometano i da sloboda i nezavisnost medija budu i dalje priznate i poštovane kao temeljne vrednosti srpskog društva.

Autorka je ambasador SAD u Beogradu

Herman van Rompej, predsednik Evropske unije, za Danas

Pesma sa naslovne strane

Put do predsednika Evropskog saveta Hermana van Rompeja bio je lak i prijatan: u komunikaciji su efikasno pomagali njegov portparol De Baker, De Bakerova saradnica Karla Valtorta, te predsednikov lični sekretar Kaenas O'Konor. Nije trebalo ni dve nedelje da predsednik Van Rompej odobri i pošalje Danasu deset svojih haiku pesama, da budu objavljene u ovom svečanom broju (na naslovnoj su strani ovoga dodatka). Deset a ne trinaest, kako smo tražili! Ništa nije promenilo naše zadovoljstvo, čak ni pitanje o tome da li je predsednik zazirao od broja trinaest; naprotiv, ono ga je samo uvećalo.

U aprilu, u Briselu, predsednik Evropskog saveta promovisao je knjigu svojih haiku pesama od 128 stranica. Otkrilo se da ih piše od 2004, kada se sreo sa jednim belgijskim sveštenikom majstorom haikua, i otada nije prestajao da piše. „Nisam prestajao otada“, rekao je, „ali ne voden opsijom ili strašću, nego pre entuzijazmom“.

U ovoj originalno japanskoj pesničkoj formi privukao ga je smisao za ravnotežu, želja za jednostavnošću i harmonijom, osećanje pripadanja celini. „Haiku pesnik, u politici, ne može biti ekstravagant, niti nadmen, ni ekstremist“, govori naš autor. Privukao je fano-ve čak i u Japanu. Knjigu je štampao u dve i po hiljade primeraka.

Sad, kaže, ne piše, jer je okupiran poslovima koje vodi u Evropskoj uniji kao predsednik. Ranije, stvarao je stihove često dok je šetao mešanca Luisa krajolicima Belgije, ili kod kuće za nedeljnim ručkom. Premda, haiku nije laka forma: tri stiha, sa ukupno sedamnaest silabičkih celina, od toga pet u prvoj liniji, sedam u drugoj, i opet pet u trećoj. Priroda, živi svet u njoj, godišnja doba - to su klasične teme haikua. Predsednik van Rompej smatra da je haiku zapravo pozicija modernog čoveka: ispunjena lucidnošću, zabavna i kratka.

Za ovaj broj Danasa stihove je na srpski preveo Jovan Ćirilov. Koliko znamo, to su prvi prevodi. Ćirilov nije krijo zadovoljstvo. Trudio se, kako nam je rekao, da sledi melodiju materinjeg Van Rompejevog flamanskog (mada su nam dostavljeni i prevodi na nemački, engleski, francuski i latinski, ovaj poslednji je predsednik inače studirao). Kao Ćirilov, i neki zapadni kritičari pozitivno su se izrazili o vrednosti radova „Haiku Hermana“, kako je predsednika Evropske unije nazvao britanski Gardijan. Isticali su „ekstazu kao bitan aspekt njegove poezije“. On sam ne smatra sebe profesionalnim književnikom. U svakom slučaju, nema ambiciju svoga belgijskog prethodnika, premijera Hejksensa, koji je takođe pisao. Još manje bivšeg francuskog prvog ministra De Vilpena.

Audio, Van Rompej čita svoje stihove, www.danas.rs

1 | D13 | 2

sloboda

Slobodan Pavlović

specijalno za Danas iz Vašingtona

Biće tome skoro godinu dana kako je neuništiva Helen Tomas (akreditovana kao izveštač iz Bele kuće već gotovo pola veka, još iz perioda Kenedijeve administracije) javno prozvala Obaminog spoukmena Gibsa da se prestane sa novospostavljenom praksom selektivnog izbora novinara kojima se unapred signaliziraju ne samo „zadate teme“ - već i konkretna pitanja koja se od njih očekuju na predsjedničkim konferencijama za štampu.

Kad smo već kod slobode štampe. Predsedniče Obama.

Pitanje je koliko je taj protest Tomasove predstavljao onu kap koja je prelila čašu. Odnosno, čega je tu sve još bilo i iza scene, pogotovu van domašaja kamera. Bilo kako bilo, posle te polemike (ne)ugodne sa Gibsom spuštenu je rampa na dotadašnju Obaminu praksu velike transparentnosti u komuniciranju sa javnošću preko izveštača iz Bele kuće. Konkretno: predsednik je prošlog leta potpuno obustavio konferencije za štampu i prebacio se na mnogo sigurniji kolosek individualnih intervjua (po pravilu, sa popularnim voditeljima nacionalnih TV mreža). Dopunjavajući to, povremeno, još bezbednijom varijantom snimljenih poruka naciji iz Ovalnog kabineta - uz odgovarajuću intonaciju i scenografiju.

Aprilska ekološka katastrofa nadomak obale Luizijane - sa nesagledivim posledicama po ceo taj region Meksičkog zaliva, a i šire - materala je, međutim, Baraka Obamu da obustavi taj svoj medijski post i pojavi se prošle nedelje pred par stotina novinara. A, ovi su došli na taj razgovor, koji je potrajao duže od uobičajenog jednog sata, sa očiglednom željom da se koliko-toliko nadoknadi sve ono što im je na tom terenu bivalo uskraćivano mesecima unazad.

Avganistan i Irak, zaosttravanje prema ilegalnoj emigraciji, rastuća nezaposlenost i prateće opadanje rejtinga šefa države - nijedna akuelna tema nije bila propuštena u ovom propitivanju bez rukavica. Pri čemu je sve to bio samo uvod u kanonadu pod kojom se prozivani povijao i predstavio se u drugačijem svetlu od onog na koje nas je navikao tokom onih par godina predizborne

kampanje, a pogotovu od januara 2009, kad je došao na čelo najmoćnije sile sveta.

„Ako je neka banka isuviše velika da bi se dozvolilo da propadne, prevelika je i da uopšte postoji. Ako je neki naftni izvor isuviše duboko pod vodom da bi mogao da se začepi ako nešto krene loše, bio je preuboko i da se otvori ta bušotina. Kad ćemo prestati sa našim glupavim ponašanjem? U međuvremenu, skoro smo uništili ekonomiju i do grla smo u dugovima. A, da se i ne pomijne uzaludni rat koji već skoro čitavu deceniju vodimo u Avganistanu... Za naciju koja se neprestance busa u grudi koliko je velika i najmoćnija u svetu, prosto je šokantno koliko smo postali bespomoćni u suočavanju sa brojnim izazovima. Naš duh, koji nas je svojevremeno odveo i na Mesec - izgleda da je tamo i ostao. Danas nisamo u stanju da porazimo talibane, da dovedemo u red velike banke ili da zaustavimo kuljanje nafte iz bušotine koja je eksplodirala pre više od mesec i po dana“, ogorčeno je ovih dana konstatoval Njujork tajms, inače veoma naklonjen Obami svih ovih godina.

Vodeći američki list (a nije jedini) posebno se zgražava zbog tekuće enormne nafne bruke. A, pogotovu zbog iritirajućih poruka predsjedničkih saradnika, koji lansiraju uveravanja u stilu „situacija je, očigledno, veoma teška, ali za Amerikance je najvažnije što mogu da budu sasvim sigurni da vlada, od prvog dana, sve ovo apsolutno drži u svojim rukama“.

Što se toga tiče, dara je konačno prevršila metu na pomenutoj prvoj ovogodišnjoj i, zasad, jedinoj konferenciji za štampu u Beloj kući. Ob-

ma je, standardnom retorikom, u početku uglavnom uspešno izlazio na kraj sa grupom probra- nih izveštača tokom „zagrevanja“ na ostalim akuelnim temama (dva rata, ekonomski potresi kod kuće i u svetu, zabrinjavajuća nezaposlenost, izraelska trakalica sa Palestincima, i t. sl.), ali su ovašnje kolege postale u finišu veoma hostile u rešetanju kakvo dosad nije bilo videno u sučeljavanjima sa novim predsednikom.

„Šta kažete na učestale prigovore da Vaše sadašnje angažovanje oko krize u Zalivu nije bilo dovoljno, ni javno niti iza scene?“ (AP). „Vi tvrdite da je u ovom slučaju urađeno sve što je moglo da se uradi. Ali, tamo dole, u regionu Zaliva, stručnjaci iz naftne industrije kažu da to je jednostavno nije tačno?“ (ABC). „Da li ste od prvog dana bili spremni za najgori mogući scenario ove krize. Ne bi se reklo da je to baš bio slučaj?“ (Maklači Servis). „Možete li da odgovorite na poredenja, koja se sve češće čuju, da ovo sa izlivanjem nafte ide isto onako kako je Vaš pret- hodnik rešavao problem sa uraganom Katrina?“ (NBC). Itd., i t. sl.

Sve kad se sabere, to uopšte nije ličilo na ono na šta su novinari navikli Obamu svih ovih godina. Od 2006, kad je započeo predizbornu kampanju, a pogotovu ne posle januara 2009, kad je ustoličen u Vašingtonu. Za njega je, međutim, to bio pravi trenutak da se suoči sa „novim realnostima“ svoje funkcije. Sa nepredvidivim i nemilosrdnim, uživo prenošenim konferencijama za štampu, umesto prakse (ukorenjene već u njegovom okruženju) da se u interakcijama sa javnošću preusmeri na liferovanje spinovanih kabinet-

Samo vi pitajte...

Uzrok se može nagađati, ali činjenica je da Barak Obama počinje već da manifestuje i odbojnost prema novinarima. Učinio je to poslednji put sasvim javno, 18. maja, prilikom potpisivanja u Ovalnom kabinetu „Denijel Perl zakona o slobodi štampe“ - uz TV prenos, uobičajen za manifestacije te vrste.

„Kad smo već kod slobode štampe, možete li da nam odgovorite na par pitanja oko izlivanja nafte u Zalivu?“, zapitao je predsednika Čip Rid iz CBS-a.

„Naravno, slobodni ste da pitate“, uzvratilo je predsednik.

„Ali, hoćete li i da nam odgovorite... Recimo, i na pitanje o Iranu“, nije se dao Rid.

„Neće biti odgovora“, pojasnio je Obama.

„Danas ne držim konferenciju za štampu. A, mi ćemo se još videti tokom ove nedelje. OK?“ Predsednik je održao reč što se tiče tog najavljenog ponovnog susreta sa novinarima. Bilo je to par dana kasnije, prilikom posete Beloj kući meksičkog predsednika Kalderona. Posle uobičajenih protokolarnih izjava domaćina i gosta, Obama je preskočio domaće novinare i pozvao samo dvojicu kolega sa španskog govornog područja da postavljaju pitanja.

Prijatelji Danasa 2010.

Konstantinović

Jelašić

Ćirilov

2 | D13 | 1

prijateljstvo

Naša palanka nije na periferiji. U centru je. Dve decenije unutrašnjeg egzila Radomira Konstantinovića.

Radmir Konstantinović, pisac i filosof, pripada onom danas sve malobrojnijem intelektualnom krugu umetnika koji zarad lokalnih, uskih nacionalnih i regionalnih interesa nisu izdali univerzalne ideje pravde i slobode. Konstantinović je jedan od najznačajnijih srpskih pisaca i mislilaca u prošlom i ovom veku i superioma intelektualna veličina na našim balkanskim, ali i šire evropskim prostorima.

Obimno delo Radomira Konstantinovića, njegovi rani romani, njegova novija književna ostvarenja te osmotom- na studija „Biće i jezik“, o srpskom pesništvu dvadesetog veka, kao i toliko citirana „Filosofija palanke“, usmereni su ka razbijanju klišeja, obračunu sa zatvorenim načinom mišljenja i predstavljaju monumentalno delo stvarao- ca koji stoji nasuprot glavnom toku konzervativne misli, palanač- kog duha, ksenofobičnog nacionalizma.

Piše: FILIP DAVID

Osam knjiga sjajne analitičke studije „Biće i jezik“ (u iskustvu pesnika srpske kulture) do sada je nedosegnuta analiza „pevanja i mišljenja“ srpskih pesnika prošloga veka, izvanredno dokumentovana i analitička kritika provincijalnog, malograđanskog i palanačkog duha u srpskom pesništvu i srpskoj kulturi.

Foto: Marija Galić

Konstantinovićevo delo prevazilazi ovu sredinu: Filip David

„Filosofija palanke“ objašnjava bolje nego ijedno drugo književno ili filozofsko delo srpske kulturne i filozofske misli suštinu du- go godina vladajućeg kulturnog modela u Srbiji (i danas dominantnog), poreklo i pozadinu dominirajućeg nacionalizma, njegovu ishodište i njegove posledice, poreklo i dubinu moralnog pada većeg dela srpske inteligencije koji su okončani u ratnom razaranju i zločinu.

Kao pisac, kao filosof kulture, Radmir Konstantinović je uvek bio jedan korak ispred ostalih sa savršenim oseca- njem za duh vremena, za nove tendencije. Smelošću i inteligencijom koju poseduju samo najhrabriji i najdarovitiji otvarao je onaj pravi put kojim se izlazi iz parohijske isključivosti, malograđanskog mentaliteta samodovoljnosti, palanačke zatvorenosti. Palanka nije pojam koji se vezuje za periferiju života ili mišljenja, kako je lucidno primetio La- slo Vogel, naša palanka je u samome centru, u središtu mišljenja, u glavnim institucijama političkog sistema i kulture što je čini sveprisutnom i sverazarajućom. U istoriji naše palanke otkrivamo istoriju naših zabluda, ali i jasno nago- veštavanje budućih; pozivajući se na filozofiju palanke vrlo pecizno možemo definisati poreklo, duh i stranputice jed- nog načina razmišljanja i jednog načina delovanja, korene i plodove zatvorene, ograničene misli izražene u strahu od velikog sveta, od modernizacije, od promena.

Kao romansijer koji pripada modernom evropskom du- hu, obeležio je svojim delima važne, prelomne trenutke u istoriji srpske književnosti druge polovine prošlog i početka ovog veka. Rani romani „Daj nam danas“, „Izlazak“ i drugi imali su nemali uticaj na dolazeće generacije evrop- ski orijentisanih pisaca. Dva njegova novija dela „Dekartova smrt“ i „Beket, prijatelj“ žanrovski su bliska romanu, sa dubokim autobiografskim tragovima i predstavljaju vrhunac srpske postmoderne.

Bez poznavanja dela Radomira Konstantinovića nije moguće razumeti tamne i svetle strane srpske intelektualne isto-rije, sve one stranputice i zablude koje su Srbiju dovele u tragičnu istorijsku i kulturni čorsokak ali, i pokazale gde je izlaz. Ukupno delo Radomira Konstantinovića prevazilazi sredi- nu u kojoj je nastalo i njene uske, lokalne probleme. Uva- žavanje dela i ličnosti Radomira Konstantinovića proizilazi, između ostaloga, iz divljenja njegovoj sposobnosti da ne- pogrešivo izrazi suštinu književnih, kulturnih i ukupnih dru- štenih problema naše sredine i po tome predstavlja izuzetnu, jedinstvenu pojavu srpske kulturne scene.

Još uvek postoje dve Srbije, ona autistična, nepoverljiva prema velikom svetu i ona druga kritička, marginalizovana, autsajderska čiji su potencijali gušeni, proglašena ne- patriotiskom i izdajničkom samo zato što nije podlegla pa- lanačkom načinu mišljenja, ksenofobičnom ponašanju iz- raženom u konzervativnom organizacijskom kulturnom modelu mišljenja koji je još uvek i te kako prisutan u srpskom kulturnom prostoru.

To što je taj i takav Radmir Konstantinović poslednjih dvadesetak godina u unutrašnjem egzilu koji nije prekinut ni posle petooktobarskih događaja, svedoči o konfuznoj, pa i nezdravoj srpskoj intelektualnoj sceni gde se i posle svega što se dogodilo ne opršta onima koji su hrabro i pro- ročki pisali i govorili o „nužnosti nacizma u duhu palanke“. Konstantinović je, što je takođe jedan od njegovih neo- prostivih „grehova“, dao preciznu i nedvosmisleno defini- cijiu Druge Srbije, suprotnu svemu onome što je Miloševićeva Srbija, Srbija devedesetih, predstavljala: „Druga Srbi- ja je ona Srbija koja se ne miri sa zločinom.“

Znaci samosvojnosti: Konstantinović (u spačeku za volanom) sa Pavlom Ugrinovićem u Beogradu 1960. i u redakciji Književnih novina

Beograd, septembar 1958.

PAVLE UGRINOV

Konstantinović, prijatelj

Beograd, maj 1956.

Prvi susret

Bilo je veće; išao sam sam. Prelazeći Trg od Narodnog pozorišta ka Spomeniku, ugledao sam Stevu Raičkovića koji mi je dolazio u susret, u društvu sa još jednim mladim čovekom, iste visine.

Stojan Čelić je upravo u Grafičkom kolektivu izlagao svoje crteže inspirisane Stevinim i mojim pesmama (*Baička zapevka*), i nije bilo isključeno da je Steva baš odande dolazio. Zaustavili smo se da se pozdravimo, upravo ispod samog spomenika.

„Ovo je Rade Konstantinović“, predstavio mi je Steva mladog umetnika sa kojim je bio u društvu. Izduženo, blede, veoma mršavo lice, ali ne svetako, već puno nemira i živih upaljenih očiju. Znao sam da to nije bio naš prvi susret.

To se dogodilo još mnogo ranije: prilikom jednog magnovenog mimolaženja kod Dušana Matića. Tačno rečeno: u predoblju Matićevog stana. Ne poznajući se do toga trenutka, osmotrili smo jedan drugoga u prolazu, pokraj otvorenih vrata stana. On je upravo izašao iz Matićeve sobe, sa hrpom štampanih šifova u ruci (verovatno „Književnih novina“), a ja tek stigao na razgovor sa Matićem o novoj pozorišnoj predstavi Samjuela Beketa, koju sam tek započeo da režiram (*Čekajući Godoa*). Ipak, u tom brzom mimohodu, u tom polumračnom predoblju, stigao sam da uočim obris njegovog lika, da zapazim njegov prav i stanjen nos, i njegove malo spuštene obrve, kao što je i on, verujem, stigao da u letu osmotri mene; bilo je to neizbežno... Ali ono što mi je istoga časa i posebno zapalo za oko - a verujem i njemu takođe - bila je njegova crna niki-majica i crne pantalone koja je ostavljala isti utisak i isto značila tih godina što i moj crni somotski sako i crna laka marama oko vrata. Zato što je to, (*to crno*) već bio izvestan znak raspoznavanja, znak različitosti, znak samosvojnosti.

Beograd, avgust 1956.

Sada smo ponovo stajali jedan naspram drugom u redakciji „Književnih novina“. On kao urednik i ja - neko ko je došao sa ulice, izbačen iz Beogradskog dramskog pozorišta.

Objasnio sam mu razloge zbog kojih su bili skitnici sa repertoara (Beket i Sterija) - a zatim i svoju bednu materijalnu situaciju, najzad i svoju želju da nešto zaradim u „Književnim novinama“ - koju je smesta podržao.

„Imaćeš svoj stubac, iz broja u broj“, rekao mi je i poveo me kod Tase Mladenovića, glavnog urednika, da se sa njim upoznam. Sve je to bilo svršeno za petnaest minuta; mogli smo sada da popijemo piće, u dobrom raspoloženju.

„Pisaćeš o čemu god želiš!“ završio je, sa željom da već u prvom narednom broju novina ugleda moj tekst, moj ispunjen stubac.

Radetov eksperiment

Zamoren valjda od kucanja i prekucavanja mnogobrojnih stranica svoga novog romana tokom čitavog prepodneva, u stvari nesposoban da popodne ponovo sedne za pisuću mašinu i nastavi da kuca, Rade (Konstantinović) me je upitao da li bih mogao iz Radio-stanice doneti jedan - magnetofon! Imao je želju da neke scene koje su mu se motale po glavi izdikira neposredno u mikrofoni i na taj način pokuša da „napiše“ radio-dramu. Da je iskaže neposrednije. Tu nije bila samo popodnevna odvratnost prema pisućoj mašini, već i sumnja da bi kucajući mogao stići sve one misli i reči, čitav onaj tempo dijaloga koji se bude nametnuo u usmenom iskazu. A u isto vreme bi bile snimljene i sve one intonacije i naglaske koji sadrži usmeni iskaz, tako važni za kasnije razumevanje psiholoških nijansi pojedinih replika.

Devojačka soba u Dobračinoj

U trosobnom komformnom stanu na trećem spratu, u stanu svojih roditelja, ugnezdio se u devojačkoj sobi, u koju se ulazilo kroz kuhinju.

Imađa jedna od onih većih devojačkih soba, sa prozorom prema dvorištu, i čak malim posebnim toaletom, izgledala je na prvi pogled neudobna, u svakom slučaju zasenčena, pa stoga i nekako tesna i teskobna. A onda svakad i dobro zadimljena, od bezbrojnih cigareta koje je Rade bez uzdržavanja pušio sve vreme svoga prepodnevnog rada. Čak i za sunčanih dana u njoj je gorela sijalica iznad stola sa pisućom mašinom. U za zid se nalazio ležaj, sa presavijenim jastukom i zguzvanom posteljinom, mnogo knjiga oko njega i pepeljaram punom pikavaca na noćnom ormanu.

Upravo je radio na *Ahasveru*, novom romanu, o kome mi je već pričao; hartija je uvek bila uvučena u mašinu i ispisana skoro do kraja. U toj sobi se zapravo jedino i mogao smišljati i smisliti *Ahasver*, u toj prostoriji koja je, po atmosferi, neodoljivo podsećala na onu hotelsku sobu u kojoj sedi sam Ahasver, pod spuštenom sijalicom, u snopu svetla, usamljen, gorak, bespomoćan. Jer samo se u jednoj takvoj sobi, u jednoj tako zatamnenoj, punoj senki, sumračnoj devojačkoj sobici, u izdvojenosti, u usamljenosti, u dimu cigarete, i u beskonačnoj slobodi, mogla, valjda, doživeti sva jeza i sumornost kazne koju trpi Ahasver, taj prokletnik i očajnik, osuđen na večni život, koji u nama uvek nanovo progovara, u jednoj takvoj sobi, naspram pisaačevika, belog lista u njoj i pepeljaram punom opušaka.

Nakon nekoliko susreta u „Književnim novinama“ i poseta u Dobračinoj, naše druženje se pretvaralo u pravo prijateljstvo, puno dosluha, intelektualne harmonije i razumevanja sa mnogo ili malo reči.

Radio drama „Saobraćajna nesreća“

Pošto sam od svoga vernog saradnika i prijatelja Marijana Radojičića, ton-majstora u Radiju, na jedvite jade iskamčio magnetofon, otpočeo je Radetov eksperiment. Obično bi se opružio na onom kauču u niši i, sa rukama pod glavom i sklopljenih kapaka, izgovarao dijaloge, dok bih ja sedeo za aparatom i - prema dogovorenim znacima - uključivao ga i isključivao.

Uprkos razumljivoj početnoj nezvesnosti i nesigurnosti, stvar je ubrzo „krenula“, a zatim bez većih zastajanja potekla „glatko“. Duboko sabran, i što je dalje odmicao, izgovarao je u mikrofoni scenu za scenom, sve sigurnije, i življe, i sve žešće kako je već drama rasla, katkad čak i ponavljajući već izdikiranu scenu, zbog neke izmene ili nijanse.

Pred nama se postepeno, tokom nekoliko popodneva i večeri, na namotima trake, uobičajevala zamišljena drama. Po završenom poslu, čitav snimljeni „materijal“ smo pažljivo preslušali. Sve nam se činilo logično, sve povezano, sve se slagalo, i sve otprve okončano.

Pred sobom smo imali jedno radiofonsko delo koje je Rade nazvao - jednostavno - *Saobraćajna nesreća*.

Bilo je preostalo još samo to da se ova snimljena drama „skine“ sa trake i da Rade overi daktiografski tekst pre no što bude ponovo snimljena, tj. konačno uobličena, u studiju, i sa odgovarajućom glumačkom podelom i potrebnim efektima.

Međutim, izvan same drame, ono što je meni posebno izgledalo dragoceno, bio je upravo taj originalan snimak Radetovog glasa koji čitavu radio-dramu govori „iz glave“. Bio je to jedan naponovljiv, svojevrsan i jedinstven radiofonski dokument, koji je trebalo na neki poseban način iskoristiti.Činilo mi se, naime, da bi emitovanje ovog („presnog“) snimka drame - kada Radetov glas ne samo što izgovara čitav sadržaj drame već i „igra“ sve njene ličnosti - možda bilo vrednije pažnje, ili bar zanimljivije za slušaoca, u svakom slučaju senzacionalnije nego sama ta doterana, umivena i usklađena forma izvedene radio-drame. Ali to, dabome, nije bilo moguće, upravo zbog tog „senzacionalizma“ koji je u sebi sadržao jedan takav (mada originalan) postupak. Uostalom, i zbog Radetovog protivljenja toj ideji: protivljenja koje je, zapravo, proizlazilo iz njegove težnje ka čistoj formi.

Beograd, 12.oktobar 1989.

Nezavisni pisci Jugoslavije

Sastao sam se sa Radetom Konstantinovićem u njegovom stanu u Ulici Sime Miloševića da bih ga upoznao sa inicijativom grupe pisaca, među kojima su prvih Mirko (Kovač), Vidosav (Stevanović), Fića (Filip David), kojoj i ja pripadam, za osnivanje **Udruženja nezavisnih pisaca Jugoslavije**, čiji je cilj razgraničenje sa postojećim udruženjima književnika, odnosno nacionalistima u njima, i da bih ga privoleo da putuje sa nama u Sarajevo na Osnivačku skupštinu Udruženja koja je već zakazana za sledeći mesec.

Dokumenta za skupštinu su danas objavljena u „Borbii“, pročitao ih je, mada ne i spisak svih pisaca koji bi se priključili novom udruženju, koji međutim postoji ali nije od svih do kraja potvrđen.

Inicijativa može da bude od izuzetnog značaja, jer se sada prvi put posle rata jedna jaka grupa pisaca odvaja u potpunosti od postojećih esnaskih struktura nacionalistički orijentisanih i pokušava da deluje nezavisno.

Forma novog udruženja će se prilagoditi okolnostima, odnosno promenama u društvu, u svakom slučaju neće biti forma - masovnog okupljanja.

Rade prihvata inicijativu u načelu i saglasan je da putuje sa nama u Sarajevo na Skupštinu.

(Iz rukopisa romana-dnevnika „Konstantinović, prijatelj“ Pavla Ugrinovića, koji će posthumno biti objavljen ove jeseni)

Foto: Marija Galić

Piše:
RADOVAN
JELAŠIĆ

Pačija škola

Posle tri godine koje sam u Narodnoj banci proveo kao viceguverner i šest godina provedenih na funkciji guvernera, nažalost, moram da konstatujem da u pogledu tretmana tri ključna izazova - važnost stabilnosti cena, značaj inflacije i uloga deviznog kursa - NBS nije uspešla da suštinski promeni društvenu klimu i svest. Poput Zmajevje „Pačije škole“, moglo bi se reći, „nisu se makli dalje od početka“. Razloge, pre svega, vidim u nedovoljnoj spremnosti političkog establimenta da se konačno obračuna sa ekonomskom prošložicu Jugoslavije koja je za poslednje tri decenije dva puta bankrotirala, u interesima određenog kruga poslovnih ljudi koji i dalje jako uspešno (tokom krize još uspešnije!) šuraju sa političarima i najzad u spremnosti medija da se dodvoravaju i prvima i drugima i maksimalno udalje od najosnovnije ekonomske logike.

Sve centralne banke Evropske unije imaju kao osnovni cilj svoga poslovanja „postizanje i održavanje stabilnosti cena“. Pretpostavljam da je to bio ključni razlog što je isti cilj zacrtan i Narodnoj banci Srbije (NBS) prilikom donošenja trenutno važećeg zakona o NBS. Bojim se da je to, međutim, učinjeno po principu „resavske škole“, a ne iz ubeđenja da je stabilnost cena, ne samo ključna pretpostavka za dugoročno održiv privredni rast, nego i najvažnija poluga socijalnog mira, pa time i osnov „boljeg života“. Za ovih šest „guvernerskih“ godina, verovali ili ne, čak sam se i navikao na skoro svakodnevnne napade, kritike pozicije i opozicije, analitičara i privrednika, uvoznika i izvoznika, ministara a savetnika, usmerene na to da NBS ne brine o Srbiji, privrednom rastu, zaradama i penzijama, nivou dobiti NBS i slično, već „samo“ o svom isključivom zakonskom cilju - o stabilnosti cena. Upravo ovo je jedan odličan primer kako je kopiranje evropskih zakona nužan, ali ne i dovoljan preduslov za usvajanje evropskih vrednosti. Jer, na kraju krajeva, kakvu vrednost ima jedan odlično usklađen zakon sa normama EU u poredenju sa dnevnim populizmom, naslovnim stranom dnevnih novina na kojoj je nekog pozvao na odgovornost guvernera zbog „sunovrata kursa“ i tako postao ličnost dana!? Teško mogu da se setim imena nekoga ko je afirmativno govorio o važnosti stabilnosti cena, a kamoli u kon-

tekstu inflatomihi pritisaka zbog prevelikog povećanja javne potrošnje, nesvrshodnog trošenja jednokratnih privatizacionih prihoda, prociklične fiskalne politike, itd.

Kao drugo, životni standard se u svakoj zemlji, pa tako i u Srbiji, meri isključivo i samo kretanjem inflacije (potrošačkih cena), a ne deviznog kursa. Međutim, kada god izgovorim tu rečenicu, skoro uvek nastaje tajac i imam utisak da se ljudi pitaju odakle je došao ovaj čovek i da li on zna upšte o čemu priča. Bojim se da bi se čak i danas, kada bi pitali građane da biraju između dve alternative, na primer - 6 odsto povećanja zarada uz potpunu stabilnost cena (inflacija = 0) ili pak 25 odsto rasta zarada uz inflaciju od 25 odsto - bojim se, dakle da bi se većina odlučila za drugu alternativu. Takozvana monetarna bajka, koju političari stalno podstiču, i dalje je za mnoge primamljiva, jer ljudi još razmišljaju u nominalnim, a ne u realnim kategorijama. I to se dešava u zemlji koja je preživela najdužu hiperinflaciju u dvadesetom veku!

I na kraju: uloga deviznog kursa je i dan-danas najčešće diskutovana tema, iako o tome kako se živi odlučuje inflacija, a ne kurs. Znam da će se sada mnogi uhvatiti za pitanje građana sa dugom u deviznom znaku, ali se ne može zaboraviti ni devizna štednja građana (EUR 6,3 milijarde) koja je blizu 30 odsto VECA od deviznih dugova građana. A da ce- ne presudno određuje ponudu i tražnju, a ne isključivo čuvu kurs, mogli smo se dva puta uveriti tokom poslednje četiri godine. I pored apresijacije od skoro 12 odsto u periodu od sredine 2006. do septembra 2008. godine, inflacija je tog septembra bila na nivou 10,9 procenata, dok je jačanje evra prema dinaru od 35 odsto, zaključno sa majem 2010, dove- lo do inflacije ispod 5 odsto na godišnjem nivou. E, ali mnogi uvoznici i trgovci bi i dalje, ako ne baš da se samoupravno sporazumevaju i dogovaraju, ono barem da se o cenama dogovaraju monopolisti. Biti uspešan trgovac kod nas znači sledeće - meniti nam, naslovnom stranom dnevnih novina na kojoj je nekog pozvao na odgovornost guvernera zbog „sunovrata kursa“ i tako postao ličnost dana!

Iako mnogi na vlasti ponosni što znaju kako bi trebalo da se ide dalje u procesu tranzicije, za mene je poražavajuće što se, i pored toga, stvara menjanju sporu, sa previše kompromisa i uz značajnu dozu populizma. Na šta se, ljudi, čekate?! Možda nije slučajno što mi je omiljena pesma Vostani Srbije!

Da mi je neko rekao u ponedeljak, 16. oktobra 2000, kada sam sa neplaćenim godišnjim odmorom od 3 meseca došao iz Frankfurta u Beograd, o čemu ćemo, s kim ćemo i na kakav način ćemo da pričamo skoro deset godina kasnije, možda bih tada drugačije postupio ili pak izabrao drugi put!

zi „stabilan“ kurs, što prevedeno na srpski znači da se zahteva fiksni ili u najmanju ruku predvidiv kurs, kako bi se valutni rizik automatski ugradio u cenu. Naravno da se ove dve floskule lansiraju, tobože, isključivo i samo zbog interesa građana Srbije, a ni u kom slučaju zbog profita!

A pošto se politika očito ne može odupreti ovom populizmu (zar neko sme da bude protiv većih zarada ili jačeg dinara!), svaki put kada dođe MMF, SB, EU zvanicički najčešće odgovaraju da su takva rešenja neprihvatljiva, pošto to nije politički moguće. Ipak, na jednom sastanku, povodom tog pitanja, potpredsednik MMF-a je lepo odgovorio: „Cilj politike je da učini mogućim ono što je neophodno!“

Kako u vreme apresijacije, tako i u periodu de-presijacije, plivačici kurs je upravo na najbolji način pokazao pravo lice Srbije i njenu ekonomsku realnost, na koju jesu uticali događaji spolja, kao i događaji neprihvatljiva, pošto to nije politički moguće. Ipak, na jednom sastanku, povodom tog pitanja, potpredsednik MMF-a je lepo odgovorio: „Cilj politike je da učini mogućim ono što je neophodno!“

Kako u vreme apresijacije, tako i u periodu de-presijacije, plivačici kurs je upravo na najbolji način pokazao pravo lice Srbije i njenu ekonomsku realnost, na koju jesu uticali događaji spolja, kao i događaji neprihvatljiva, pošto to nije politički moguće. Ipak, na jednom sastanku, povodom tog pitanja, potpredsednik MMF-a je lepo odgovorio: „Cilj politike je da učini mogućim ono što je neophodno!“

Meni lično predstavlja određenu misteriju to da, od trenutka kada sam podneo ostavku do danas, više niko direktno ne okrivljuje NBS zbog nivoa kursa. Neovisno od toga što je evro na rekordnom nivou, u javnosti nikada više priče o tome da kurs mora tržišno da se formira, da upravo on odslikava Srbiju... Svom nasledniku mogu samo da poželim da ga prate takvi komentari, koje ja na ovaj funkciji, nažalost, nisam imao čast da slušam. Nijednom!

Dok su mnogi na vlasti ponosni što znaju kako bi trebalo da se ide dalje u procesu tranzicije, za mene je poražavajuće što se, i pored toga, stvara menjanju sporu, sa previše kompromisa i uz značajnu dozu populizma. Na šta se, ljudi, čekate?! Možda nije slučajno što mi je omiljena pesma Vostani Srbije!

Piše:

SAVA

DAUTOVIĆ

Kulturna knjiga srpske filozofije

Među, po pravilu, nekomercijalnim izdanjima izdavačke kuće „Otkrovenje“ najkomercijalnijom se pokazala jedna knjiga za koju se to najmanje očekivalo: Filozofija palanke Radomira Konstantinovića.

Da odmah preciziramo, ova komercijalnost ne ispoljava se u uobičajenom značenju te reči. Ona je (komercijalnost) u ustaljenom obnavljanju njenih izdanja, u solidnom tiražu, kontinuiranoj prodaji i u jednoj niskoprofitnoj isplativosti, kakva se, valjda, jedino i može očekivati od knjiga teorijskog karaktera. Ta okolnost doprinela je i da njeno prvo pojavljivanje pod zaštitnim znakom „Otkrovenja“ finansijski pomogne Fond za otvoreno društvo Srbije. Dakle, tek u ovakvom kontekstu ima smisla da se o Filozofiji palanke govori kao o našoj najtražnijoj i na književnoj sceni najduže prisutnoj teorijskoj knjizi.

Da podsetimo: Filozofija palanke prvi put je objavljena u časopisu Treći program, broj 2, u leto 1969. godine, pošto je prethodno emitovana na Trećem programu Radio Beograda. Iščitao ju je sam autor. Izgovorio je, kako mi je jednom rekao, njen teorijski deo, bez fusnota.

Verovatno je časopisno izdanje bilo brzo iscrpljeno, kad je drugo, posebno, izdanje Treći program štampao već sledeće, 1970. godine.

Decenija koja je tada nastupila predstavljala je doba najveće slave ove, kako su mnogi skloni da tvrde, najznačajnije Konstantinovićeve knjige. Imala je izuzetnu, ponekad i apologetsku recepciju širom tadašnje Jugoslavije. Prihvatata ju je i ondašnja komunistička nomenklatura, nesposobna da prepozna da je u njoj i sama objekt izvesne kritike. Kao delo usamljenog i intelektualno nezavisnog autora, prečutkivana je u akademskim i akademskim krugovima, i u nacionalističkim i tobožnjim disidentskim serklovima, iz kojih je dolazio i njen podzemni bojkot, kojim će se inspirirati i njeni kasniji i aktuelni ideološki i klerikalni osporavatelji. Videći je kao „našu najznačajniju filozofsku knjigu XX veka, možda jedinu autentičnu i autohtonu sa ovih prostora“, Nenad Daković će poredko njene specifične pozicije pronaći u ovakvom horizontu: „U vreme kada je nastalo, ovo delo je bilo potpuno izvan glavnih teorijskih i ideoloških tokova naše kulture, koja je u to vreme bila nalik svojevrsnom „marksističkom internatu“ u kome je vladao sukob, koji je imao jezički karakter, između pristalica tzv. „dijalektičkog marksizma“ i filozofa praksis orijentacije“ (zbornik Fenomenologija duha palanke, Beograd, 2008).

Na sledeće, treće izdanje Filozofije palanke čekalo se punih jedanaest godina. Pojavilo se 1981. godine u Nolitu, kao 74. sveska biblioteke Sasvezđa. Dve godine kasnije izašlo je i Konstantinovićevo kapitalno delo, osmotomno Biće i jezik, koje se, po kritičarima i teoretičarima, oslanja na Filozofiju palanke i po nekim osobenostima „nastavlja dalje razvijanje i nadograđivanje ideja iz Filozofije palanke“ (Vaso Milinčević, Književnost, br. 8-9, 1984).

Isti izdavač, Nolit, u istoj biblioteci, objavljuje još jedno, četvrto izdanje Filozofije palanke, 1991. godine, na početku decenije u kojoj je duh palanke u srpskom društvu doživio svoje otelovljenje i trijumf. Nimalo neočekivano, na udaru antibirokratske revolucije našla se i Filozofija palanke, jer su je vladajuća ideološka i njen kulturni establišment percipirali kao neprijateljsku i štetnu po nacionalno-biće srpskog naroda. Suočen sa tim i nastupajućim ratnim ludilom, Konstantinović se, kako mi je jednom rekao, umesto na emigraciju, odlučio na samoizolaciju, tj. za poziciju unutrašnjeg emigranta i jednog od glavnih arhitekata Druge Srbije. Kakve je ličnosti odbacivalo tadašnje društvo, malo se ko usudiavo javno da kaže. Na slučaj Radomira Konstantinovića skrenuće pažnju Aleksandar Jerkov, praveći njegov književni portret u NIN-u 1996. godine: „Da ima pravde, kao što je nikada nije bilo, o Radomiru Konstantinoviću govorilo bi se kao o klasiku srpskog modernizma, jednom od najznačajnijih tumača književnosti u ovom veku i autentičnom misliocu.“

Odnos prema ovom piscu i intelektualcu nije se bitnije promenio ni kada je početkom ovog veka na vlast u Srbiji došla tzv. demokratska opozicija. Ostao je nepoželjan u javnom životu; njegovi jubileji, životni i stvaralački, nisu obeležavani, knjige mu nisu preštampane... Ni sam, međutim, nije želeo da u društvu s poremećenim sistemom vrednosti bude na bilo koji način javno prisutan. Čuo sam da je, ipak, u to vreme tražio izdavača za rukopis knjige Beket prijatelj. Lako smo se dogovorili da to bude jedna od prvih knjiga štampanih u „Otkrovenju“ (2000).

Kad sam mu, četiri godine kasnije, predložio da obnovimo izdanje Filozofije palanke, bio je krajnje ravnodušan i pomalo skeptičan: pitao se, ako se dobro sećam, da li ta knjiga u tom času uopšte nekog zanima, mada je verovao da je neće pojosti zaborav i da će njeno vreme tek doći. Ubedio sam ga da mu podemo u susret (tom vremenu) i peto izdanje (prvo u Otkrovenju) izašlo je 2004. godine. Šesto - 2006. Sedmo - 2008. Kako se tiraž od 1.000 štampanih primeraka proda, u proseku, za dve godine, osmo izdanje moglo bi da bude štampano već krajem leta ove godine. Tako je, sa svojih sedam izdanja tokom četiri decenije postojanja, Filozofija palanke stekla status, kako bi to rekao Miško Šuvaković, „kultne knjige srpskog kritičkog filozofskog postmodernizma devedeeseth godina i nove kritičke filozofije na početku XXI veka“.

Autor je (sa dr Stevanom Jovanovićem) suvlasnik izdavačke kuće Otkrovenje

Za
četiri
decenije
sedam
izdanja

Pažljivi gledaoci u JDP: Jovanka i Josip Broz sa J. Ćirilovim i M. Belovićem na premijeri „Ričarda III“, 1964; Josip Broz i J. Ćirilov pred predstavu „Dantonova smrt“, 1964; Josip i Jovanka Broz, M. Krleža i J. Ćirilov na premijeri „Salome“ i „Maskerate“, 1963.

Staljin, Robespjer, Tito, Danton. Krleža je zanemio.

Foto: Marija Ćirić

Iako nisam imao priliku da ih pratim izbliza, može biti zanimljivo kako sam odnos Tita i Jovanke doživio prilikom nekoliko njihovih poseta Jugoslovenskom dramskom pozorištu. Ovi kratki susreti pred predstavu ili u pauzi između dva čina, možda markantnije odaju njihove ličnosti i odnose nego nečija bliskost iz dana u dan, kad se navikne na njihovu svakodnevicu.

Bilo je to ranih 70-ih godina prošlog veka kad smo Miroslav Belović i ja bili na čelu Jugoslovenskog dramskog pozorišta i kad nam se činilo da će nam njihova poseta biti od koristi za reputaciju pozorišta na čijem smo čelu.

Bračni par Brozovih bio je na predstavama „Ričarda Trećeg“, „Dantonove smrti“, i na premijeri Krležinih jednočinki „Salome“ i „Maskerate“. A ovoj poslednjoj bio je prisutan i sam slavni autor, Titov dugogodišnji partijski drug još iz doba Kraljevine Jugoslavije.

Tita smo dočekivali Belović i ja na ulazu u JDP, ali ne na glavnom ulazu, gde je ulazila i ostala publika, već na vratima koja su se otvarala samo kad bi on dolazio. Posle rekonstrukcije JDP-a ta vrata više ne postoje, kao što ne postoji ni Tito.

Jovanka je daleko više komunicirala sa nama nego Tito koji je delovao prilično odsutno; mada, mogu da kažem, pažljivo je gledao predstave. O kvalitetu predstava nije davao čak ni konvencionalne ocene. Ako bi Tito započeo neki razgovor, Jovanka se nije u njega uplitala. Ona bi se uključivala kad bi njen suprug iz nekih razloga začutao. Dakle, može se reći da mu

Piše: JOVAN ĆIRILOV

je veoma jasno davala svako pravo prvenstva. Oslavljavala ga je njegovim dobro znanim nadimkom Tito.

Kako su bili u JDP neposredno posle jedne skraćene posete SAD, neko je od nas zapitao „kako je bilo u SAD“. Tito nije prihvatio da odgovori, a onda je Jovanka na neki veoma neposredan način izjavila: „Jao, bilo je strašno. Pretila je velika opasnost na Zapadnoj obali. Pa smo se vratili u zemlju.“ Pre neki dan gledao sam njoj posvećenu TV-emisiju, u kojoj je neko otkrio upravo to kako je Jovanka čitala strogo poverljiv materijal pripremljen za tu posetu. Nisam primetio da je Tita smetalo što je Jovanka otvoreno govorila o opasnosti (od atentata) koja im je pretila u Kaliforniji.

S druge strane Tito nije pokazivao neko posebno kavaljerstvo prema Jovanki, niti je ona ičim ilustrovala neku ležernost u odnosu na muža, a još manje da je podvlačila neku privilegiju koju bi on mogao da pokaže prema njoj kao suprugi. Može se reći da je on bio opsednut svojom veličinom.

Tito i Jovanka u Jugoslovenskom dramskom

Tito je, međutim, jasno pokazao nezadovoljstvo kada je tokom pauze Miroslav Krleža, koga je Tito oslavljavao sa - Fric, pokušao da demonstrira svoju bliskost sa predsednikom i neoprezno rekao: „Gde god se ti, Tito, pojaviš, tu je odmah zategnuta atmosfera.“ Tito ga je prosto ošinuo svo-

jim čeličnim pogledom da se Krleža našao u istinski nebranom grozđu.

Inicijator da se odlazi u pozorište bila je Jovanka. Kad smo maršalatu slali signale da želimo da pozovemo Tita u posetu, oni su sugerisali da u pismenom pozivu naglasimo da ga pozivamo sa suprugom Jovankom. Koliko je Jovanka bila ležerna osoba, primer je da mi je jednom kad sam seдео kraj nje, rekla - ali tako da Tito ne čuje - „Pozivajte nas češće u pozorište.“ Tito je, pak, jednom dok smo gledali predstavu iz prvog reda balkona, kazao: „Sviđa mi se što je ovde prostrano, a ne tesno kao u loži Narodnog.“

Ja bih, kad bi poseta bila prihvaćena, telefonirao Olgi Božičković da očekujemo visoku posetu, a ona bi, kad bi do posete došlo, puštala u „Politici“ vest koja bi osvanula na prvoj strani sa našim fotografijama. Jednom je obezbeđenje javilo da bračni par Broz želi da u JDP dode anonimno, bez velikog protokola. Nisam se uzdržao i telefonirao sam Olgi Božičković, kao da njihove želje nije bilo da dođu „privatno“, „Znaš ko dolazi... Znaš? Objavi.“ Tog puta sam bio kažnjen i sa bračnim parom tokom predstave je seдео samo Miro Belović. Ne treba ni da kažem da je Bezbednost prislušivala moj telefonski razgovor sa „Politikom“.

Na predstavi „Dantonova smrt“ Tito je imao jednu istorijsku asocijaciju: „U istoriji ne stoji pravi porednja. Netko bi recimo povukao paralelu, kao: Staljin je dogmatski Robespjer, a Tito: životni Danton. To bi bilo potpuno krivo poredenje.“

To je bilo i najpametnije što sam od njega čuo tokom tri posete Jugoslovenskom dramskom pozorištu kojima sam ja svedočio.

- Da li ste ubijali ljude u logoru?

- Da.

- Da li ste ih žive zakopavali?

- Dešavalo se ponekad.

- Da li ste vi lično pomagali u ubijanju?

- Āpsolutno ne. Ja sam u logoru bio samo blagajnik.

- Šta ste mislili o onome što se događalo?

- U početku je bilo loše, ali smo se navikli.

- Znate li da će vas Rusi obesiti?

- Zašto (zaplače se)?! Šta sam ja uradio?

“

Rejmond Dejvis, američki novinar, pribeležio je ovaj dijalog na licu mesta u logoru smrti u Majdaneku

Bebica. Mlekce. I ništa je nešto.

Slaviša Lekić

Skica za portret Milana Milutinovića

Kroz okvir prozora nazirao se divni, gotovo nestvarni, zimski zalazak sunca. Njegova kolosalna figura je skrivala portret prethodnika razbarušene kose, na zidu suprotno od prozora. Tešku, kabinetsku tišinu, razbijalo je tek zujanje muve. Jedan golub je plešao u vazduhu. Sekund kasnije, pridružio mu se još nekoliko.

„Otkud muva u januaru“, naglo je podigao obrvu? To ga je dekoncentrisalo. Koracima nervoznog čoveka odšetao je do stola na drugoj strani sobe. Pogled koji je prebiraao po sitnicama rasutim između dva telefona i radne mape zaustavio se na čaši viskija u kojoj su iskrili poslednji ostaci leda. Otpio je. Još jednom. Izvadio je ruku iz desnog džepa pantalonu i umorno se strovalio u fotelju.

Preko stola je lenjo gmizala muva. Poklopi je rukom i obrisa dlan o koleno. Pogledom je fiksirao starinski sat i poput mantrе ponavljao: „Mala kazaljka na tri, velika na dvanaest, mala na tri, velika na...“ Gong se ubrzo oglasio tri puta.

Zaiskrio je energijom. Nasmejao se. Najpre bez zvuka: samo je zabacio glavu unazad i smejao se. Ubrzo se jasan grleni smeh odbijao od zidova ogromnog kabineta. Naglo je ustao i došetao do vrata. Nagnuo je jedno rame, pa drugo i spretnim pokretima navukao teški kaput.

„Još jedno - ništa“, promrljao je u sebi izlazeći iz kabineta.

Znao je da opet nije učinio ništa loše.

Ni dobro! Ali - ništa loše.

„Nikome - ništa“, veselo je namignuo čoveku iz pratnje.

Sad kad je to glasno izgovorio, kad je čuo svoj glas, znao je da je nije omanuo i veselo pocupkujući gotovo je utrčao u službeni auto.

Dvanaest godina kasnije Milan Milutinović uživa u rezultatima svog rada. Iako po pozitivnim zakonskim propisima, kao bivši predsednik države, ima pravo na razne prinadležnosti, on jedino uživa u predsedničkoj penziji. Ništa kabinet. Ništa obezbeđenje. Ništa službeni auto. Ništa!

Ništa je, zapravo, slova simbolizacija državničke aktivnosti Milana Milutinovića, maltene kroki političke karijere, reklo bi se i životni CV.

No, njegovo ništa nije od onog ništa koje nije ništa drugo do ništa, pa, ni od onog ništa kojim običan čovek nesvesno konstatuje radnju iz kolotečine.

(„E, čao, šta radiš?“

„Ništa, čitam neku knjigu.“

„Šta ima novo?“

„Ništa. Slomio nogu pa ležim kod kuće...“!)

Milutinovićevo ništa, ipak je bilo deo nečega.

Neupadljiv, sem po gabaritu i gotovo bebastoj faci, sklon nezameranju i većtom plivanju niz ma-

ticu, Milan Milutinović je već sa dvadesetak godina u čelnoj omladinskoj garnituri počivše SFRJ, kao retka zverka sa znanjem engleskog i francuskog jezika, osim za prevodenje, bio zadužen za razmenu značica i zastavica sa stranim delegacijama. Iako ga je već tada „pratio glas“ čoveka koji je neko preterano kooperativan, ne u najpozitivnijem smislu te reči, Miloševićev poznanik sa Pravnog fakulteta i Stambolićev sabrat iz partijske operative pre ove dvojice vinuo se u sam vrh srbijske političke scene: bio je najmlađi poslanik Društveno-političkog veća Savezne skupštine, član Spoljnopolitičkog odbora, a već u tridesetoj postao je Republički sekretar za obrazovanje i član Izvršnog veća SR Srbije.

Javnost je za Milana Milutinovića prvi put čula kad je tadašnjem ministru za obrazovanje u ruku gurnuta međa kojom je, u eri zanosa samoupravnog socijalizma, sa Filozofskog fakulteta (već) proterano osam profesora.

„Stekli su se zakonski uslovi za njihovo udaljavanje sa nastave. Reč je o slobodi koja im je, žalost, data da mladu generaciju obrazuju, odgajaju i usmeravaju protiv tekovina naše revolucije i samoupravnog socijalizma“, verno su preneli objektivni mediji državnu odluku izrečenu kroz Milutinovićevo usta.

A profesorima Dragoljubu Mićunoviću, Ljubomiru Tadiću, Svetozaru Stojanoviću i drugim

„praksisovcima“ Milutinović je odluku, donetu van njegovog kabineta, pojašnjavao gotovo plačnim glasom: „Ljudi moji, obrazovani ste, znate li šta je to direktiva?“!

Iako ga je, dvadeset tri godine kasnije, kad je Milošević Milutinovića mimo volje najbližih saradnika kooptirao u Glavni SPS-a, akademik Mihajlo Marković u otvorenom pismu vrhu stranke označio kao glavnog krivca za seču profesora na Filozofskom („Paradoksalno je da se među onima koji su uključeni u Glavni odbor u času kad sam ja isključen - nalazi jedan od najbezobzornijih i najciničnih aparatčika, egzektora Brozove partije ranih sedamdesetih godina“) ni sama vlast nije bila zadovoljna načinom na koji su profesori eleminisani, a posebno odjekom koji je ta „akcija“ izazvala u međunarodnim krugovima. Milutinović je „unapređen“ u direktora Narodne biblioteke i za njega se nije čulo sve do dolaska Miloševića na vlast.

Mudro neopredeljen tokom previranja oko Osme sednice CK SK Srbije, Milutinović je ipak imenovan za pomoćnika načelnika Uprave za štampu Saveznog sekretarijata inostranih poslova, a potom i za ambasadora SFRJ u Grčkoj i ministra inostranih poslova. Tu se tek dokazao: umesto da ima autohtoni prostor unutar koga i za koji može tvorcima politike predlagati svrsishodne i

za svaki ukusan dan

Sve ove godine, trudimo se da dane učinimo ukusnim, bilo kada i bilo gde.

Razvijamo se iz dana u dan, postavljamo nove, više standarde, donoseći Vam nove proizvode i inspiraciju za svaki novi dan! Sa Vama delimo našu viziju i uspehe, naše nade i snove. Radujemo se zajedničkoj budućnosti. I svakom novom, ukusnom danu.

za svaki ukusan dan

ZLATNA STATUA ZA KVALITET POSLOVANJA DODELJENA U NEW YORKU, 31. maj 2010. godine

Србијашуме

JP "SRBIJAŠUME" sa p.o.

Poslovnica opšteg turizma

SRBIJAŠUMETOURS

Njegoševa 44, 11000 Beograd

Tel/fax: 244-09-08; 2454-467

Licenca OTP 236/2010

www.srbijasume.rs

e-mail: sumetours@srbijasume.rs

QUALITY SUMMIT
NEW YORK
2010

Certificate

NEW YORK CONVENTION 2010

SRBIJASUMETOURS

awarded with the

QUALITY SUMMIT
NEW YORK 2010

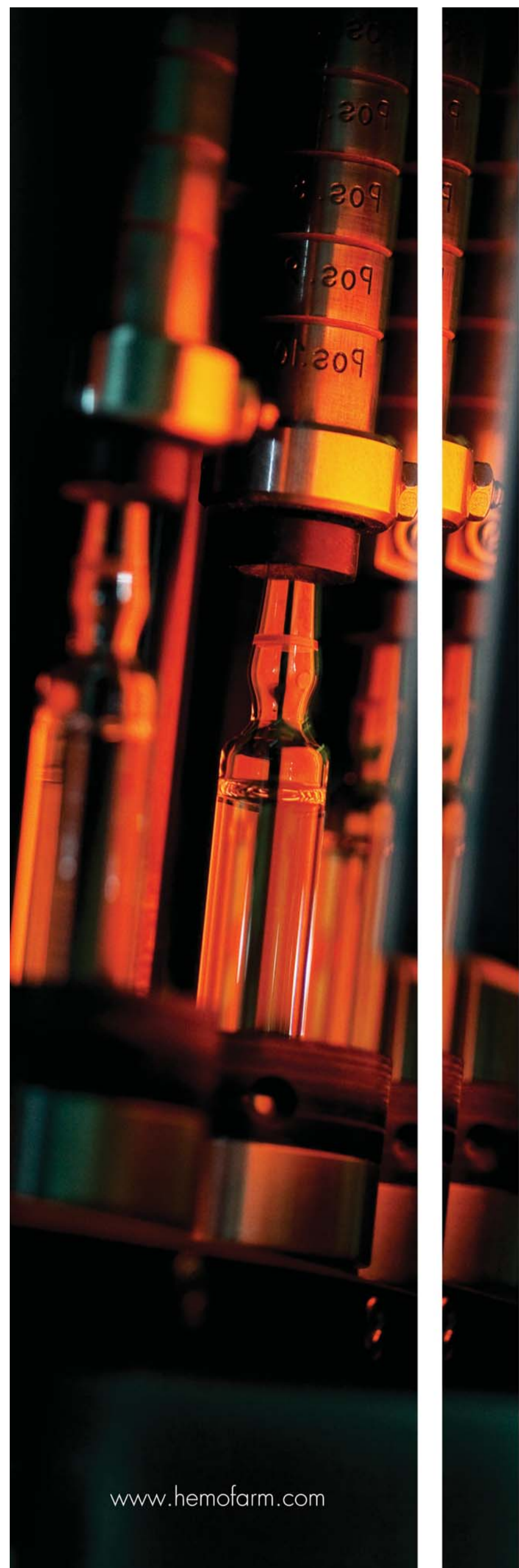
GOLD AWARD FOR EXCELLENCE
AND BUSINESS PRESTIGE

In recognition of the continuous search for
quality demonstrated by the achievement
of ongoing development and innovation
applied to solutions which create business results

New York, 31st of May, 2010

Jose E. Prieto
José E. Prieto
President and CEO of Business Initiative Directions

Verujemo

u ljudsko znanje i potencijal, u razvoj savremene tehnologije, u kvalitet i održavanje visokih standarda kako samih proizvoda, tako i proizvodnih procesa, u snagu vizije i mogućnost boljeg sveta za sve.

Vec 50 godina verujemo u zdrave vrednosti.

posvećeni zdravim vrednostima

www.hemofarm.com

naslov.

“ Jezik je moja domovina.

Dežulović. Dosta za dobar

Pišem, redom, sa zapada na istok: za ljubljanski Dnevnik, zagrebački Globus i Jutarnji list, banjalučke Nezavisne, te beogradski Peščanik i e-Novine - nabraja Boris Dežulović, Splićanin iz Beograda ili Beogradanin iz Splita, jedan od retkih novinara koji svojim pisanjem na neki način spaja eksjugoslovenski prostor, pa je ovih dana na Fejsbuku osnovana i fan grupa „Boris Dežulović, prvi genije eks-JU“. U tom pravcu, sa Vladimirom Arsenijevićem i izdavačkom kućom VBZ, kako kaže, upravo sprema „jedan blesav projekat“ - tri knjige kolumni - slovenačke, hrvatske i srpske. Ljudi ga doživljavaju kao dobrog duha bivše države, čoveka s „YU-misijom“, nekoga u čijim tekstovima ćete, bilo da piše o ratnim zločinima, tajkunima ili fudbalu, naći potpunu apolitičnost i anacionalnost, nekoga ko je uvek dovoljno inspirisan i pored „hiperprodukcije“ da zabode onaj „feralovski“ prst sa naslovnice tamo gde treba.

Inspiraciju je, naravno, teško skupljati, pa sam od nje odustao još prije dvadesetak godina. Pisanje je, da ne mistificiramo stvari, posao kao svaki drugi, ili ga radiš pošteno i odgovorno, ili ga ne radiš. Ne bih se kruha najeo da sam sjedio za kompjuterom i čekao tu, kako se zove, inspiraciju. Nisam, naime, još imao sreće susresti novinskog urednika koji bi imao osobitog razumijevanja za nedostatak nadahnuća. Pa kako nije božanska inspiracija, tako taj posao nije ni „misija“. Malo se užasavam te riječi. Ljudi s misijom i božanskom inspiracijom došli su nam posljednjih dvadeset godina stotinu pedeset hiljada glava, pa bih radije nekako da dezertiram iz misije. Stvar je samo u tome da sam ja, hm, pisac, i da mi je domovina jezik, pa me čitaju širom domovine. Nije dakle do mene, nego do sjebane domovine: to je otprilike kao kad bi postojao nekakav jedini čovjek koji pije rakiju u svim bivšim republikama - kaže Dežulović za Danas.

Rođeni Splićanin često je u Beogradu gdje ga je dovela, kako kaže, „obična ljudska ljubav, jedna od tih danas tako nepotrebnih i suvišnih stvari“. Još kao reporter Slobodne Dalmacije je neretko tu boravio poslom, pa je za tih nepunih dve i po decenije uočio koliko se Beograd promenio.

Beograd je izgubio dosta od svog identiteta kozmopolitske megavaroši, zbog čega je nama klijncima iz osamdesetih bio balkanski London: ostale su samo kafane i splavovi, ali je iz njih istjerano sve što nije eskapistička zabava. Beogradska kafana nekad je bilo mjesto iz kojega se generala cijela jedna europska kultura, mjesto susreta umjetnika, pisaca, pjesnika, političara, nogometnih trenera, propalica, boema, lezilebovica, šahista, kvartovskih mangupa, švercera, muzičara i novinskih urednika, a danas su tek mjesto gdje se noću pije, a ujutro povrća. Volim ja i to, volim noću piti, volim s Ciganima na Kalipsu u četiri ujutro pijan pjevati radioaktivni turbofolk trash, ali odavno više ne idem u kafane s nadom da ću tamo sreći Vladu Arsenijevića, Borku Pavičeviću, Peru Lukovića ili Ivana Colovića. Kafana je pretvorena u beogradski „brand“, ispražnjen od svog istinskog smisla i stavljen na tržište kao ono-što-Beograd-nudi-svijetu, umjesto da bude ono što je nekad bila - ono što svijet nudi Beogradu - primjećuje Dežulović.

Jedan od osnivača kulturnog, ali pokojnog Feral tribijuna, iako ga je napustio pre deset godina i postao stalni kolumnista Globusa, teško je doživio njegovo gašenje, pre svega kao čitalac, pa je pišući o tome primetio da je

Dragoljub Petrović

lakše bilo izdavati nezavisne novine „u operetnoj Tudmanovoj diktaturi nego u šarenoj slobodi europske Hrvatske“.

Ogromna je prazna rupa svakog jutra na tračci, što god kritičari Ferala mislili i govorili. U takvoj šarenoj slobodi, zapravo prividu slobode, ljudi tu rupu ne primjećuju, pa u nju veselo upadaju kao u zamku, jer je prekrivena šarenim celofanom, lažnom mogućnošću izbora koji eutanazira zdrav razum, onaj živac u slobodnog čovjeka koji kaže: za kurac mi je izbor ako mi ne nudi jednostavnu mogućnost odbijanja. Eutanazija tog živca suštinski je isti medicinski postupak koji su provodile i komunističke diktature, samo što se sada radi o novcu, a ne o ideologiji. Zato sam rekao da je bilo lakše izdavati novine u Tudmanovoj diktaturi: lakše je ljudima bilo isprovocirati taj nerv i mobilizirati ih protiv političke diktature, jer u korporativnoj diktaturi ljudima izgleda kao da im ništa ne nedostaje. To je onaj fenomen nekad vjernih Feralovih čitatelja koji su odustajali od Ferala jer je bio „previše crn“ i širo „beznađe“. Tako je, naravno, lakše. Na taj samoobrambeni refleks diktatura korporativne moći i računa, to je njen konačni trijumf - kolone zombija u dužničkom ropstvu koji u delta-city-west-gate-city-one-kurac-palac shopping centrima kupuju nepotrebne stvari, i kojima od svega u tom šarenom svijetu ne trebaju jedino novine što će im govoriti da im ne trebaju nepotrebne stvari - objašnjava.

Pasionirano prati medije, te primjećuje da su razlike između hrvatskog i srpskog novinarstva, kao i medijske scene i čitalačke publike sve manje, ali nekih ipak ima.

Hrvatski mediji, i elektronski i štampani, atraktivnije izgledaju, sami Srbi HTV gledaju kao balkanski BBC, ali to je samo lijepo pakovanje za bolno isprazni sadržaj. Srpski mediji, to sam već negdje rekao, i grafikom i sadržajem izgledaju kao vremenska kapsula iz sedamdesetih ili, u najboljem slučaju, kasnih osamdesetih, ali ta kapsula ima i svojih dobrih strana, od kulturnih priloga - makar petrificiranih u kanonskim zadatostima - do eseja dužih od dvije kartice, ili, šta ja znam, šahovskih problema i karikature, stvari dakle koje su odavno iščezle iz hrvatskih novina. Srbija možda nikad nije imala Feral, možda danas nema Jutarnji list, ali Hrvatska ni danas nema Danas, ili B92, televiziju koja će, uz sve korporativne mane, ipak prikazati nešto poput Brankićinog Insajdera. Što bi rekao drug Tito, prije će Sava poteći uzvodno nego što neka hrvatska televizija prikaže, recimo, serijal od šest epizoda o Oluji i etničkom čišćenju Krajine - objašnjava Dežulović.

Zbirku „Pjesme iz Lore“, sasvim neobično literarno „svedočanstvo“ o zloglasnom splitskom logoru, objavio je skoro petnaest godina posle tih događaja.

Polovica „Pjesama iz Lore“ napisana je u „realnom vremenu“, ali zbog avanture s Feralom, koji mi je uzimao 24 sata dnevno i davao mogućnost da o „lorama“ ne pišem literarno, već vrlo izravno, tada nisu objavljene. Dovršio sam ih i objavio mnogo kasnije, nakon takozvanog demokratskog prevrata i rušenja iluzija da će nova vlast dostojno sahraniti kosture iz ormara. Do tada sam već putem izgubio i ambiciju da ću Hrvatima i Splićanima vratiti stid u obzire: to je bio više lite-

rarni eksperiment anatomije zločinačkog uma, ali i uma tihih „zaštićenih svjedoka“ iz susjedstva koji su taj zločin omogućili. Dakako, reakcije oficijelne kritike bile su pri tom očekivano dobre, jer petnaest godina nakon Lore nije više bilo opasnosti da takva kritika bude doživljena kao čin izdaje: kritičari su mogli hvaliti „Pjesme iz Lore“ i tako za male pare kupiti naknadni javni stid - priča Boris, istovremeno primjećujući da zbog svog novinarskog i literarnog (posljednji njegov roman „Jebo sad hiljadu dinara“ upravo je groteska o ratu) bavljenja ratnim zločinima i svakakvim likovima i pojavama u posljednje vreme nema problema sa „dreserima zombija“. Kao ranije. Na turneji nazvanoj „Melodije Bljeska i Oluje“, tok-šou programu i neobičnoj literarnoj večeri istovremeno, sa „feralovcem“ Predragom Lucićem, boravio je od Ljubljane do Užica i svuda je dobro prihvaćen.

„Melodije bljeska i oluje“: Boris Dežulović

Foto: Dagan Kujundžić

Ćirilica u Splitu

List Danas čitam i u Splitu, u trafici ispod kuće dobijaju i Danas, Politiku, Politikin zabavnik, NIN i još poneku srpsku štampu, ni trafikantica nije nešto nadrkana kad uzmem naramak „ćirilice“, kao nekoč, pa i po tome sudim da se stvari ipak pomalo mijenjaju. Jedini je problem što srpska štampa u Split stiče tek sutradan, pa sutrašnji jučešnji Danas prilično redefinita, hm, zapadnu recepciju srpske današnjice - kaže Dežulović.

Karcinom i humor

Dežulović je javno govorio i pisao o svojoj borbi sa karcinomom, koju je posle svega i dobio. - Ja sam se, osim zbog sebe sama, smijehom protiv raka borio i zbog društva, da bih razbio nelagodu koju okolina osjeća u bliskom susretu s bolešću. Suštinski je to isto kao kad se zajebebančijom i smijehom boriš protiv političkog režima: demistificiraš bolest i razbijaš ljudsku nelagodu. Zato diktature i karcinomi nemaju smisla za humor i ne vole kad im se ljudi smiju - kaže on.

Grčka. Zasad ne podsećamo na nju. Ali.

Ivan Radak

Intervju sa Pavlom Petrovićem, profesorom Ekonomskog fakulteta u Beogradu i urednikom biltena Kvartalni monitor

Pad vrednosti dinara tokom maja i juna dobrim delom je vezan za širenje krize iz Grčke i ostatka južne Evrope, a takva ekonomska „zaraza“ napada i druge delove sveta gde privreda nije nužno u lošoj situaciji. Kada investitori vide da se na jednom mestu situacija pogoršava, oni počnu da strahuju da će isto da se dogodi i na drugim mestima i beže u sigurne investicije. Ako dođe do veće regionalne krize, onda će to izvršiti novi pritisak na dinar i verovatno će ponovo oslabiti možda slično kao krajem 2008. To bi bila nesrećna okolnost po nas, jer bi dinar pao na nivo koji je niži nego što je zaista snaga naše privrede - kaže u razgovoru za Danas profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu i urednik biltena Kvartalni monitor Pavle Petrović.

• Koji bi bio suprotan scenario?

Ako ne dođe do veće regionalne krize, onda će ova deprecijacija dinara biti dobrodošla za prilagođavanje privrede. U novom broju Kvartalnog monitora, koji ćemo uskoro objaviti, pokazali smo da je privreda skoro potpuno vratila konkurentnost koju je imala 2005. i 2006. odnosno pre perioda kada je počeo veliki priliv kapitala i veliki rast vrednosti dinara. Kurs je sada zahvalan za privredu, ali samo za izvoznike i one firme koje proizvode za domaće tržište, a kojima konkuriše uvozna roba. Pokazuje se da je u prvom kvartalu i naročito u aprilu izvoz počeo ozbiljnije da raste. Ako ne bude lošeg scenarija sa regionalnom krizom, ovo može da bude dobra šansa za Srbiju. Preduslov za to je da zadržimo sadašnju vrednost dinara odnosno da kurs prati inflaciju, a očekujemo da rast cena ne bude značajan odnosno da inflacija počne i da pada. Paralelno s tim, plate u javnom sektoru moraju da rastu manje od produktivnosti, a važno je i da država kontroliše rast plata u javnim preduzećima.

• Da li Vas je iznenadilo smanjivanje projekcije privrednog rasta za 2010. i 2011?

Delimično. To pokazuje da je privredni oporavak slabiji nego što se očekivalo. Na kraju prošle godine je bilo nešto življe i izgledalo je da ćemo moći da rastemo značajnije, ali prvi kvartal je pokazao da je situacija slaba. Podaci za prva tri meseca opravdavaju smanjenje projekcije privrednog rasta.

• Očekuju li nas onda teške godine i koliko njih?

To je opet povezano s tim šta se sada preduzima. Stvarne promene mogu da se de-

se samo na srednji rok od, recimo, pet godina. Kako će godine pred nama izgledati zavisiće pre svega od javne potrošnje. To je ključna poluga koju država kontroliše i koju bi trebalo da iskoristi, a s druge strane to je politički i najteže. Ono što sada imamo to je visok budžetski deficit. Ove godine će biti skoro pet odsto BDP, iduće godine iznad četiri odsto BDP i to će biti već treća godina sa visokim minusom. To se potom preliva na brzi rast javnog duga. Taj dug trenutno nije toliko veliki, ali stvara iluziju da nema problema. Prvi problem je to što dug brzo raste, kao i to što u doba krize uvek isplivaju neki skriveni dugovi države. Već je izvršena revizija, još uvek nezvanična, prema kojoj dug više nije 32 odsto BDP već 36 odsto. Iako dug sada ne izgleda problematičan, ipak predstavlja opasnost. Ukupan spoljni dug je iznad 70 odsto BDP dok je za zemlje u razvoju problem ako premašuje 60 odsto BDP. Da bi privreda mogla brzo da raste, mora da ima značajan priliv kapitala posebno preko stranih direktnih investicija, a da bismo taj kapital privukli, mora da postoji kredibilna ekonomska stabilnost. Deo te priče jeste da pokažemo da nam je budžetski deficit razuman, a javni dug pod kontrolom i da ne možemo da dođemo u situaciju da dug ne možemo da otplaćujemo. Zato je važno da država već sada usvoji kredibilan srednjoročni plan prilagođavanja, a to znači smanjivanja budžetskog deficita i držanja duga pod kontrolom. Ako toga nema, onda će zbog ove rovine evropske situacije investitori sa sumnjom gledati na našu zemlju. To automatski znači da će doći do manjeg priliva kapitala, a to znači i manji privredni rast. Veliko je pitanje da li politička elita ima snage da napravi taj čvrst petogodišnji program.

• Mislite li da rešenost postoji?

Kada tu priču prebacite u političku sliku, vidite da ćemo imati izbore 2012. godine, da aranžman sa MMF-om ističe u prvom kvartalu 2011. Ta godina biće predizborna i biće snažnih pritisaka da se prilagođavanje odloži za kasnije. U Kvartalnom monitoru pokazali smo da su svi izbori od 2003. do 2008. uvek bili povezani sa naglim povećanjem potrošnje.

• To znači da nema razloga da ne bude drugačije ni sada?

Imaćemo velike izazove u naredne dve godine.

• Da li je to srednjoročni program i za građane u pogledu toga kada će bolje živeti?

“ Da nam se ne bi dogodilo nešto slično kao Grčkoj neophodan je plan koji bismo odvojili od političke arene.

Stvarne promene mogu da se dese samo na srednji rok od, recimo, pet godina. Kako će godine pred nama izgledati zavisiće pre svega od javne potrošnje. To je ključna poluga koju država kontroliše i koju bi trebalo da iskoristi.

Ono što sada imamo to je visok budžetski deficit. Ove godine će biti skoro pet odsto BDP, iduće godine iznad četiri odsto BDP i to će biti već treća godina sa visokim minusom. To se potom preliva na brzi rast javnog duga.

Naravno, trebalo bi da nas brine šta će se desiti kada aranžman istekne, a MMF će samo zaključno sa ovom godinom imati neki stvarni uticaj iako će ugovor prestati krajem prvog kvartala sledeće godine. Tu delim zabrinutost s obzirom na to da u Vladi nema saglasnosti i da se izlazi sa različitim predlozima.

- Ne mora da znači da će bolji život doći tek na kraju tog perioda. Ako Vlada sada donese plan i unese ga u zakon i na neki način izvrše iz političke borbe, to bi verovatno, ako ne bude regionalne krize, već sada ohrabrilu domaće i strane investitore da počnu da ulažu. Pozitivni efekat bi se osetio već 2011. i 2012. godine. Investitori gledaju unapred i ako im damo garancije da smo sigurna destinacija, onda će pozitivni efekti biti brzo vidljivi. S druge strane, ako se pokušava nešto na kraće staze, onda će posle godinu-dve efekat biti mali.

• Kada govorite o budžetskom deficitu i dugu to liči na grčku priču? U kojoj meri podsećamo na tu zemlju?

Za sada ne podsećamo, ali ono što je opasno jeste da zemlje poput Srbije mogu lako da dođu u sličnu poziciju. Ne postoji neki iznos javnog duga za koji kažete da zemlja ulazi u krizu ako ga prede. To je individualno pitanje za svaku ekonomiju i zato ne bi ni trebalo da poredimo naš dug s grčkim. Investitori gledaju i istoriju zemlje odnosno koliko često smo prestali da plaćamo spoljni dug, a to se Srbiji, i ranije Jugoslaviji, dešavalo, pa nam je prag otpornosti znatno niži nego Grčkoj. Da nam se ne bi dogodilo nešto slično kao Grčkoj, neophodan je plan koji bismo odvojili od političke arene odnosno da se budžet ne koristi za predizborne stimulacije i obećanja koja će iza toga da nam vežu ruke.

• Mislite li da će lekcije Grčke uticati na buduće pravljenje srpskog budžeta odnosno da će nas u procesu evropske integracije EU pritiscati da pravimo bolje budžete?

Rekao bih da će uticati, jer i Evropa upravo razmatra svoja fiskalna pravila. U EU je propisano da budžetski deficit ne bi trebalo da bude više od tri odsto BDP, ali tu se misli samo na ekstremne situacije, a da bi u normalnim vremenima trebalo da bude oko nule. Nemačka je nezavisno od svega unela fiskalna pravila i u ustav i učinila ih čvršćim. Upravo je Sarkozy pokrenuo da i Francuska to isto stavi u svoj ustav. U saglasnosti s tim jeste i ono što se pokušava u Srbiji sa zakonom o fiskalnoj odgovornosti, odnosno da se prilagođavanje na srednji rok zaista i ostvari i izvrše iz političkog procesa. To znači da se do 2015-2016. obezbedi da imamo uravnotežen budžet ili mali deficit od jedan odsto BDP. To bi bilo važno i za naš ulazak u EU, jer bismo bili spremniji kada dođemo pred vrata Unije da pokažemo da imamo

uređenu javnu potrošnju prema evropskim standardima i da nećemo biti neki ekonomski bolesnik kojeg će morati da vuku na leđima.

• Verujete li da bi ikada kod nas mogle da budu sprovedene mere štednje kao u Grčkoj i Španiji, odnosno da se drastično smanje plate u javnom sektoru?

Srećna okolnost je to što imamo fleksibilan kurs. Kada dođete u lošu situaciju, onda je manje loše rešenje da domaća valuta padne i na taj način se obezbedi konkurentnost. Naravno, to nije besplatno i bezbolno, ali je manje bolan način i onda dodatne mere ne moraju da budu tako drastične. Onda je dovoljno da se drže nominalno fiksirane plate i penzije kao što smo mi učinili.

• A da li bi možda bilo bolje da smo pribegli drastičnim rešenjima?

Dovoljno je i ovo jako, jer i to treba izdržati. Videli smo koliko su bili snažni pritisci iz dela Vlade da se odmrznu plate i penzije već u septembru. To bi bio snažan udar.

• Brine li Vas to što u poslednje vreme nije bilo saglasnosti unutar Vlade ni oko jednog ekonomskog poteza?

Da, ali mi se čini da je MMF uspeo da fokusira bar neke odlučujuće stvari oko potrošnje koja potencijalno može da izazove najveće probleme. Naravno, trebalo bi da nas brine šta će se desiti kada aranžman istekne, a MMF će samo zaključno sa ovom godinom imati neki stvarni uticaj, iako će ugovor prestati krajem prvog kvartala slede-

će godine. Tu delim zabrinutost s obzirom na to da u Vladi nema saglasnosti i da se izlazi sa različitim predlozima. Ako nema tog nekog spoljnog sidra koje će sve držati u nekom dobrom pravcu, onda situacija na neki način ne obećava. Čini mi se da bi Vlada morala da bude svesna koji su rizici kratkoročnih dobitaka nasuprot značajnim gubicima u sledećih pet godina, pogotovo u ova-kojoj regionalnoj situaciji.

Sagovornik je gost predavač na Harvardu, Princetonu, Kornelu, a predavao je na Univerzitetu u Adis Abebi

Foto: Marija Čalić

Brine što u Vladi nema saglasnosti: Pavle Petrović

Kamate do 6%
NLB kratkoročna
devizna štednja

Specijalna ponuda
do kraja juna!

Rok	Bruto NKS	EKS
7-31 dan	4,50%	4,57-4,80%
3 meseca	4,75%	4,85%
6 meseci	5,50%	5,57%
9 meseci	5,75%	5,79%
12 meseci	6,00%	6,00%

Oročena štednja u EUR do 12 meseci sa fiksnom kamatnom stopom i isplatom kamate nakon isteka roka oročenja. Kamatne stope su izražene na godišnjem nivou.

NLB Banka

0700 655 522; 021 452 144
www.nlb.rs

Znam zašto.

Bikovi čine čoveka... jedan od najnovijih radova Dušana Otaševića

Foto: Marija Galic

Slikar govori kroz kompoziciju: Dušan Otašević

Magrit je rekao: ovo nije lula

Pouka o slikarskoj umetnosti. Od manastira Tronoša do Paula Klea

Piše: DUŠAN OTAŠEVIĆ

Povlačeći obojenu crtu na zidu pećine Prvi Slikar je nagovestio mogućnost uzdizanja iznad materijalnog sveta i tom crtom odvojio čoveka od drugih živih bića na zemlji. U paleolitskim grobnicama, pored predmeta kao što su kameno oruđe ili ukrasi od školjki, pronađen je i prah od okera. Sačuvani prah nagoveštavao je mogućnost vlastitog preobražaja u nešto drugo.

Simbolika boje okera nadilazi samu materijalnost zemljanog praha. Osnovno značenje simbolizma boja je njegova univerzalnost. Bez obzira na geografsku, istorijsku ili regionalnu različitost neke od boja zadržavaju istu simboliku. Tako je crveno, boja krvi i vatre, najdublje povezana sa suštinom života, a plavo, sa beskrajinim, uzvišenim nebeskim principom. Ponekad će se simboličko značenje boja menjati: zlatnožuta boja jabuke iz vrta Hesperida, simbol ljubavi i sloge, u vreme hrišćanstva biće simbol čistote i božanske svetlosti, dok će za vreme Trećeg rajha Jevreji biti obeleženi žutom, ponižavajućom, Davidovom zvezdom. Duga, koju čine sedam boja prirodnog spektra, most je između neba i zemlje. U „Knjizi postanja“ stoji zapisano: „Dugu svoju u oblak stavljam da bude zalog savezu između mene i zemlje. Kad oblake nad zemlju navučem i duga se u oblaku pokaže, setiću se saveza svoga, saveza između mene i vas i stvorenja svakog živog - potopa više neće biti da uništi svako biće.“

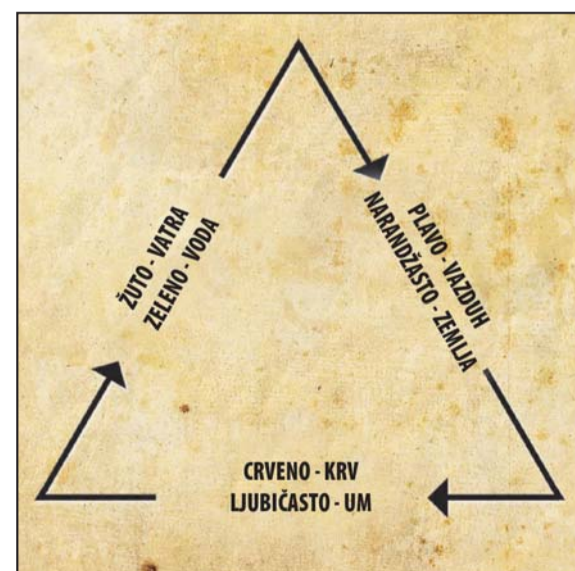
U traganju za kodeksom slikarske veštine, nezaobilazno mesto na našem tlu pripa-

da časopisu „Zapisi arheološkog društva“. U četvrtoj svesci iz 1927. godine, profesor Toša N. Daušević sistematizovao je arheološki materijal pronađen sa vremena na vreme i, usput - prilikom obnove manastira Tronoša, za vreme uređenja kupatila sa sumpornom vodom u Banji Koviljači, kod gradnje spomen kosturnice na Crnom vrhu - postavio smelu hipotezu o postojanju TRONOŠKE KULTURE koju je označio kao „iskru velike helenističke vatre koja je pala sa vizantijske baklje na tle između reke Drine i Jadra i tu tinja od XV do XVII veka“.

BOJA	PREDSTAVA	SIMBOL	ODLIKA
ŽUTA	SUNCE	VATRA	RADOŠT
ZELENA	RIBA	VODA	SPOKOJ
PLAVA	PTICA	VAZDUH	BESKONAČNOST
NARANDŽASTA	GUŠTER	ZEMLJA	PLODNOST
CRVENA	RATNIK	KRV	NAGON
LJUBIČASTA	PISAR	UM	PROMIŠLJENOST

Među sačuvanim ostacima koji pripadaju TRONOŠKOJ KULTURI izdvaja se TRONOŠKA ERMINIJA-POUKA O SLIKARSKOJ VEŠTINI, delimično sačuvan priručnik o pripremanju i korišćenju slikarskog materijala koji prate ilustracije rađene temperom na pergamentu. Pored praktičnih saveta i uputa o oblikovanju tema i likova, ovaj slikarski kodeks sadrži i ogled o simboličnom značenju boja. Sve boje u prirodi, tvrdi se u Pouci o slikarskoj veštini, mogu se svesti na šest boja: žutu, zelenu, plavu, narandžastu, crvenu i ljubi-

častu. Svaka od navedenih boja simbol je jednog elementa. **Žuta** boja je simbol vatre i predstavljena je suncem. **Zelena** boja, simbol vode, predstavljena je ribom. Ptica predstavlja **plavu** boju i simbol je vazduha. **Narandžasta** boju predstavlja gušter - simbol zemlje. **Krv** je simbol **crvene** boje i predstavlja je ratnik. **Ljubičastu** boju predstavlja pisar, simbol je uma. U ovaj šestobojni sistem, koji sadrži četiri prapočela - vatra i vodu, zemlju i vazduh - uključeni je još jedan par: krv i um. Tako je šestobojnim principom moguće izraziti mnogostrukost pojavnog sveta.

„Uz određeni rizik ovakvog označavanja, šestobojni princip je opredeljenje moje vlastite poetike“: Dušan Otašević

Inovatorstvo u domenu teorija boje kroz istoriju, vezuje se za velikane - od Getea, preko Delakroa, Kandinskog, Mondrijana do Paula Klea. Kleova samosvojna teorija boja, formirana tokom rada na Bauhausu, začeta je još 1914. godine kada je u svom dnevniku zabeležio: „Boja me poseduje. Uvek će me posedovati (...) Boja i ja smo jedno. Ja sam slikar!“

Tragajući za suštinom slikarstva, Kle je nalazi u OBOJENOJ MATERIJI SA SLIKE, a ne u predmetima iz sveta prikazanim na slici, i time uspostavlja oštar otklon od prikazivačke umetnosti.

„SLIKARSTVO NE REPRODUKUJE VIDLJIVO: ONO ČINI VIDLJIVIM!“ Izraz vidljivog zavisti od kompozicije. Slikar više ne govori o kluči ili o jabuci (Magrit će naslikati lulu i smelo ustvrditi „ovo nije lula“) slikar govori kroz kompoziciju. I zaista, individualni izraz slikarskog dela zavisi od materijala, oblika i bojnih površina i, što je još značajnije, od njihovih međusobnih odnosa. Moderno slikarstvo, tako, sa Paulom Kleom, otkriva vrednost autonomnog reda značenja. Svaka pouka o slikarskoj veštini bazirana je na osnovnim elementima slikarskog zanata. Slikarska umetnost, međutim, prostor je razumljivih, nepredvidljivih izraza u koje legitimno spada sporenje, osporavanje, ukidanje ili potpuno negiranje kodeksa - sve do ready-made objekata Marsela Dišana.

Beseda u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti prilikom izbora za redovnog člana SANU, 27. maja 2010.

“ Ekskluzivna pozicija koju Akademija ima u realnosti postojaće samo dotle dok bude potvrđivana radom. Novi zakon Akademiji otvara vrata za novi dinamizam

Nova stara Akademija

Piše: LJUBIŠA RAKIĆ

ne odgovara zatvorenost, duh zatvorenosti protivan je njenome osnovnome duhu vodeće nacionalne ustanove. I kad je već o tome reč, važno je kazati da Srpska akademija nauka i umetnosti drži do statusa ustanove sa otvorenim saradnjom i na međunarodnom planu. Sa dvadesetinu akademija imamo aktivnu bilateralnu saradnju, imamo zapaženu ulogu u regionu Jugoistočne Evrope, odgovarajući nivo komunikacije i sa akademijama zemalja sa kojima je naša nacija i država na kraju prošloga veka imala složena, pa i bolna iskustva. Naši su članovi uključeni u velike međunarodne projekte, Evropske unije, Cerna, i sličnih. Lokalizam i izolacija su daleko od toga da budu naše ishodište, naprotiv.

STABILNA AKADEMIJA, AKADEMIJA ZA REFORME: U ovome komentaru „Akademije posle Zakona o Akademiji“ - mada tako nako može izgledati - nije reč o nekakvoj „novoj Akademiji“. Po prirodi stvari akademija je konzervativna ustanova, u dobrom smislu te reči. Ona je i kao pojam i kao praksa četiristo godina starija od Hrista. Oduvek su integritet i stabilnost bili njene dve osnovne komponente. One su to i danas. I kad se u našem javnom žargonu kaže da je na dnevnom redu „reforma Akademije“, onda to ne može značiti drugo nego jačanje osnovnih postulata na kojima je sazdan sam princip akademije kao takve. Samo stabilna i samostalna Akademija u stanju je da adekvatno reaguje na promene i reforme u društvu.

STARE DEBATE NE VODE NAPRED: Akademija, međutim, niti želi da bude, niti jeste, zagledana u sebe. Zakon nam je pružio mogućnost da, recimo, donesemo novi statut, i mi ćemo ga doneti narednih dana. I on će, sa svoje strane, dati instrumente za bolju organizovanost, jasnija pravila, tačnije procedure. Nesumnjivo će Predsedništvu Akademije i odeljenjima omogućiti operativniji rad. A to je ono što Akademiji takođe treba da bi efikasno mogla izvršavati svoje zadatke. Videli smo da oni nisu mali. I ne trpe odlaganja. U tome smislu, nema svrhe vraćati se starijima debatama koje su se plele oko Akademije od strane političkih činilaca, one su bile štetno rasipanje energije, i svakako nisu ono što nas može voditi napred. Kriterijumi za ovo vreme postavljeni su, i stoje na solidnim osnovama rada za dobrobit društva, za rešavanje problema današnjice i najbliže budućnosti, u misiji Akademije na svesrdnom stvaranju humanističkih odnosa novoga doba.

Autor je potpredsednik Srpske akademije nauka i umetnosti, član Ruske i Njujorške akademije, te londonskog Kraljevskog društva za medicinu

za 200 din
400 SMS
40 MB
<http://www.telenor.rs>
400 min

PROŽIVI SVAKI DAN PREMA SVOM MENIJU

Pozovi MOJ MENI na *111# i izaberi opciju MOJ MIKS za fenomenalnu pripejd ponudu

Samo u Telenoru, postani novi pripejd korisnik, pozovi MOJ MENI na *111#, izaberi opciju MOJ MIKS i za samo 200 dinara dobićeš 400 minuta, 400 SMS poruka i 40 MB internet protoka, koje možeš da potrošiš u roku od 7 dana, od trenutka aktivacije. Ako već jesi Telenor pripejd korisnik, pozovi *111# i proveri posebnu ponudu skrojenu baš po tvojoj meri.

Minuti važe u okviru Telenor mreže
Kontakt centar: 063/9863 • www.telenor.rs

7 | D13 | 1, 2

moć

Svi predsednikovi ljudi

Tadiću najbliži Rakić i Šaper, potom Krstić, Jeremić i Ratković, znači generacija 1975. i prijatelji iz novotalasne mladosti

Raniji kabineti

Desetak javnosti manje ili više poznatih imena bili su prethodnih godina uticajni članovi kabineta Borisa Tadića, što u Ministarstvu odbrane, što na Andrićevom vencu. Veliku pažnju javnosti izazvao je odlazak čoveka koji se bavio jednim od najzastupljenijih državnih poslova, „odbranom Kosova“, profesor Filozofskog fakulteta u Beogradu Leon Kojen. S funkcijom predsednikovog političkog savetnika i koordinatora tima za pregovore o kosovskom statusu otišao je aprila 2007. tvrdeći da Tadićev „spoljopolitički tim“ (čitač, Jeremić „vodi razgovore o Kosovu i Metohiji o kojima ja... ni na koji način nisam bio obavesten. U takvoj situaciji jasno je da ne mogu više da objavim te funkcije, niti da delim odgovornost za političke korake o čijoj sadržini naknadno saznajem iz medija“.

UGLAVNOM ZVANIČNO

Medu bivšima su i direktor Telekom Branko Radujko (savetovao i Zorana Đinđića o Kosovu, bio šef kabineta Zorana Živkovića), šef diplomatije Jeremić (za spoljnu politiku), ambasador Dušan Bataković (takođe spoljni poslov), državni sekretar u Ministarstvu odbrane Dušan Spasojević (specijalni savetnik za regionalne odnose), kontraadmiral Jovan Grbić (za odbranu i vojna pitanja), pravnik Vladimir Cvijan (pravna pitanja), advokat Jovan Simić (savetnik po pozivu za saradnju s Haškim tribunalom), košarkaški stručnjak Borislav Stanković (specijalni savetnik za sportsku diplomatiju), a kraće vreme i uticajni beogradski demokrate Zivorad Andelković i Goran Vešić, koji se od dolaska Tadića na čelo DS povukao iz stranke i potpuno posvetio biznisu.

Lavovi

Odmah je jasna delimična isprepletenost dužnosti Jeremića i Ratkovića, starih poznanika iz organizacije srpskih studenata u inostranstvu, koju je ovaj drugi predvodio, a prvi brinuo o finansijama. Obojica su s Tadićem od 2003. kao spoljopolitički savetnici u kabinetu ministra odbrane Srbije i Crne Gore. Ratković je došao iz Engleske, Jeremić iz Amerike, i jedan i drugi s diplomama prestižnih škola i velikim ambicijama. Dokaza nema, niti ih je moguće dobiti, pa preostaje pozivanje na spekulacije „obaveštenih krugova“, da između njih dvojice vlada popriličan rivalitet, neki kažu i netrpeljivost, a da je Jeremić zbog same funkcije koju obavlja trenutno u prednosti. Stiće se utisak da Tadić obojicu „mladih lavova: drži uz sebe, ceneći njihove sposobnosti i misleći da je njihovo nadopunjavanje idealno rešenje.

Razvrstavanja

Možda bi moglo biti zanimljivo i kako se u Kabinetu predsednika Tadića razvrstavaju dokumenta, poverljiva i ona „obična“. Kako je objašnjeno u Informatoru, zavedenje i razvrstavanje akata i pošte upućene predsedniku, generalnom sekretaru, savetnicima, šefu Kabineta i šefu Protokola obavlja se po sledećim oznakama: predsednik Republike 01, generalni sekretar 02, savetnici 03, Šef Kabineta 04, šef Protokola 05. Završeni predmeti i akti čuvaju se u arhivi Generalnog sekretarijata.

Predmeti i akti, koji imaju karakter državne, vojne i službene tajne, čuvaju se u arhivi izdvojeni u ormarima i čeličnim kasama, na način kojim se obezbeđuje čuvanje njihove tajnosti, po rednim brojevima skraćenog delovodnika.

Dok Boris Tadić svoju moć temelji na legitimitetu stečenom dvema pobedama na predsedničkim izborima, liderstvu u najjačoj i najorganizovanijoj političkoj partiji u Srbiji, na politički slabom predsedniku Vlade, pa i na izvesnim „nedorečenostima“ u Ustavu, kojima se rastegljivost njegovih ovlašćenja može i ovako i onako tumačiti, kao i na nedovoljno izgrađenim demokratskim institucijama, što pruža dovoljno prostora za razne oblike para-institucionalnih delovanja, njegovi najbliži saradnici, ljudi uz čiju asistenciju predlaže i donosi strateške i dnevno-političke odluke, svoj uticaj zasnivaju isključivo na njegovoj ličnosti, instituciji koju predstavlja i položajima na koje ih je imenovao.

Njihovo delovanje jedan je od važnijih elemenata u kreiranju i sprovođenju političkih, društvenih i ekonomskih kretanja danas u Srbiji.

Ko su najbliži, najuticajniji saradnici Borisa Tadića? Čaršija će reći, i neće biti daleko od istine, da su to šef predsednikovog kabineta Miodrag Rakić, rođen 1975. u Zitoradi, po obrazovanju diplomirani pravnik i direktor McCann Grupe Srdan Šaper, rođen 1958. u Beogradu, diplomirani filmski i TV reditelj, zvanično bez državne funkcije, ali član predsedničke Demokratske stranke. Odmah uz njih su šef srpske diplomatije Vuk Jeremić (1975, Beograd), fizičar I stručnjak za državnu upravu, i predsednikov savetnik za odnose s javnošću Nebojša Krstić (1957, Beograd), diplomac Medicinskog fakulteta.

Šaper i Krstić su Tadićevi prijatelji iz novotalasne mladosti, sva trojica su još 1990. zajedno ušli u DS, pri čemu su marketinški stručnjaci uz stranku bili uglavnom u predizbornim kampanjama, dok je aktuelni predsednik strpljivo napredovao u nomenklaturi, od uličnih akcija do čelne pozicije. Jedna od Tadićevih funkcija u Đinđićevoj DS bila je da vodi partijski centar za političku edukaciju, odakle datira prijateljstvo s Rakićem, dok je Jeremiću, kao što je poznato, bio razredni stariša u gimnaziji.

Ipak, u ovoj četvorki, reći će upućeni, jasna je podela na „razred 1/A“ i „razred 1/B“, pri čemu su u odeljenju „A“ Rakić i Šaper.

U drugoj liniji moći su predsednikovi savetnici za spoljnu politiku, pre svega za odnose sa EU i NATO, Jovan Ratković i za srpsku dijasporu, Kosovo i SPC Mladan Đorđević, kao i zamenik predsednika DS Dušan Petrović.

Zanimljivost koja se ne može izbeći jeste da je Jovan Ratković rođen kada i Miodrag Rakić i Vuk Jeremić - 1975. godine, i da su sva trojica bili uz sadašnjeg predsednika još dok je predvodio Ministarstvo odbrane SCG, te da su Boris Tadić i Srdan Šaper vršnjaci, dok je Krstić godinu dana stariji. Izgleda da su to generacije u čije kapacitete predsednik ima najveće poverenje.

Dušana Petrovića što se tiče, kao čovek broj dva u najvećoj političkoj stranci u Srbiji, donosi sve važne odluke s kojima se predsednik partije i Republike ne mora zamarati, a toga nema tako malo. Od toga ko će učiti u koji upravni odbor, do komunikacije s vodstvima drugih partija. Karijera Mladana Đorđevića tesno je povezana sa onom Dragana Đilas, njegovog bliskog prijatelja i, ako to još išta znači, kuma. Zajedno su bili među vodama studentskih protesta 1991-1992, zajedno su osnivali humanitarnu organizaciju Naša Srbija i Narodnu kancelariju, zajedno su radili u Ministarstvu za NIP, gde je Đilas bio ministar, a Đorđević njegov savetnik. Prelaskom na funkciju gradonačelnika, Dragana Đilas se udaljio iz kruga neposrednih Tadićevih saradnika, ali gde je Đorđević, tu je i on, pa pre svega zbog Đilasove podrške iz beograda evo i Đorđevića vrlo visoko rangiranog u ovoj, ipak samo novinskoj, hijerarhiji.

Od pomenute sedmorice „veličanstvenih“, dvojica su medijski (hiper)aktivni - Vuk Jeremić i Nebojša Kr-

stić, dok se ostali uglavnom klone novinara. Šaper s vremena na vreme bude usmišnjen na kakvom „gradskom dešavanju“, poput žurke u čast holivudskog glumca Džerarda Batlera, ali insistira da on nije predsednikom Republike, jednostavno, nema veze. Prilikom jednog od bezuspešnih pregovora da govori za Danas o „političkim temama“, bio je izričit da on nije savetnik predsednika Srbije, da u zgradi na Andrićevom vencu nema ni sto ni stolicu, te da je, kada je o uticaju na državne poslove reč, on samo jedan od članova Predsedništva DS. Ovaj odgovor imao bi nekog smisla da, između ostalog, posle mesec dana nije usmišnjen dok u društvu predsednika Republike izlazi iz aviona na opatijskom aerodromu, kao član delegacije koja je došla na prvi Tadićev susret sa Ivom Josipovićem.

Dušan Petrović poslednje dve godine komunicira s javnošću samo pisanim saopštenjima, uglavnom kada ga podbode neka izjava Vojislava Koštunice, Mladan Đorđević je imao par javnih nastupa u kojima je vrlo vrlo uzdržan, dok su Miodrag Rakić i Jovan Ratković za novinare potpuno nedostupni.

U nekom trećem ešalonu saradnika Borisa Tadića od poverenja i ipak isključivo „sektorskog“ uticaja nalaze se njegovi preostali zvanični savetnici: Trivo Indić (politika), Biserka Jevtimićević-Drinjaković (ekonomija i privreda), Gordana Matković (socijalna pitanja), Vojislav Brajović (kultura), zatim šefica predsednikove pres-sluzbe Jasmina Stojanov-Kovačević i v.d. generalnog sekretara predsednika Republike Rubela Radojičić. Mnogi bi rekli da su barem tu, ako ne i u prvih sedam, generalni direktor Telekom i višegodišnji Tadićev bliski saradnik Branko Radujko (rođen 1974) i prvi čovek prestonice Dragan Đilas. U ljude koje predsednik „mora da trpi“, pa i da povremeno poslušaju, spadaju Božidar Đelić, koji ima dobro uporište u EU i nekim poslovnim krugovima, Dragan Šutanovac, zbog popularnosti i uticaja unutar DS, kao i Bojan Pajić, neupitno najmoćniji Vojvodanin.

UGLAVNOM NEZVANIČNO

Uglavnom nezvanično o predsednikovim savetnicima iz trećeg ešalona glasi: njihov uticaj na proces donošenja ključnih državnih odluka nije presudan, ali ima važnih tema o kojima su se itekako pitali, poput Indičeve (socijaldemokrate, praksisovac, kao i predsednikov otac Ljubomir) uloge u pisanju predloga deklaracije o Srebrenici i dokumenta o „istorijskom pomirenju“ DS i SPS, ili uloge Drinjakovićeve prilikom finalizacije prodaje NIS-a. Potpuno nezvanično: političkom čaršijom nedavno se pronoje glas da je Matkovićeva podnela ostavku, mada je to iz Kabineta odlučno demantovano, a novinari glasnino o problemima na Andrićevom vencu nisu mogli baš bez neakve potvrde da objave.

U ovom ešalonu nalazio se do pre koji mesec i Vladimir Cvijan (1976), od 2005. predsednikov savetnik za pravna pitanja, koji je početkom 2009. od Radujka preuzeo vođenje Generalnog sekretarijata. S pozicije vršioću dužnosti otišao je, medijski pompezno, u Srpsku naprednu stranku, navodno nezadovoljan korupcijom pri reizboru sudija i tužilaca. Kakvi god bili Cvijanovi motivi, a zbog časti otići među bivše radikale deluje prilično ekscentrično, pokušaji Pres službe predsednika Republike da saniraju medijsku štetu time što će nipodaštavati značaj Cvijana i njegove funkcije v.d. genseka bili su osuđeni na neuspeh. Gde je ta pozicija u hijerarhiji Novog dvora jasno je iz podataka koje ovde objavljivali u odeljku „Čiste činjenice“. Javnosti će jednom postati poznato o čemu se tu zapravo radi, a možda i kakvu je ulogu („egzekutorsku“?) pri odlasku Vladimira Cvijana imala njegova tadašnja zamenica Rubela Radojičić, osoba prilično zanimljive profesionalne bi-

Nikola Tomić

ografije, kojoj je uspelo da, kažu upućeni, u roku od nekoliko godina bude osoba od poverenja Aleksandra Nikitovića, Branka Radujka i Borisa Tadića.

Kada smo već kod „uglavnom nezvaničnog“, vratimo se na trenutak do Miodraga Rakića, jer o njemu zvaničnih informacija gotovo i da nema. Ivica Dačić, takođe rodom iz Zitorade, više puta ga je javno nazivao prijateljem, pa se otud nagadalo da je Rakić skupa s dosta starijim Indićem „mirio“ demokrate i socijaliste, posle parlamentarnih izbora maja 2008. spekulisalo se da je glavni kandidat za šefa BIA, tabloidi su tvrdili da je on u predsednikovom Kabinetu zadužen za komunikaciju s tajkunima... Nagadalo, spekulisalo, tvrdilo... Ovo su izrazi koji se u vezi tajnovitog Rakića ne mogu zaobići.

Ima tu mnogo preterivanja, što zbog neznanja, što zbog loših namera, ali nema sumnje da je dobro obavešten čovek. Naime, šef Kabineta predsednika Republike ujedno je i sekretar Saveta za nacionalnu bezbednost, državnog tela kojim predsedava Tadić i u koje se slivaju informacije od kojih većina ima oznaku države tajne. Kako su upozorili stručnjaci na javnoj raspravi o zakonu o tajnosti podataka (koji je pisao i gorljivo branio Vladimir Cvijan), Rakić ima pristup najvažnijim informacijama u državi i, za razliku od Zaštitnika građana i Poverenika za informacije od javnog značaja, „ni budućće neće imati problema da dođe do tajnih informacija“.

Šef kabineta predsednika Srbije u isto vreme je i sekretar Saveta za nacionalnu bezbednost. To je čovek preko koga informacije idu predsedniku, a parlament o tome nikada nije pital. Generalni sekretar predsednika je šef radne grupe koja napisala ovaj zakon. Jasno je da postoji tendencija da se miškom koncentriše na jednom mestu - rekao je tom prilikom predsednik Centra za civilno-vojne odnose Miroslav

Hadžić i podsetio da propisi ne predviđaju ikakvu kontrolu nad Savetom za nacionalnu bezbednost.

Miodrag Rakić je svakako jedan od retkih ljudi koji bi mogli javnosti odgovoriti na pitanja o detaljima potrage za Ratkom Mladićem, slučaju Šarićevog narko-kartela, brojnim pretinjama državnim funkcionerima i svim ostalim temama kojima se SNB bavi.

ČISTE ČINJENICE

U ovom kroyu najbližeg okruženja predsednika Tadića, koje čine ličnosti čiji se uticaj ne treba precenjivati, ali ni zanemarivati, stigli smo do dela u kojem ćemo se pozivati isključivo i samo na činjenice. Ako bi nam stroži čitalac mogao zameriti zbog navođenja nekih spekulacija i čaršijskih nagadanja, a verujte da smo bili itekako pažljivi, u redovima koji slede osnovni izvor nam je bio Informator o radu predsednika Republike za godinu 2009, svima dostupan, ali nedovoljno čitan i proučavan.

Kako se navodi, Generalni sekretarijat predsednika Republike čine organizacione jedinice - Kabinet i Biro generalnog sekretara. U Generalnom sekretarijatu ima ukupno 78 zaposlenih, i to 55 na neodređeno vreme i 23 na određeno vreme. Dnevno radno vreme u Generalnom sekretarijatu počinje u 8.30 i završava se u 16.30 časova, a sedmično iznosi ukupno 40 sati. Zaposleni ima pravo na odmor u toku dnevnog rada u trajanju od 30 minuta.

Šef Kabineta predsednika Republike rukovodi Kabinetom, obavlja poslove koji su neposredno povezani s funkcijom i nadležnostima predsednika, koji ga imenuje i razrešava. Pod njegovom ingerencijom su savetnici predsednika, Protokol i Pres služba.

Savetnici, isto kao i šef Kabineta, „obavljaju poslove koji su neposredno povezani s funkcijom i nadležnostima predsednika“. Koji su to poslovi i slični detalji valjda su za javnost nebitni, pa se ne navode. I oni s funkcijonere koje predsednik imenuje i razrešava. Pomenimo ovde da je vršilac dužnosti šefa Protokola Marija Armenko.

U toku 2009, prema podacima iz Informatora, na plate i dodatke zaposlenih potrošeno je 58,47 miliona dinara. Novac nije izdvajao za nagrade, bonuse i slične prinadležnosti iz „pretkriznih“ vremena. Na putovanja je utrošeno 54 miliona dinara, od čega 47 miliona na ona u inostranstvu. Stavka „usluge po ugovoru“ iznosi 26,15 miliona.

Predsednik Boris Tadić mesečno zarađuje 132.355 dinara. Drugi po rangju je generalni sekretar (nekada Cvijan, sada Radojičićeva) sa zaradom od 93.614, dok su plate šefa Kabineta i zamenika genseka izjednačene - po 85.813 dinara. Savetnici mesečno prihoduju po 82.662, a šef Protokola 78.762 dinara.

Ukupno, budžet institucije predsednika Republike u prošloj godini iznosio je 167,09 miliona dinara. Što se tiče hrane i pića za zaposlene, kao i službene posetioce, u zgradi Predsedništva su restoran i bife s bezalkoholnim napicima. Nabavka hrane i pića, kao i održavanje opreme za ugostiteljstvo, u nadležnosti je Uprave za zajedničke poslove republičkih organa.

Zgrada predsednika Republike izgrađena je da bude dvor kralja Petra Karadorđevića, poznat kao Novi dvor, i vodi se kao spomenik kulture. Sa zgradom Starog dvora, u kojoj se nalazi Skupština grada Beograda, čini ambijentalnu celinu - dvorski kompleks na Terazijama. Zgrada ima četiri etaže, nisko prizemlje, prizemlje i dva sprata, kao i tri ulaza. U prizemlju se, između ostalog, nalaze trepezarija i šest salona za prijem, kao i svećana sala. Na prvom i drugom spratu su kancelarije i kabinete za rad, te sala za sastanke. Zahvaljujući montažnoj rampi, postoji mogućnost ulaska u zgradu osoba sa invaliditetom.

Postoji mogućnost i organizovanih, grupnih i individualnih, poseta. Za svaku posetu obezbeđuje se stručno vođenje kroz zgradu angažovanjem istoričara umetnosti. Dozvoljeno je fotografisanje u hodu na svećanom ulazu i u svećanoj sali. Da li BIA prethodno bezbednosno proverava posetioce, u Informatoru ne piše.

Više manje. Manje više

Piše: ZDRAVKO HUBER

Aktuelni pomoćnik ministra spoljnih poslova i bivši načelnik Generalštaba Vojske Srbije Zdravko Ponoš pripada izrazitoj manjini likova na srpskoj političkoj sceni koji disciplinovano i - kako se čuje iz njegovog okruženja - vrlo poletno, radi posao nižeg ranga i manjeg formata nego što je njegova lična težina, stečena na prethodnim funkcijama i dokazanim sposobnostima. Mnogo je više onih koje su stranačke kvote, koalicioni sporazumi i drugi nesolidni kanali napredovanja u društvenoj hijerarhiji, doveli na mesta kojima nisu dorasli ni stručno, ni intelektualno, ni moralno. Sa Ponošom je obrnuto. U njegovim karijernim motorima ima gasa i za veće brzine i visine od ovih na kojima je sada i od onih na kojima je već bio. Pri tom, on nikako ne liči na čoveka koji je trajno ispaio iz igre. Pre će biti da je reč o promišljenijoj odluci da do daljnog ne treba prejakom turirati mašinu, a do kraja trke u njegovim godinama ima još dosta.

Prostonarodski rečeno, Ponoš je pristao da sde sa konja na magarca. U svojoj osnovnoj, oficirskoj profesiji stigao je do vrha - do mesta načelnika Generalštaba. Imao je tada 44 godine. Tokom dve i po godine provedene na toj dužnosti (od raspada državne zajednice SCG do kraja 2008. godine) uspeo je da stvori uverenje u liberalnoj građanskoj Srbiji da je vojska, posle petogodišnjeg prelaznog perioda, dobila čelnika kakav je potreban jednoj istinski demokratskoj, evropskoj zemlji u 21. veku. Iza njega nije bilo ni hipoteke komunističkog jednoumlja, ni ratno-zločinačkih devedesetih godina, ni sumnji o pružanju jatačkih usluga haškim beguncima. Sa specijalizacijama u Velikoj Britaniji, Nemačkoj i Švajcarskoj doimao se kao pravi čovek na pravom mestu.

Tandem ministar odbrane Dragan Šutanovac - načelnik Generalštaba Zdravko Ponoš delovao je kao optimalna kombinacija civilno-vojne vlasti i pameti koja može rehabilitovati i osnažiti kompromitovane i uveliko urušene oružane snage iz Miloševićevog vremena. Ostalo je nerazjašnjeno zašto ovaj tandem nije mogao da funkcioniše. Dubokih političkih razlika sigurno nije bilo, ali izgleda da nije bilo ni mesta za obojicu. Posle njihovog razlaza, bilo je tvrdnji da su neki stavovi generala Ponoša, poput onog o mogućoj reviziji Kumanovskog sporazuma, bili suprotni stavovima izrazito pronatovski orijentisanog ministra Šutanovca. Spekulacije su išle i dalje: da se ministar Šutanovac, inače čovek jakih pozicija u Demokratskoj stranci, okrenuo protiv načelnika Generalštaba, suprotstavljajući se zapravo nekim uticajnim ljudima iz okruženja predsednika Tadića, koji su inače skloni da zaobilaze stranku u vođenju političkih i državnih poslova. Po tom tumačenju general Ponoš je morao da ode da se ne bi otišlo u preostu i potencijalno opasnu unutarstranačku konfrontaciju. U svakom slučaju, ove pretpostavke nisu dobile potvrdu ni od jednog aktera. I Šutanovac i Ponoš su, očigledno, bili dovoljno fina gospoda da bi dozvolili da prijavi veš počne da ispada na sve strane, kako to već zna biti kad pukne tikva među političkim saradnicima. Nije bilo uzajamnih opanjkavanja, niti su procurile neke pouzdanije priče o ličnim sukobima. Nakonkratko je trajala nezvesnost ko će morati da se povuče, da bi to ubrzo snašlo Ponoša. Napustio je mesto načelnika Generalštaba i celu 2009. godinu bio čovek bez pravog posla. Pominjalo se da bi mogao biti predstavnik Srbije u sedeštu NATO, savetnik u kabinetu predsednika Tadića, profesor vojnih nauka na više škola u zemlji i inostranstvu, da bi konačno početkom ove godine postao pomoćnik ministra spoljnih poslova.

Zdravko Ponoš nije olako menjao stavove i prilagodavao se drugima

Ovaj transfer sa hijerarhijski višeg na niže mesto mogao bi se objasniti i nekim jednostavnim životnim razlozima. U 47. godini nešto se mora raditi i od nečega živeti. Ali, u ovoj selidbi demobilisanog generala Ponoša iz rezora sile u resor diplomatije, ima još nečeg upitnog na šta će budućí razvoj događaja verovatno dati odgovore. Ako je suditi samo na osnovu javne retorike, Ponoš bi trebalo da je politički bliži svom bivšem civilnom šefu Šutanovcu sa kojim nije mogao, nego ministru Jeremiću kojem je sada pomoćnik. Ili, drugačije rečeno, pre bi se očekivalo da Šutanovac u svom timu želi da ima značajnog igrača Ponošovih shvatanja, nego Vuk Jeremić kojeg veći i neki njegovi partijski drugovi svrstavaju u Koštuničino patriotsko jato. Očekivalo bi se, ali nije tako. Ministar i njegov pomoćnik za sad sasvim skladno funkcionišu. Ponudu da o ovom (ne)očekivanom aranžmanu javno, za čitaoca Danasa, kaže nešto više, Zdravko Ponoš nije mogao da prihvati. Pravila službe koje on prihvata podrazumevaju lojalnost šefu, uključujući i istupanje u medijima. U novoj ulozi javno je govorio o početku pregovora o granicama sa Hrvatskom i još nekim manjim povodima, za provokativnija propitivanja i analize nije spreman.

Očigledno, u Srbiji je pitanje ko je kome poželjan politički partner i saradnik, vrlo kompleksno. Iako uronjen u kosovsku priču i sekiraciju zbog onih na Zapadu koji ne razumeju srpsku stranu u ovom beskrainom balkanskom sporu, ministar Vuk Jeremić ipak želi da u svom okruženju ima kompetentnu ličnost koja ne zazire od evroatlantskih integracija i koja - što je još važnije - može na njima uspešno da poradi, ako i kad to dođe na pravi dnevni red. Njih dvojica su bili solidan tandem i u Tadićevom kabinetu, kad je aktuelni predsednik Srbije bio savezni ministar odbrane.

Patriotsko-reformska, ili nacionalno-evropska, ili već nekom trećom dihotomijom imenovana klackalica u srpskoj politici ne da se lako uravnotežiti. Reklo bi se da Zdravko Ponoš upravo to uspeva. Tvrdi ideološki milje armija u kojima je profesionalno i ljudski sazevao tokom osamdesetih i devedesetih godina nije mu smetao da početkom dveihiljaditih izroni kao oficir demokratskih ubeđenja prozapadne orijentacije. No, za njega - kako vidimo - ima mesta i u taboru gde se odbrana Kosova stavlja ispred evroatlantskog puta. Pri tom bi teško bilo dokazati da je Ponoš olako menjao stavove i prilagodavao se drugima. Drugi su se opredeljivali - nekada za, nekada protiv njega. A to je pozicija onih koji imaju uticaj i kad nisu u prvom planu.

W. Gadomski

130 ГОДИНА ПОВЕРЕЊА.

Са препоруком
Његовог Краљевског
Височанства
Престолонаследника
Александра II

Kroz 130 godina dugu tradiciju svog postojanja, rada i razvoja (1880-2010.) Saobraćajni institut CIPIP izrastao je u najmojniju istraživačko-projektnu kompaniju u jugoistočnoj Evropi. Osnovan za projektovanje prve železničke pruge u Kneževini Srbiji, projektovao je sve pruge u Srbiji i prethodnoj Jugoslaviji.

Danas, sa oko 500 visoko stručnih kadrova, pokriva celokupnu oblast od istraživanja, preko prostornog i urbanističkog planiranja, geodetskih snimanja, geotekničkih istraživanja do izrade tehničke dokumentacije i stalnog stručnog nadzora na izgradnji objekata. Orijehtisan je prvenstveno prema zadacima svog osnivača JP "Železnice Srbije", ali je razvio široku aktivnost na celokupno građevinarstvo u Srbiji i šire. Projekti železničke i drumске инфраструктуре, gradskih saobraćajnih sistema, objekata visokoградње, спортских и специјалних објеката (Авалски торањ), сталне су активности на којима се Саобраћајни институт CIPIP, врхунским квалитетом и кратким роковима, доказује као, најстручнија, најсвестранија и најспособнија пројектна компанија у Србији.

Marina Abramović
je trijumfovala
performansom
ARTIST IS PRESENT
u okviru retrospektivne
izložbe u muzeju MOMA.

„Moji su roditelji bili narodni heroji“: Marina Abramović i autorka teksta u performansu ARTIST IS PRESENT

8 | D13 | 1
telo

Senzacija. Uspeh. Događaj.

Jovana Stokić

ekskluzivo za Danas iz Njujorka

Kada sam
(poslednji put)
ustala sa
stolice,
pogledala sam
u ljude koji su
stajali i
pljeskali - i
znala sam ih
sve - oni su
sedeli sa
mnom, ja sam
ih gledala u oči,
oni su postali
neka vrsta
moje porodice.

Iz izjave za Danas

Tanjir supe od povrća, so i voda:
Marina Abramović i autorka teksta na
svečanoj večeri po okončanju performansa

Ogroman uspeh i izuzetna posećenost retrospektive Marine Abramović događaj je njujorške umetničke sezone. Marinu Abramović i njenu retrospektivu videlo je više od 500.000 posetilaca muzeja, od 14. marta do 31. maja ove godine. Kako je i najavila, umetnica je izvodila performans svakog radnog dana muzeja, tokom radnog vremena, u toku celog trajanja retrospektive, nepomično sedeći od 10 i 30 ujutro do 5 i 30 po podne. Sa njom, direktno učestvujući u performansu, zapravo na stolici nasuprot nje sedelo je u nemom dijalogu preko 1 500 ljudi - mnogi umetnici i prijatelji Marine Abramović, fanovi koji su čekali satima i danima u redu da dobiju priliku da sede sa njom, ali i mnoge poznate ličnosti, filozofi, profesori, psiholozi - i zvezde kao što su glumice Šeron Ston, Kim Kejtral ili Izabela Roselini.

Osim onih koji su na ovaj način učestvovali u performansu posetioci muzeja su posmatrali performans - između 15 000 i 18 000 ljudi svakog dana. Blogosfera je beležila sve, često emocionalne i bizarne odgovore na događaj. Konačno, dan posle završetka ovog maratonskog zbivanja, 1. juna Marina Abramović je, sa svojim prijateljima i važnim zvanicima, obeležila ovaj trijumf - na slavlju koje se odvijalo na istom mestu gde se odvijao i performans - čuvenom centralnom atrijumu muzeja. Svečanost sponzorirala je Živanši (Givenchy), modna kuća u sklopu konglomerata LVMH koja je glavni sponzor cele izložbe.

Ovaj mondenski aspekt uspeha svakako da nije najvažniji, ali treba zabeležiti taj specifičan trenutak u savremenoj medijskoj situaciji gde umetnost mora da komunicira sa pravilima spektakla. Abramović je postala mejnstrim zvezda: Lejdi Gaga, pošto je videla izložbu postala je njen obožavalac (o čemu svedoči i intervju koji je postao hit na Jutjubu). Muzičari Majkl

Posle svečane večere za 350 zvanica u MOMI, umetnica se obratila publici sledećim rečima: „Bilo mi je vrlo teško da zaspijem (sinoć po zatvaranju izložbe, op. ur.) jer su mi misle jurile kroz glavu - toliko utisaka i toliko ljubavi, koje sam osetila da mi pruža publika. To su jako potresne stvari. Ovog jutra imala sam toliko stvari da uradim, i evo me sad ovde gde mi se sve čini nestvarnim. Ovo je najznačajniji trenutak mog života.“

Svetski priznata kao pionir i jedan od najznačajnijih protagonista performansa umetnosti, Marina Abramović koristi svoje telo kao subjekt, objekt i medijum, ispitujući fizičke i mentalne limite svog tela. Ova njujorška retrospektiva pratila je plodnu karijeru umetnice obuhvatajući preko pedeset radova koje je ona stvarala više od četiri decenije. Istorijski, tj. hronološki koncipirana izložba prikazala je prve, rane intervencije, zvučne radove, nastavljajući preko fotografija i video radova Marinine solo karijere u sedamdesetim godinama u njenom beogradskom periodu. Potom je detaljno prikazana saradnja - preko video radova nastalih od performansa iz kasnih 1970-tih i 1980-tih godina sa Ulajem (nemački umetnik Uwe Laysiepen). Izložba je potom prikazala Marinin rad posle Ulaja, velike instalacije - dvo-kanalnu video instalaciju koja je prerađena ove godine The Great Wall Walk 1988/2010, kao i čuvenu instalaciju Balkan Baroque is 1997. godine.

Izložba je pored drugih radova iz 1990-tih prikazala i novu instalaciju performansa Marine Abramović House with the Ocean View iz 2002. godine. U želji da prenese prisustvo umetnika na direktan način i tako približi istorijski performans novoj publici, umetnica i kustos njene retrospektive, Klaus Bizenbah (Biesenbach), inače glavni kustos odeljenja za medije i performans umetnost MOMA-e, uključili su u izložbu pet re-performansa koji su bili izvođeni tokom svih dana izložbe. Trideset i devet performera sa Marinom Abramović je izvodilo ovih 716 sati performansa.

Tako je nakon završetka izložbe organizovan panel u muzeju gde su sumirani utisci ovog jedinstvenog projekta, prvog eksperimenta i za muzej MOMA koji je prvi put organizovao izložbu jednog performansa umetnika na ovako sveobuhvatan način.

Ovo je neosporan trijumf umetnice - u pravom smislu reči „kroz trnje do zvezda.“ Vraća nas na početak rada na ovoj izložbi, na njenu pripremu, kada je umetnica naručila od autorke ovoga priloga tekst za katalog MOME, koji razmatra njene balkanske korene. Tada je Marina Abramović rekla: „Jedna od najvažnijih stvari u mom radu je disciplina koja dolazi od moje porodice.“ Na slavljeničkoj večeri, mnogi su je pitali o tome kako je moguće da toliko napor savladava sa, naizgled, takvom lakom. I tada je ponovila: „Znate da su moji roditelji bili narodni heroji. Mislim da sve dolazi za genetikom.“ Sutradan posle večere, umetnica je objasnila kako nije sve baš tako jednostavno: „Ova tri meseca su bila nezimerno teška za mene. Išla sam kroz performans dan po dan, ne razmišljajući o celom trajanju. Imala sam rutinu, vojnički režim koga sam se pridržavala svakog dana. Poslednjeg dana performansa (31. maja) svašta se izdešavalo u muzeju - neko se bio isprovocirao, neko skinuo go, bacali su pamflet sa sprata, i bilo je 17.000 ljudi koji su gledali. Takođe, nekoliko dana pred sam kraj osetila sam neopisivu nostalgiju. Bilo mi je drago da ću završiti performans, ali ovo je toliko emocionalno iskustvo. Kada sam (poslednji put) ustala sa stolice, pogledala sam u ljude koji su stajali i pljeskali - i znala sam ih sve - oni su sedeli sa mnom, ja sam ih gledala u oči, oni su postali neka vrsta moje porodice.“

Došla sam kući posle ovog aplauza (toliko dug aplauz, mislim da ni Marija Kalas nije dobijala!) i ponovila svoju rutinu, sve kao što sam radila svakog dana posle performansa. To je bio moj način da preživim - pojeala sam supu od povrća, sa puno soli, potom vode. Ali, nisam mogla da zaspijem. Tek sutra ću moći da počnem da se odmaram. Ići ću u prirodu, da sedim pod drvetom - jer sam tri meseca bila pod veštačkim osvetljenjem po ceo dan - nisam videla sunce. Onda ću moći da svhatim šta mi se stvarno dešavalo. Ali, već sada znam da je ovo najpotresniji događaj u mom životu.“

Autor je istoričar umetnosti, kustos Abramović studija u Location One u Njujorku, i pisac eseja u katalogu za ovu retrospektivnu izložbu M. Abramović

Stajp iz REM-a, Pati Smit, Bjork, Kjara, Kris Braun i Kortni Lav - svi su se našli na slavlju koji je orkestrirao Živanši. Ovu publiku na večeri u MOMI zabavljala je Svetlana Spajić spletom izvornih srpskih narodnih pesama izvedenim a capella. To je bio Marinin izbor koji mnogo govori. Počasni gost večeri bio je ministar kulture Crne Gore, čiji je počasni državljanin umetnica upravo postala.

60 miliona

Bezbednost na radu i zaštita životne sredine su ključne vrednosti u kompaniji U. S. Steel Serbia!

U. S. Steel Serbia je investirala preko 60 miliona dolara u poslednje dve godine u nekoliko projekata zaštite životne sredine, uključujući rekonstrukciju glavnog dimnjaka u pogonu Aglomeracija i projekat za smanjenje difuzne emisije iz pogona Čeličana, što predstavlja jednu od najvećih ekoloških investicija u Srbiji.

Nastavljamo da budemo lider, kako u oblasti bezbednosti na radu, tako i u oblasti zaštite životne sredine!

Za zdraviji život u Srbiji!

U. S. Steel Serbia

Prevođenje najprevođenije knjige

Jednog davnog leta, valjda posle sedmog razreda osnovne škole, nekoliko sedmica ležao sam zbog neke bolesti koje se više ne sećam. Leto, a ja satima sam u sobi. Srećom, upravo tada stigao je poklon od rođaka iz Zagreba, najnovije izdanje Novoga zaveta. Na salašu nije bilo drugih knjiga, izuzev udžbenika, pa sam se odmah bacio na čitanje. Najviše su mi se dopala Dela apostolska. Najmanje sam razumeo Jovanovo Otkrovenje, mada su mi prizori iz te knjige delovali izuzetno uzbudljivo. Najduže mi je ostala u sećanju Hristova pretnja tadašnjim narodnim prvacima: „Jao vama, fariseji, književnici, licemjeri jedni“. Naravno da mi nije bilo jasno ko su bili ti ljudi, ali sam shvatao da su loši i da ne zaslužuju ništa dobro. Pošto je bilo još mnogo toga što nisam razumeo, možda sam već tada zamišljao

kako bi Biblija zvučala na mom maternjem jeziku. Nisam mogao da zamislim da ću pola veka kasnije bezbroj puta iščitavati njene stranice prevodeći je na taj jezik.

Tokom devedesetih uređivao sam crkveni mesečnik „Zvona“ na rusinskom jeziku. Novosadski grkokatolički paroh Roman Miz predložio je da za svaki broj prevedem po jedan psalam. Počeo sam i, kroz tri-četiri godine, završio. Koristio sam prevode na latinski, crkvenoslovenski, ukrajinski, italijanski, hrvatski, poljski i slovački jezik. Psalmi su prvo izlazili u časopisu, 2003. izlaze kao posebna knjiga. U razgovoru o tom prevodu poznati bibliista, fra-njevac Tadej Vojnović upitao je mog brata Janka, doktora istorije, kako na rusinskom glasi neka rečenica iz Novog zaveta. Kad je čuo da nema prevoda, dobar otac Tadej strogo reče: „Onda sedite i prevodite“. On nam je doneo elektronsko izdanje Biblije s tekstovima na starogrčkom, latinskom, engleskom, italijanskom i još nekim jezicima, dao početna uputstva i svakih nekoliko nedelja proveravao kako nam ide. Pomenuto izdanje izuzetno olakšava prevođenje. Umesto desetina rečnika i prevoda, čovek ima pred sobom samo kompjuter. Koji god stih otvori, pored originala pojavljuju se prevodi na izabrane jezike. Kad klikne na određenu reč, dobija ne samo prevod, već i podrobno objašnjenje (ovo je imenica, dativ množine; ovo je glagol, futur, treće lice jednine...) i spisak mesta u Bibliji na kojima je ta reč upotrebljena.

Dogovoreno je da nas dvojica prevodimo pojedine knjige, a zatim da zajedno s ocem Tadejem predemo sav tekst i uradimo konačnu redakciju prevoda. Problema je bilo bezbroj. Pokušao sam da izdvojim trinaest, u skladu s godišnjicom ovog lista. Ispostavilo se da ih je bilo nekoliko puta više. Najveći problem je poznavati i razumeti tekst koji se prevodi, znati jezik na koji se prevodi i imati dovoljno vremena. Svako prevođenje je složen, osetljiv i pipav posao. Prevođenje najprevođenije knjige na svetu kudikamo je složenije i osetljivije. Legenda kaže da su Bibliju s jevrejskog na starogrčki sedamdesetorica aleksandrijskih mudraca prevela za sedamdeset dana (otud naziv Septuaginta). Podrazumeva se da su bili vrhunski poznavaoči Knjige i vrhunski znalci ta dva jezika. Od nas trojice samo jedan je mogao da se delimično poredi s njima: otac Tadej bio je doktor bogoslovske nauke, ali nije govorio rusinski.

Prevodili smo s originala, savnjujući učinak s prevodima na latinski, crkvenoslovenski, ukrajinski, srpski, hrvatski, italijanski... Prethodno je valjalo pročitati što više knjiga i studija o Novom zavetu. Pošto se radilo na dva razboja, to jest kompjutera, najvažnije je bilo izbeći različito prevođenje određenih pojmova. Otac Tadej, zadu-

žen za teološku ispravnost prevoda, bio je neumoran u objašnjavanju nijansi i neumoljiv u stavu da Biblija ne tripi nikakve pesničke slobode, jer u njoj nijedna reč nije slučajno napisana upravo tako kako je napisana. Višestruki večernji razgovori s njim olakšavali su nam posao, širili vidike i punili srca.

Pošto je svako završio svoj deo posla, meni je poverena jezička redakcija. To je zahtevalo dodatno vreme. Tada sam ga imao. Kao slobodni novinar, mogao sam svakog dana da sedim nad prevodom bar dva-tri sata. Kada se savladaju početne teškoće i uhvati ritam, prevođenje sinoptičkih jevanđelja (Matej, Marko i Luka) ide bez većih zastoja. Jevanđelje od Jovana je drugačije i prilično zahtevnije. A tek Pavlove poslanice, pogotovo Rimljanima i Jevrejima! Iako sam prethodno bio preveo tridesetak knjiga, nad tim pismima bezbroj puta sam se osećao kao zbunjeni početnik.

Završni deo posla radili smo utroje. Sastajali smo se triput nedeljno kod brata u Kisaču ili kod mene u Petrovara-

dinu. U nekim knjigama otac Tadej tražio je samo prevode pojedinih poglavlja ili rečenica. Neke smo čitali reč po reč. On je pred sobom imao laptop sa grčkim izvornikom, Janko je pratio latinski, italijanski ili ukrajinski prevod, ja sam sa svog kompjutera čitao i objašnjavao rusinski tekst, držeći uvek jedno oko na crkvenoslovenskom. U skladu s rusinskom tradicijom, sva imena i toponime prevodili smo prema crkvenoslovenskoj osnovi. (Uzgređ, prevod na taj jezik doslovce preslikava grčki tekst. Čitao sam mnogo prevoda Biblije, ali nijedan nije u toj meri veran originalu. Umesto da se opterećuju postojećim jezikom, prevodioci su stvarali novi. Jedan grešni prevodilac načinio je grešku koja se i danas može naći u nekim starijim izdanjima. Naime, u 19. glavi Dela apostolskih stoji da apostol Pavle u Efesu „vođaše razgovore svaki dan u školi nekoga Tirana“. Neznani prevodilac nije znao da Tiran može biti vlastito ime, pa je preveo „u školi nekoga mučitelja“.) Bilo je sastanaka na kojima smo utvrdili konačnu verziju i po desetak stranica. Bilo je i onih kada je išlo mnogo sporije. Beskrajno strpljivi i beskrajno duhoviti Tadej umeo je da nas podstakne svaki put kad bismo posustali ili pitali ima li kraja tom poslu.

Do kraja, to jest do 21. stiha 22. glave Otkrovenja, stigli smo posle nešto više od tri godine. Prema dostupnim podacima, tada je to bio dve hiljade tristo sedamdeset osmi jezik na koji je preveden Novi zavet. Dogovorili smo se da ćemo se uskoro prihvatiti i Starog zaveta. Nažalost, oca Tadeja više nema. Bez njegove vere, znanja i duha nikome neće biti lako upustiti se u takav poduhvat.

Autor je bivši glavni i odgovorni urednik Danasa

9 | D13 | 1

vera

Prevod samo za Rusine u Srbiji

Jezik jugoslovenskih (danas srbijanskih) Rusina kodifikovao je u prvoj polovini tridesetih godina prošlog veka grkokatolički sveštenik Havrijil Kosteljnič, na osnovu govora dvadesetak hiljada zemljoradnika koji su živeli u nekoliko sela u Bačkoj, Sremu i Slavoniji. Vremenom je obogaćivan urbanom, naučnom i tehničkom terminologijom, ali je i danas, zbog malobrojnosti onih koji ga koriste, neuporedivo siromašniji od jezika većih nacionalnih zajednica. Pored Srbije i Hrvatske, onih koji se nazivaju Rusinima ima i u Mađarskoj, Slovačkoj, Poljskoj, Ukrajini i još nekim zemljama. Svi imaju svoju varijantu rusinskog, ili čak više njih, koje se veoma razlikuju. U razgovoru oni se nekako mogu (spo)razumeti. Kada uzmu knjige na jeziku ovdšnjih Rusina, uključujući i naš prevod Novog zaveta, Rusini/Ruteni iz pomenutih zemalja kažu da ne razumeju taj jezik.

Piše: MIHAL RAMAČ

→ Pročitaj: Zoran Panović, na strani XXXV

Jelena Tasić

Intervju sa episkopom umirovljenim raško-prizrenskim Artemijem (Radosavljevićem)

“Ostajem poslušan Saboru”

Na posljednjem zasjedanju Svetog arhijerejskog sabora Srpske pravoslavne crkve vladika Artemije razrešen je dužnosti upravljanja Eparhijom raško-prizrenskom (ERP). Presedan kakvog gotovo nije bilo u 90 godina dugoj historiji obnovljene Srpske patrijaršije u crkvenu javnost je uneo konfuziju, a u monaštvo ERP, koje od uvođenja privremenih mera uprave u Eparhiji živi u nekoj vrsti vanrednog stanja, dodatni nemir. Razgovor sa vladikom Artemijem o aktualnim događajima u Crkvi vođen je na dan kada je gotovo celo monaško bratstvo napustilo Crnu reku, koja je njegovim dolaskom za igumana juna 1978. od zapusteloga manastira postala rasadnik srpskog monaštva.

● **Kakav je Vaš sadašnji status? Ostalo je nejasno da li ste razrešeni dužnosti eparhijskog arhijereja ili penzionisani.**

- U odluci Sabora i raspravi koja je na njemu vodena reč **penzionisan** nije se koristila. Moj status je umirovljeni episkop raško-prizrenski, a ne penzionisani. To znači da sam lišen prava upravljanja Eparhijom, kojom sam upravljao 19 godina, ali sam zadržao sve druge osobine episkopa. U radu Sabora učestvovao po pozivu i, verovatno, bez prava glasa.

● **Gde ćete sada živeti?**

- Na Saboru je rečeno da treba da podnesem Svetom sinodu predlog gde bih želeo i mogao da boravim u budućnosti. To može da bude bilo gde, samo van granica ERP. Time mi je unapred uskraćeno pravo iz odluke Sabora iz '90-ih godina prošlog veka da svaki episkop može da izabere u svojoj eparhiji jedan manastir u kojem bi u slučaju bolesti, penzionisanja i povlačenja mogao da boravi. Hvala Bogu, brat Vasilije rasko je još u toku Sabora ponudio jedan od svojih manastira, na čemu sam mu zahvalan. Pored njega i vladika Justin timočki ponudio je da budem kod njega, iako nema veći izbor manastira. Za mene jednog tamo bi se verovatno našlo mesto, ali ne i za moje monahe. Četvorica monaha koji su bili određeni da budu sa mnom od sredine februara, kada sam bio privremeno razrešen uprave, po sinodskoj odluci imaju pravo da budu sa mnom na mestu gde ću i dalje boraviti. Zato sam prihvatio da s bratom Vasilijem odredimo da živim u nekom od manastira na Fruškoj gori.

● **Zbog čega je Sabor procenio da ne možete da ostanete u ERP, potovo što ste Vi gotovo jedini episkop SPC koji je tokom ratnih suko-**

ba na prostoru bivše SFR Jugoslavije ostao u svojoj eparhiji? Da li se i o tome glasalo?

- Nije bilo glasanja, naprosto je tako ušlo u odluku. Ali, to je pitanje na koje treba da odgovore članovi Sinoda ili portparol Sabora.

● **Mnoge je iznenadio stav Sinoda da ne možete više da budete duhovnik monaštvu ERP, a sada se priča i da Sinod ne dopušta da monasi ERP odlaze u druge eparhije SPC. Koliko će administrativne mere pomoći ostanku monaštva u ERP koje se, posle uvođenja privremene uprave, našlo u procesu između poslušnosti crkvenim vlastima i optužbi da neguju kult Vaše ličnosti?**

- U odluci o zabrani duhovništva koja se nalazi u poslednjem sinodskom aktu, u kojem se govori o mestu mog boravka, nisu navedeni nikakvi kanoni, niti odredbe Ustava SPC na kojoj se ta zabrana bazira. Mislim da za to ne postoji nikakvo kanonsko opravdanje, zbog čega ću tražiti od Sinoda da mi to razjasni. U svakom slučaju, to je izazvalo veliko uznemirenje i nezadovoljstvo u monaštvu ERP, monaštvu koje sam, uz pomoć Božju, 30 i više godina stvarao. To je kap koja je pretila čašu nezadovoljstva, te mnogi od bratstva i monaha odlučuju da napuste Eparhiju. Ali, to je njihova odluka i odgovornost. Pretnja da neće dobiti kanonski otpust, da ne smeju nigde biti primljeni bez kanonskog otpusta samo još više komlikuje i kompromituje SPC. Monaštvo jeste dalo zavet poslušnosti, ali monasi nisu inventar koji se može razmeštati po svojoj volji. To su ipak žive, bogolike ličnosti sa dušom i srcem, pre-

Duhovno polje

● **Da li kao svedok i učesnik važnih događaja na KIM razmišljate da napišete knjigu sećenja?**

- Nije isključeno, mada o tome za sada ne razmišljam. To je veliki posao, a zaplirati u te vode bilo bi malo rizično, što zbog obimnosti materijala i događanja, s jedne strane, što, s druge strane, smatram da će rad na duhovnom i bogoslovskom polju biti korisniji i potrebniji. Događaji u poslednjih 11 godina nisu ostavili mnogo slobodnog vremena za bavljenje teologijom. Sada se trudim da se smestim negde da bih mogao da nastavim život, pre svega monaški, a onda i da se bavim knjigom, kao što sam i dosad činio prema mogućnostima.

Foto: Manja Calk

Knjižna sećanja, možda: Umirovljeni vladika Artemije

Šišatovac

Posle obilaska nekih manastira podneo sam predlog Svetom sinodu da mi se dozvoli boravak u manastiru Krušedolu na Fruškoj gori. Sinod je, pak, odredio dva druga manastira od kojih mogu da izaberem jedan. To su Šišatovac i Fenek. Ponovo sam obišao oba ta manastira i čini mi se da će to biti manastir Šišatovac. Za konačnu odluku čekam da se vrati vladika Vasilije iz Amerike.

ma kojima se mora imati obzira. Što se tiče priča o kultu ličnosti, to su proizvoljne tvdnje i jedna od mnogobrojnih kvalifikacija koje se paušalno puštaju u promet bez ikakvog osnova i opravdanja. O kultu ličnosti ne može biti ni govora. Može se govoriti samo o duhovnom odnosu duhovnog oca i duhovnih čeda, što je princip na kome monaštvo postoji u Crkvi dve hiljade godina.

● **Crnorečko bratstvo je napustilo manastir, koji je više decenija unazad smatran duhovnim središtem ERP. Da li iz sadašnje perspektive mislite da je sve to vredelo raditi?**

- Ovo što se sada događa, to je kao kad bi čovek gledao da sve ono što je u životu stvarao i gradio neko dođe i ruši. Takav osećaj imam u pogledu Crne reke i uopšte monaštva ERP. Veoma je bolno i teško, ali sigurno je vredelo i trebalo raditi na duhovnoj obnovi. Ono što bi moglo da bude rešenje u problemu koji je sada nastao i da monaštvo ostane u svojim manastirima, jeste da mi se dopusti boravak u bilo kom manastiru ERP i da ostanem duhovnik monaštvu. Tada se niko od monaha ne bi pokretao.

● **Posle Vaše izjave da ste „kaznjeni bez suda i osude“ vladika Atanasije založio se za objavljivanje „15 fascikli“ saborske dokumentacije o Vašem „slučaju“. Pojedini mediji objavili su sinodski akt o utvrđivanju Vaše kanonske odgovornosti, iz kojeg bi se moglo zaključiti da ste zapravo „dobro prošli“. Šta Vi kažete na to?**

- To i jeste zaključak vladike Atanasija da je ova kazna bila snishodjenje, a da je moglo da bude mnogo gore. Dokument o utvrđivanju kanonske odgovornosti je optužnica koja nije dokazana, zato što nije postojao proces u kojem bi druga strana mogla da iznese svoje razloge, tumačenja i objašnjenja. Toga nije bilo na Saboru i o tome, iako je dokument sada pušten kroz žutu štampu, ne želim da govorim i da komentarišem preko medija. To su pitanja na koja odgovor može da se dobije samo u regularnom crkvenom sudskom procesu.

● **Kako komentarišete to što se u delu javnosti Vaše „uklanjanje“ dovodi u vezu sa „geostratičkim razlozima i antikumenizacijom“?**

- Ni o tome sada ne želim da govorim, jer bi ispalilo da dajem tumačenje preko medija, što ne bi bilo u redu.

● **Da li je prihvatanje sinodskih i saborskih odluka s kojima se ne slažete zapravo „formula“ protiv raskola za koji Vas godinama optužuju pojedini episkopi, a sad se pominje i u sinodskom aktu?**

- Ja sam član Sabora. Sabor me je izabrao i postavio na mesto episkopa. Kao što sam tada bio poslušan Saboru, tako sam mu i sada poslušan. Ali, naravna stvar da, kao što sam to rekao i po pitanju sinodske odluke, i sada mogu da kažem prihvatam, ali se ne slažem, jer nije sproveden nikakav regularni proces po pitanju mog uklanjanja s eparhije. To je bila moja izjava na Saboru - da sam ne podnosim ni molbu za povlačenje, niti molbu za penzionisanje, ali da ću prihvatiti što Sabor odluči. To je moj stav. Naravno da je optužba o nekom pripremanom raskolu na kome, prema nekim optužbama, navodno rađeno čak 15-16 godina, prosto rečeno glupost. Nikada, ni u pomisli nisam ništa učinio u tom pravcu. Ako ima nekog neslaganja, to je ideološko neslaganje s pojedinim odlukama i po pitanju nekanonskog mešanja drugih u unutrašnji život ERP. To sam izražavao javno, ali to nije prema raskolu. Taj pojam se često olako upotrebljava bez suštinskog pokrića, kao što se proteklih meseci za monahe i sve koji imaju svoje mišljenje o događajima u ERP govorilo da su parasinagoga, raskolnici, crkvoruše, i kakvih sve izraza nije bilo. Raskol podrazumeva stvaranje potpuno nove strukture koja bi trebalo da zameni strukturu Crkve, izdvajanje jednog dela vernika i klira, što u našem slučaju nikada nije bilo ni u pomislima. A možda bi nekima to upravo odgovaralo.

● **Kakav je stav Sabora o položaju i ulogu SPC na KIM u sadašnjim političkim, bezbednostnim i egzistencijalnim okolnostima i da li je o tome razgovarano?**

- To bi Sinod morao da objasni. Mogu samo da kažem da na ovom Saboru nisu tretirana nikakva druga pitanja o konkretnom životu i potrebama srpskog naroda na KIM, osim što se vodio razgovor o pitanju vladike Artemija.

● **Da li je moguće, čak i kad niste fizički prisutni, zaista potpuno „otići“ sa KIM?**

- Meni nije zabranjeno da mislim na KIM, da se molim za KIM i da se za njega borim na način koji smatram prikladnim. KIM nikada neće biti izvan mojih misli i osećanja, jer nikada nisam ni pomišljao da ću biti van Kosova. Nažalost, to se dogodilo kako se dogodilo i ne po mojoj volji. Osećam se kao i moj narod koji je pre 11 godina preteran sa KIM. Sklon sam da verujem da je to, ipak, neka Božja pravda - sa onima koji su ostali na KIM bio sam 10 godina, sad je red da narednih godina, koliko je to Božja volja, budem i s onima koji su prognani. Možda je u tome neka prisao Božja.

Raiffeisen Premium Banking

Stepenasta pozajmica

Finansijsko planiranje

Tekući račun

VISA Virtuon

SMS obaveštavanje

Internet bankarstvo

Prioritetna usluga

VISA Platinum

Lični bankar

Raiffeisen Premium Banking

Savršeni paket neograničenih mogućnosti

Raiffeisen banka. Šta možemo da učinimo za Vas?
0700 400 500 • 011 3202 700 • www.raiffeisenbank.rs

BANK

oročenje do Nedelje štednje
6%
kamata

Pravi okvir za vašu štednju

Za sva oročenja do Nedelje štednje, obezbedili smo pravi okvir: fiksnu kamatnu stopu od 6% godišnje (NKS=EKS) za sve uloge veće od 100 EUR. Ponuda važi i za rezidente i za nerezidente.

Iskoristite priliku i do 31.10. 2010. štedite po posebnim uslovima!

INFO CENTAR 0800 303 303

www.hypo-alpe-adria.rs

Hypo Alpe-Adria-Bank a.d. Beograd

ПРОНАЂИ ХИВ.

У Љ П Л К А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И
Ц Н Ј Ј Е М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Х А Н Т Ч Ц П
А Х Е Е З Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Х Х Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ
Е Е В Ц Р С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г
Х А Н Т Ч Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г
Ц У Ц Т Т Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Н
Л Е Ж Ц Л Р С Л К К А Е З У В Л А Л А П Ђ Ђ Е Ж Н Р О Ј Л Е Ж Ц Л А Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х
К В Г Ф Ф К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ
Е О В М У Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К
Љ Ђ И А Ф К К А Е Е В Ц Р О А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З
О Ђ И М Б Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р
Ч Ц П Ј П О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф
Т А А С И П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К
Д Г Ђ Б В К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Х Х Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О
К А Г Г Ф А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г
Ђ О Ч Р С Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е З У В Л А Л А П Ђ Ђ Е Ж Н Р
У И У Р Љ О Ј Л Е Ж Ц Л А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е
Ф Х Н К О Е В Ц Р О А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ
Б В Ђ Е Д П А К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н
П А М Ђ Ђ И Ј Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х
И П Ж О Ђ Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е
В Ђ Е Д Ђ В Ц Р О Ч Ц Н Х Х Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х А
Ф Ц Ф Ј П Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У
С Л К К А Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е З У В Л А Л А П Ђ Ђ Е Ж Н Р О Ј Л
О К А Г Г Ж Ц Л А Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В
Д Ђ О Ч Р Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О
К А Е Е В М У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ
И У Љ П Л И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ
Ч Ц Н Ј Ј И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Х А Н Т Ч Ц
П А Х Е Е П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А
А Е Е В Ц А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Х Х Ј Е О В М У И У Р Љ А Г
С Х А Н Т Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г
А Н Т Ч Ц Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е В Ђ А Г Х Г Ш А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г
Ц Ц Т Т А Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р
А М Ђ Ђ И С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е
П Ж О Ђ И Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е
Ђ Е Д Ђ О Ч Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х А Н
Ц Ф Ј П А Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У
Л К К А Е Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У И
К О К А Г Г Д Г Ђ Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф
Т А А С И П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ
Ч Ц Н Х Х Ј И М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Х Х Ј Е О В М
Е Е В Ц Р У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А С Х
Г Ф Ц Ф Ј А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А Х Е
П Ж О Ђ И Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б В Ђ
Ж Н Р О Ј Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е З У В Л А Л А П Ђ Ђ Е Ж Н Р О Ј Л Е Ж Ц
А Г Г Ф Ц А Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј П А
С И П Ж О Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И М Б
Ч Ц Н Ј Ј В Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О С К
К А Е Е В М У И У Р Љ А Г Ђ Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О А
О К А Г Г С Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г Г Ф Ц Ф Ј
А А С И П А Х Е Е З Н И У Љ П Л К В Г Ф Ф Ц У Ц Т Т А А С И П Ж О Ђ И
Ц Н Ј Ј Е М Б В Ђ Е Д Ђ О Ч Р С Л К К А Е Е В Ц Р О Ч Ц Н Ј Ј Е О В М У
Ф Х Н К О И У Р Љ А Г Ђ Х А Н Т Ч Ц П Ј П А М Ђ Ђ И А Ф Х Н К О К А Г

**Једини начин да се ХИВ открије је тестирањем.
Ако рескираш, треба да се тестираш.**

www.hivpodrska.org.rs

Дар за Булевар

ЗНАК ДА ВОЛИМО БЕОГРАД

Драги суграђани, као што знате, у току је свеобухватна реконструкција Булеvara краља Александра, после које ће он постати комплетно уређена саобраћајница са најсавременијом инфраструктуром. Као што такође знате, у склопу радова је обављена и замена дела дрвореда који су чинила неизлечиво болесна стабла. Били смо приморани да посечемо заштитни знак Булеvara - платане.

А сад је време за сађење. Послушали смо вас, грађане Београда, консултовали смо стручњаке и одлучили да засадимо платане чија ће стабла имати пречник од најмање 15 центиметара и бити висине троспратнице. Позивамо све друштвено одговорне компаније и појединце да донирају средства за куповину нових платана. Ми ћемо Вам се одужити тако што ће поред Вашег стабла бити постављена плочица са Вашим именом, како би Београђани знали ко је помогао да Булевару удахнемо нов живот.

Јавите нам се на телефон 011/2602-186 или на e-mail bulevar@zelenilo.rs

Учинимо Београд лепшим и здравијим местом за живот.

Београд

“

Kod nas su zvezde ove vrste - pođimo od manjih ka većim kalibrima - Zoran Ostojić, koji je sada liberalni poslanik ali koji je uveo Velju Ilića u visoku politiku; Aleksandar Tijanić - Lejdi Gaga naše pi-ar scene, ekscentričan, inteligentan, brutalan, koji je prokrčio put prvoj Koštuničinoj vladi; najzad, Srđan Šaper, koji je dobio dve Tadićeve kampanje.

SREDA, 9. JUN 2010.

OMNIBUS NA 13 TEMA POVODOM 13 GODINA IZLAŽENJA LISTA DANAS

XXXI

10 | D13 | 1

veštine

Spin doktori ili... Zoran Ostojić, Alester Kembel, Džejmi Šej, Dušan Mitević, Aleksandar Tijanić i Srđan Šaper (slevo)

Pi-ar ili piljar? Koja razlika?

Odnosi s javnošću! Lepo prevedeno - public relations - sa engleskog, ali ta reč se nikad nije primila: naša, ali ne izgleda da jeste. Podjednako tako gotovo nikad nije do kraja specifikovan njen smisao. Marketing, advertajzing i reklama, lobiranje, pi-ar, liče kao jaje jajetu. Ali, nije isto. Svaka od ovih disciplina zavodi, manipuliše, opija, opsenjuje, to je ono što je isto. Razlika je, međutim, u metodi, sredstvima, širini. Pi-ar tu pravi razliku, u prednosti je nad svima: sveobuhvatan je, tiče se svega. Toliko da postoji izreka da je „sve komunikacija“ (mada komunikacija nije sve).

U Srbiji i tranzicijskim društvima to je trendi-zanimanje. Lepe, dugonoge, barbi plavuše. Japi momci, ograničeni i ofanzivni. Posvećeni, kreativni, domišljati, ali i nastrtljivi, arogantni, vuku za rukav kad im trebaš, beskrupulozni. Ništa od ovoga pojedinačno nije apsolutno veran karakterizacija tog novog sveta koji nastaje u okrilju političkih struktura, bogatih kompanija, u realnom sektoru; ali, kao celina opis verovatno stoji na čvrstim nogama. To bi mogao biti foto robot srpskog piarovca.

Katarina Živanović

Odnosi s javnošću ili najmlađi zanat u Srbiji

Pi-ar ili piljar, koja razlika, zapaćemo se ironično. Nije, međutim, nipošto tako. Zapravo, ni blizu. Istaknuti ljudi pablik-rilejšna u principu poseduju veliku moć.

Danas mnogi vladari, države, preduzeća, škole, banke, trgovci, znaju da se komunikacijski ciljevi lakše mogu ostvariti uz saglasnost i razumevanje javnosti nego u konfrontaciji s njom. Dobro opremljene i moćne sektore za odnose s javnošću imaju i delatnosti u kojima se ništa ne prodaje niti kupuje kao što su vojska, policija, verske zajednice. Svima njima je važno da ih drugi vide kao ustanove, organizacije ili pojedince s pozitivnom reputacijom. Ili, kako je upravo u listu „Danas“, maja 2004, rekao Dragan Sakan, jedan od najboljih u našoj profesiji - ovaj posao vidi se kao „dodavanje malo zlatnog praha“ proizvodima, kompanijama, institucijama ili državama, kako bi zasijali punim sjajem - ilustruje Pavlović.

Legendaran je spin doktor i Blerov pi-ar čovek Alister Kembel, koji je morao da nađe opravdanje za šefov pohod na Irak. I danas okapa u Londonu, pred raznim istražnim komisijama.

Kod nas u zvezde te vrste - pođimo od manjih ka većim kalibrima - Zoran Ostojić, koji je sada liberalni poslanik ali koji je uveo Velju Ilića u visoku politiku; Aleksandar Tijanić - Lejdi Gaga naše pi-ar scene, ekscentričan, inteligentan, brutalan, koji je prokrčio put prvoj Koštuničinoj vladi; najzad, Srđan Šaper, koji je dobio dve Tadićeve kampanje. (Uzgređ, deset dana tražili smo njegove komentare o ovoj temi, sa jednostavnim namerom da podeli svoja bogata iskustva sa publikom, ali uzalud: čovek koji se bavi javnošću, ignoriše je).

i koji u praksu unesu „obilje sopstvene imaginacije, iskustvenog znanja i emotivne energije“.

Miloš Đajić, predsednik Društva za odnose sa javnošću Srbije, kaže da bi stručnjaci za odnose s javnošću trebalo da budu „oni sa kojima biste rado popili kafu“.

PR menadžer bi trebalo da bude neko sa kim je ugodno razgovarati, neko ko će vas ljubazno saslušati, dobro informisati o svemu što vas zanima i istovremeno znati da vas dobro opusti i zabavi. Zajedničke osobine PR menadžera trebalo bi da budu: brzina razmišljanja, elokventnost, organizovanost, sposobnost slušanja i empatije i, naravno, komunikativnost. Većina ljudi koji rade u oblasti odnosa s javnošću, međutim, ili je došla iz medija, ili se obrazovala kroz različite forme neformalnog obrazovanja (kurseve i seminara), ili su direktno postavljeni na ta mesta bez bilo kakvog prethodnog iskustva u ovoj oblasti, što nekada predstavlja dodatni problem za kvalitetan rad - ukazuje Đajić.

Činjenica da znatan broj PR menadžera dolazi sa novinarskih fakulteta, ili iz samog novinarstva, prema mišljenju profesora Pavlovića, „nosi izvesne rizike“.

Novinarstvo i odnosi s javnošću su dve odvojene delatnosti, ponekad oštro konfrontirane. U jednoj od duhovitih definicija novinarstvo se određuje kao „ono što neko pokušava da vam sakrije“. Mediji moraju objektivno i neutralno da izveštavaju o celini života, o svim njegovim manifestacijama, pozitivnim i negativnim, čak i o veoma neprijatnim. PR menadžeru je, pak, dopušteno da selektira informacije i stavlja ih u optičaj u trenutku koji je povoljan za njegovog klijenta (a nije protiv javnog interesa) kako bi se stvorila što pozitivnija, održiva

>> Nastavak na strani XXXII

Kad čujete da Olja Jovičević ima PR školu, šta pomislite?

Trinaest pitanja Cvijetinu Milivojeviću

1. Da li su takozvani „spin doktori“ preteča današnjeg PR? Jesu li oni tvorci stvarnosti?

- Nisu preteča, jer je PR pozitivna ili, makar, neutralna komunikacija u kojoj je zabranjena laž. Spin je jedan međukorak od PR-a ka propagandi, onaj vrsti komuniciranja u kojoj je dozvoljeno sve što nije zakonom zabranjeno.

„Spin doktori“ mogu da budu tvorci (neki od njih su istovremeno i predvodnici) javnog mišljenja, dakle, i virtuelne i „realistične“ stvarnosti.

2. Imate li uzora među „spin doktorima“ i ko bi to bio (Alister Kembel, Ratko Maček...)?

- Jozef Gebels koji je, osim modernog propagandista, i nepriznati otac ovome što danas nazivamo spinom.

3. Za PR stručnjake se često kaže da su to „prodavači magle“. Šta Vi kažete na to?

- I ja sam tako mislio dok sam se bavio novinarstvom. Sad, sa ili bez digitrona, svakome mogu da dokažem da je PR - kovnica stabilne valute.

4. Šta mislite o Džejmiju Šeju, sa profesionalne strane, da li ga prezirete ili cenite?

- Sa stanovišta krajnjeg cilja, on je pobedio: Kosovo danas „ne stanuje više u Srbiji“, a Srbi krivice za sopstvene žrtve iz 1999. traže, gotovo isključivo, među sobom.

5. Da li je jedan od razloga zbog kojeg je Srbija izgubila rat protiv NATO pakta - loš PR?

- To nije bio PR, već, uz časte izuzetke, zezanje sopstvenog naroda - a ne Havijera Solane ili Medlin Olbrajt - u zdrav mozak.

6. Da li ste čuli da postoji izraz šaperizam (svaki potez klijenta meri se učinkom na rejting skali)?

- Mislite, tadićevizam? Pogledajte odgovor na pitanje broj 5. Shodno bliskosti osobi A, meri se vaš privatni uticaj na osobu B, a time i javni odnos osobe A prema osobi B. Brate, burazeru, bate, bato, braćala...

7. Smatrate li da je Tito znao za PR?

- Čuj, znao - osećao i obnašao!

8. Kad čujete da Olja Jovičević ima PR školu, šta pomislite?

- Da sam obećao da ću biti jedan od predavača, pod uslovom da ta ideja kolega sa Radio-televizije Srbije zaživi. Iako od „Pragmine“ radionice dobrog imidža nema bolje.

9. Hoće li Delta propasti zato što je otišla Milka Forcan prva zvezda srpskog PR?

- Pitajte to na pravoj adresi: Društvo za odnose s javnošću Srbije, zgrada „Jugohemije“/„Delte“, Resavska ulica, Beograd. Tamo se i rodila zvezda.

10. U kakvom su odnosu lobiranje, advertajzing, promocija, PR, tinktank?

- Komunikacijske discipline, od kojih se samo jedna (PR), osim što lobira, reklamira i promovise, trudi i da - informiše, tj. vama u medijima krađe nešto od zanata.

11. Kakav je fotorobot srpskog PR menadžera danas?

- Uh, uh... Ako imate ili nemate nešto od škole, „poznajete rad na računaru“, eventualno razumete engleski (srpski nije obavezan), ako niste uspeali ni u kome drugom poslu, ni kao drvoseča ni kao lekar, na primer - novinarstvo i PR su prvi izbor za vas.

12. Da li je imati PR menadžera moda ili potreba?

- Ako ste „u trendu“, imate „pi-ara“; potreba je imati pi-ar menadžera.

13. U kom pravcu se razvija srpski PR?

- Hoću da verujem da to nije smer potpunog banalizovanja i obesmišljavanja komunikacijske funkcije.

Cvijetin Milivojević je direktor PR agencije „Pragna“ i kolumnista Danasa

“

Moram priznati da sam kao novinar imala različita iskustva sa PR menadžerima. Sa nekima sam odlično saradivala, ali je bilo i onih koji su imali običaj da zovu samo kada žele da puste neku promotivnu priču kao novinski tekst.

Slobodanka Stamenić, ranije novinarka našeg lista a danas osoba zadužena za odnose sa javnošću u Ministarstvu životne sredine

>> Nastavak sa strane IX

va slika u javnosti. Mada, kada je reč o ka-drovske osnovi ovih delatnosti, bolje je da se PR-menadžeri regrutuju iz novinarskih redova nego obrnuto - smatra Pavlović.

Slobodanka Stamenić, nekadašnja novinarka našeg lista a danas osoba zadužena za odnose sa javnošću u Ministarstvu životne sredine, kaže da ju je oduvek zanimalo istraživačko novinarstvo a da o odnosima sa javnošću, kao profesiji, nikada nije razmišljala.

- Moram priznati da sam kao novinar imala različita iskustva sa PR menadžerima. Sa nekima sam odlično saradivala, ali je bilo i onih koji su imali običaj da zovu samo kada žele da puste neku promotivnu

druge strane“. Ne bih se složila, svima nam je posao pronalazjenje pravih informacija i njihovo plasiranje u javnosti na pravi način. Oba posla su analitička, zahtevaju razvijene komunikacione veštine, tako da seminare i edukacije o istraživanju koje sam kao novinar pohađala, i te kako mogu da koristim na novoj poziciji - kaže Slobodanka Stamenić.

Profesor Milivoje Pavlović, koji je i autor univerzitetskog udžbenika za odnose s javnošću, naglašava da je prvo i osnovno u ovoj delatnosti (tome, kaže, podučava svoje studente) to da „nisu dopušteni svi putevi do javne pažnje i naklonosti određene grupe“.

nekim drugim parcijalnim interesom. PR menadžeri su uvek u opasnosti da predu onu tanku liniju koja deli dozvoljeno od nedozvoljenog. Kako da je prepoznaju i ne predu, jeste ono o čemu najpre želimo da naučimo svoje studente - ukazuje Pavlović.

Sagovornici Danasa slažu se u oceni da se bavljenje PR-om kod nas sve manje razlikuje u odnosu na inostrana iskustva, ali naglašavaju da sama profesija ima određene poteškoće, sa kojima tek treba da se suoči.

- Ono što još uvek vidimo kao veliki izazov, pre svega u javnom sektoru jeste razumevanje rukovodilaca da su odnosi sa javnošću funkcija upravljanja i da nema uspešnog posla bez dobre komunikacije - ukazuje predsednik Društva za odnose sa javnošću Srbije. Đajić objašnjava da profesionalci moraju sedeti u upravljačkim telima, učestvovati u donošenju odluka, a ne samo komunicirati već doneti odluke. To je još uvek suštinska razlika u odnosu na razvijeni svet koji je odavno prepoznao PR kao deo upravljačke strukture. U Hrvatskoj i Sloveniji PR menadžeri su uključeni u donošenje odluka. U Sloveniji je to čak i obaveza, regulisana Zakonom o državnoj službi. U javnoj upravi još uvek postoji nerazumevanje oko toga šta su sve poslovi odnosa s javnošću, pa se njihov delokrug svodi samo na odnose s medijima. Dobar primer je Vlada Republike Srbije gde u svakom ministarstvu postoji osoba zadužena za odnose s javnošću ali postoje i problemi u njihovom položaju i ingerencijama. Naši ministri uopšte ne konsultuju svoje PR menadžere, često daju izjave a da ovi o tome nisu ni obavešteni, već saznaju od novinara. Neki PR menadžeri ne mogu ni da dođu do svojih ministara. Sve to ruši njihov kredibilitet kao i ugled same profesije - ukazuje Đajić. On dodaje da bismo u ovoj oblasti mogli da se ugledamo na Republiku Srpsku!

Kao što postoje sednice Vlade, u RS postoje i sednice osoba zaduženih za odnose s javnošću. Tako se PR menadžeri svakog ponedeljka sastaju na kolegijumu, analiziraju proteklu nedelju, prave planove i donose odluke za narednu - kaže Đajić.

Nashe iskustvo sa odgovarajućim resorima u Vladi Srbije u radu na ovome tekstu potvrđuje pređašnji opis. U Vladi Srbije rekli su nam da nemaju tačan podatak o broju PR menadžera zaposlenih po ministarstvima. Kažu, taj broj se veoma često i menja. Iako u pres službi naglašavaju da „imaju visok stepen autonomije u radu“, šturu odgovore na konkretna pitanja dobili smo tek nakon nekoliko dana, kada ih je nadležni u Vladi odobrio.

U ovoj delatnosti precizno su pobrojali kodeksi ponašanja. Primena ubeđivačkih metoda stoga ponekad liči na hod po minskom polju, bilo da obaveštava o događajima, ljudima i idejama, preporučuje određene robe ili usluge, ili uverava u valjanost nekog političkog sadržaja, odnosno kandidata. Mnogi vidovi PR odvijaju se u blizini novca, a nisu mali ni pritisci motivisani političkim, vojnim, stranačkim, privatnim ili

Zvezdana prašina: Milka Forcan

priču kao novinski tekst. Dešavalo se da u takvim slučajevima budu veoma uporni, a posle izvesnog vremena, kada bi meni trebala neka informacija, isti se čak ne bi javljali ni na pozive. Ipak, na sreću, većina PR menadžera nije takva, već veoma profesionalna - priča Stamenićeva o svom iskustvu.

Mnoge novinare poznajem godinama i veoma se dobro razumemo. Neki od njih čak u šali znaju da kažu da sam sada „sa

АБС Минел Фонд

Погледај око себе, учини нешто за друге!

АБС Минел Фонд је корпоративна фондација која послује у оквиру компаније АБС Минел. Очување друштвених вредности и спровођење политике друштвено одговорног понашања, примарни су циљеви нашег Фонда.

www.absminelfond.rs

Još jedna uspešna godina je za nama. Proširili smo poslovanje pa

AGENT PLUS GROUP

pruža kvalitetnu uslugu organizacije svih vidova prevoza. Kroz svoja preduzeća u: Beogradu, Rijeci, Hamburgu, Skoplju, Konstanci i filijale u: Nišu, Novom Sadu, Smederevu, Pančevu, Velikom Gradištu.

Ovo jeste Agent, ali PLUS

As agent for MAERSK LINE

Foto: Marija Čalić

11 | D13 | 1 svakodnevnica

Piše: MILINKO BUJIŠIĆ

Gde si, dragi prijatelju

Jesi li živ, dugo se nismo videli? Šta da ti kažem. Trenutno nisam ni u jednoj stranci. Pustio sam glas na sve četiri strane da sam na raspolaganju, pa ko šta i koliko ponudi. Onda ću lako odabrati šta je najbolje za Srbiju. Programi stranaka su isti, tako da se svi uklapaju u neka moja opredeljenja. I lideri sve više liče jedan na drugog i iz vlasti, i iz opozicije. Jer, vlast je jača i od čoveka i od ideje. Kod nas i opozicija ima vlast.

Kako si ti, kako ti je porodica? Narodne kuhinje niču na sve strane. Počele su da se organizuju i po selima. Nekad se hrana nosila iz sela u gradove, a sada iz gradova u sela. Sve se u ovoj zemlji okrenulo naglavačke, pa što ne bi i ovo.

Jesi li decu izveo na put? Sa nama više niko neće ni da ratuje. Neće nas ni za neprijatelja, a kamoli za prijatelja. Ne može svako da bude ni neprijatelj. U svetu se poštuju i prijatelji i neprijatelji, a mi nismo ni za jedno ni za drugo. Ne znam više ni ko smo, ni šta smo. Jesmo li uopšte država, jesmo li narod.

Ima li koga živog u tvom rodnom kraju ili su sve vatre pogašene?

Statistički stojim solidno. Izašao sam iz krize kao i svi ostali, jedino je problem što nemam prebijene pare. Ali budući da i većina naroda nema šta da jede, ne mogu ništa da prigovorim ni sebi ni drugima.

Kako se sad slažeš sa ženom, s obzirom na to da ste u mladosti bili različitoj pola?

Kriminal, a naročito mito i korup-

cija, zahvatili su sve slojeve našeg društva. Teško je očekivati od onih koji su to zlo stvorili da ga oni i iskorene. Ne može se protiv sebe. Jedina nada je da to nestane samo od sebe, ako vlast dozvoli.

Jesi li ostavio amanet gde da te sahrane ako, ne daj bože, jednom umreš?

Kosovo je naša rana neprebolna i naš trošak nevideni. Više će biti naše kad ga se potpuno odreknuemo nego sada, dok ga prisvajamo. Koji političar bude jednog dana saopštio da Kosovo nije naše, taj će ovom narodu skinuti veliku muku, a Komitetu za dodelu Nobelove nagrade olakšati posao.

Šta još ima novo?

Ovaj mi stariji sin uzeo četrdeset i petu godinu, pa gledam da ga zaposlim negde kao pripravnika. Mlađi je odavno u penziji. Pre mene se penzionisao. Radio odgovoran i delikatan državni posao, pa ga po tom osnovu i penzionisali. Sad ja moram na svom radnom mestu da zaradim za sinovljevu penziju.

Šta kažu, kakva će biti letina, kako li je ponela godina?

Nekad, dok je bilo fabrika, štrajkovali su radnici, a sad štrajkuju robojasi. Ispada da su i u zatvorima ugrožena neka prava. A ako je u zatvorima loše, gde je sve obezbeđeno, kako li je tek nama s ove strane žice.

Hoćeš li ovog leta ići u banju?

Teško onima koji imaju. Ne bio niko moj bogat na današnje vreme. Sad bogati zavide siromašnima. Kako bi se rado menjali sa njima. Ali,

kasno je. Ostalo im je vremena samo da popakuju pribor za zatvor ili da pobegnu iz zemlje.

Šta koristiš od lekova?

EU nema altemativu. To su shvatili i naši patriote koji tvrde da su pobedili u poslednjem ratu i Ameriku i Evropu. Sada su, tadašnji ljuti protivnici Evrope, pretekli većite proevropejce na putu ka Evropi. Ovo je prvi put u istoriji civilizacije da jači moli slabijeg da ga primi u svoje društvo, prvi put da se pobednik priklanja poraženom. Blago jednima i drugima.

Sve vreme ti pitaš, a ja detaljno odgovaram na tvoja pitanja i nikako da stignem da pitam kako si ti, kako je tvoja porodica, čime se baviš...

Dobro mi je došlo ovo što sam ostao bez radnog mesta i bez plate. Sad mogu potpuno da se posvetim globalnom otopljavanju i njegovim posledicama, nestanku arktičke ledenice kape i zaštiti foka. Vrlo sam zabrinut za budućnost mlade generacije, jer milion godina prođe dok lupi dlanom o dlan. Brinu me i ove pripreme za odlazak na Mars. Sve te silne milijarde platiče američka radnička klasa, a nisam siguran da li će im se ta investicija isplatiti. Pažnju mi sve više privlače i ekološki problemi s kojima se naša planeta suočava. Pažljivo pratim sve što se na tom planu radi. Šteta bi bilo da zbog ljudske greške nestanu neke biljne i životinjske vrste. Jednostavno, ne mogu da zamislim svet bez crnih medveda i beloglavih orlova, bez zelja i kopriva.

I drugi rođendan slavimo ponosni

na dostignute rezultate u protekloj godini

Agent MAERSK LINE za Srbiju je dokazao da je dostojan da reprezentuje najvećeg kontejnerskog Brodara na SVETU.

Ako ste u dilemi šta je najbolje za vašu robu izaberite ono što je PLUS

Užički gambit: Panović i Antić u redakciji Danasa

12 | D13 | 1 melanholija

Od Jagićeve ulice do Južne Afrike

Čudan je bio taj avgust pre devet godina. Vreme između NATO bombardovanja i 5. oktobra. Srećniji deo planete se bavio rešavanjem problema „milenijumske bube“, dok je Srbija ušla u najpshodličniju fazu „patriotskog jedinstva“ - slavila se „pobeda“ nad NATO, generali su hvatali beleške čak i na predavanjima koje je držala Miloševićeva čerka, opozicija je mogla da računa samo na status „domicilnih ništarija“, dok je Mrkonjić, kao i sad, krenuo u obnovu i izgradnju. Onda je sredinom avgusta te dijabolične 1999, došlo pomračenje Sunca. (Opet) srećniji deo planete je stao u specijalne naočare, krenuo na piknike i uživao u ovom prirodnom fenomenu. Srbija se zamandalila. Poplašena, navukla je roletne, stavila čebad na prozore, povila glavu, a režim je širio dodatnu psihozu. Pomračenje Sunca bio je test pokornosti naroda.

U takvoj atmosferi, po sparini, krenuo sam, depresivan, „Raketinim“ autobusom na Zlatibor na zakazani intervju sa Radomir Antićem za Danas. Klekovača koju nam je Antić kao prvi domaćin ponudio na degustaciju, bitno je popravila raspoloženje. Taj čovek ima harizmu. Doduše, i on je sam godinama mistifikovao sebe kao idealnog selektora, ali to nije bilo bez pokrića, s obzirom na njegove trenerske domete. Njemu se nekako više verovalo nego drugima.

Naravno da je i te 1999. Antić važio za idealnog selektora. Svi drugi bili su samo iznuđena i privremena rešenja. Ne treba valjda da vam objašnjavam da i ja spadam u većinu koja je uvek verovala samo u Antića.

Nije to bilo čekanje nalik onom čekanju Beketovog Godoa, već pre nalik čekanju izvesnog Dunjića. Mislimo na Paskaljevićev film „Čuvar plaže u zimskom periodu“. Kostur radnje je odnos oca (Bata Stojković) i sina (Irfan Mensur). Otac stalno govori sinu - „doći će Dunjić i odvešće te u Švedsku“. Za razliku od Godoa, Dunjić stvarno dolazi. I vodi dečka u Švedsku na arbajt. Na planu fudbala Švedska je, u stvari, Južna Afrika, gde nas je Antić i odveo. Ali, ljudi, to je uradio i Petko. Neka prodemo bar grupu sad. Međutim, sve sem polufinala je defetizam. Takva je atmosfera. Kao i uvek.

Istorijski možda pomalo neočekivano, ali Antić je poslednji srpski mesija. I onda na Zlatiboru rekao mi je dve stvari koje nisu tipične za srpske mesije; ne voli improvizaciju, i ne želi nikakvu revoluciju, jer ona ne donosi dobro. Ali, prodemo li kao sa Petkom u Nemačkoj, lako ćemo ga, kao i druge mesije, baciti u blato. Kako to već samo umemo. Međutim, napravi li Antić čudo, kao svaki pravi mesija, od nas može da traži sve. Pa i da bude predsednik ako Tačić odluči da posle drugog mandata bude samo premijer.

Kad je u ponedeljak 16. avgusta 1999. izašao intervju s Antićem, pored njega na naslovnoj strani bili su tadašnji premijer Mirko Marjanović i jedan od opozicionih lidera, Vladan Batić, koji su se pogano prepucavali. Antića sam podsetio i na mit koji je vladao u njegovom Užicu tokom bombardovanja. To što je NATO „štedeo“ Užice i u njemu „samo“ srušio zgradu pošte i jedan relej na brdu iznad grada, Užičani su pripisivali Antićevom poznanstvu sa Hesom Hilom, valsnikom Atletika iz Madrida s kojim je Radomir osvojio duplu krunu. Navodno, Hil je bio dobar sa Solanom, pa se zato vodilo računa. Antić je rekao da bi voleo da je to istina, ali da su to samo „mistifikacije napaćenog naroda“. Doduše, postojala je još jedna verzija priče: Da je Vesli Klark, u stvari, Veselin Karaklić, iz „naših krajeva“, neko kao Karl Malden, pa je otuda „vođeno računa“.

Na mestu srušene pošte ostala je rupa. S kišama rupa je postala bara. Logično da su je Užičani prozvali „Mrkonjićka bara“. Tu, u centru grada počela je da se razvija unikatna flora i fauna. Neka vrsta minijaturnog „jurskog parka“. Tu su se

doselili vilenjaci, bića nalik onima iz Tolkinove Srednje zemlje, ili iz Harija Potera, ali nalik i likovima Hansa Gigera čija je monografija „Nekronomikon“ inspirisala Ridljiu Skota da snimi „Osmog putnika“ (Elijena). Sve to je u knjizi „Hrstopoštovanje“ (Prirodni i natprirodni svet Užica), nacrtala i opisala Tijana Jevtić. Nakon 5. oktobra rupaj je asfaltirana, vilenjaci su se odselili, a umesto „Mrkonjićka bare“ lokacija je postala „Trg Ratka Mladića“, kako je grafit glasio i cinično kompenzovao nedostatak urbanističkih ideja.

Mundijali su bar neki lepši trag u potrazi za izgubljenim vremenom. Ali, što ih je više, sa sigurnošću tvrdim da svaka mundijalska euforija, s patinom postaje melanholija. Čak je to neka unikatna „mundijalska melanholija“. Star si onoliko koliko imaš mundijala u sebi. Ili, koliko imaš skupljenih „Figurine Panini“ albuma. U stvari, pravo rođenje je prvi mundijal koji pamтите. Za mene je to Argentina 1978, noćni prenos iz Mendoze, čupavi Mario Alberto Kempes bez štucni. Doduše, sad znamo da je Kempes posle svake utakmice trčao još pola sata da se smiri od dopinga, i da Kiroga, golman Perua, nije primio onoliko golove bez veze, već da je argentinska vojna hunta bila napravila neki dil sa „kolega-

ma“ iz Perua. Te 1978. Menoti nije gasio cigaretu, danas bi to bio skandal. Nije nas bilo u Argentini 1978, ali svoje sličice u rubrici „nisu se kvalifikovali“ imali su Dražen Mužinić, Ivica Šurjak, Danilo Popivoda i Zoran Filipović. Falio mi je samo Žanvion iz Francuske da kompletiram album. I našao sam ga tek uoči one veličanstvene finalne utakmice sa konfetama na stadionu „River Plate“ u Buenos Ajresu. Argentina je pobedila Holandiju sa 3:1, a Žanvion je „smirio svoju dušu“ u albumu. „Tržišna cena“ bila mu je 100 sličica, među kojima i Platini, Bete-ga, Kamačo i Ziko.

Sećanja na Mundijal u Španiji 1982. uvek ostavljaju nedoumicu zašto Srbi toliko vole Irce kad su oni (istina Severna Irsko), namestili utakmicu sa Španijom i izbacili nas iz takmičenja, čak i nakon „veličanstvene“ jugoslovenske pobeđe nad Hondurasom kad je Miloš Šestić iznudio penal koji je Vladimir Petrović Pižon pretvorio u konačnih 1:0. Na stadionu „La Romareda“ u Saragosi. Sa Miljanom Miljanićem. Sa usana golmana Dragana Pantelića čitali smo psovke. Glavne sličice tog Mundijala bili su Paolo Rosi (tri gola Brazila), Mišel Platini i Zbignjev Bonjek od kojih je Juventus ubrzo napravio jedan od prvih evropskih supertimova.

U Meksiku 1986. opet nas nije bilo, a Mundijal je obeležio Maradonin gol rukom Englezima. Tada već igrao za Napoli. Izdajala se i sličica Nemca Rudija Felera (Verder iz Bremena) koji je i onda ostavljao utisak „kaskadera“ iz porniča B produkcije.

„Ako je kokain droga, onda sam i ja narkoman.“ U „kokainski“ napad Argentine 1990. u Italiju je stigao Klaudio Kanida. Interesantan je bio i Kolumbijac Valderama sa svojom rastafari frizurom, kao i holandski „rastafarijanac“ Rud Gutlit. Cure su se ložile na Italijana Maldinija, a interesantno je da u „Panini“ albumu nema najboljeg Italijana Skilacija jer

je ovaj u reprezentaciju utrčao „navrat-nanos“. Nemačka je imala jasnu formulu za trijumf: Mateus, Klinsman, Breme. Jugoslavija je tada protiv Španije ostvarila jednu od svojih retkih velikih fudbalskih pobeđa, a da smo posle na penale izbacili Argentinu ko zna gde bi nam bio kraj. Možda ne u ratu. Dakle, odgovornost je najviše na Faruku Hadžibegiću i Dragoljubu Brnoviću. Zahvaljujući „Panini“ pažnji, imamo u škrinji uspomena i takve Osimove anfase kakvi su Predrag Spasić, Haris Škoro, Zoran Vulić i Vujadin Stanojković. Verovalno je u pravu Miljenko Jergović kad tvrdi da je izgled lica Ivce Osima, „velikog stratega propalih vojski“, nakon Argentine, instinktivno najavio ono što nas je čekalo. Taj mundijal gledala je u kasarnama i poslednja generacija JNA koja je u miru došla, i u miru se vratila kući - septembar 1989/90. Prijatno, najpametnijal!

Iz samolepljive Amerike 1994. valjda nam je i dalje najdraži kum Miroslava Ilića Hristo Stoičkov („vaistinu Stoičkov“), tada igrač Barcelone. Ili, kako zaboraviti one zrikave oči i „Duran Duran“ repiče Trifuna Ivanova kome je samo falila šajkača pa da ga pošaljemo u Guču ili makar na Ravnu goru.

Počelo s njim: Mario Kempes

E, onda počinje još jedna istorija, pa se dve melanholije ukrštaju. Danas je već izlazio godinu dana, a Zidan je u Francuskoj 1998. bio glavni. Redakcija nam je bila u Jagićevoj ulici u Beogradu, tamo kod pijace Deram, a ispod Crvenog krsta. To je jedini „jagićevski“ mundijal. Tada u „Opanku“ nismo ni bili svesni Santračevog uspeha.

Za vreme Ronalda u Japanu i Južnoj Koreji 2002. učinilo se na momente da će Danas, preseljen u ulicu Alekse Nenadovića postati „mejstrim“ u odnosu na anderground Jagićeve.

U Nemačku pre četiri godine ko je hteo da ide, ipak je morao s vizom. Danas je ušao i u anale novinarstva tako što je uspeo 1988. u Francusku da pošalje 20 čitalaca preko nagrade igre, ali nijednog svog novinara izveštača. Čak ni Srđana Vajljevica, tadašnjeg „centarhalfa“ sportske rubrike.

Piše: ZORAN PANOVIĆ

Star si onoliko koliko imaš mundijala u sebi

Šest prijatelja Meše Selimovića

Piše: MIRO VUKSANOVIĆ

(...) U knjizi *Nekropolje* Predrag Palavestra govori o deset srpskih pisaca. U tom „gradu mrtvih“ nalaze se pesnici, prozni pisci, istoričari književnosti, kritičari, a Ljubomir Simović je zapazio kako u esejima o njima Palavestra piše i o sebi, pa biva, s desetericom, kao „silueta jedanaestog“.

Primenjujući takvo pravilo na knjigu Meše Selimovića (*Sjećanja*), op. ur.), hoćemo da kroz čitanje šest portreta nademo sedmog koji je zapravo prvi. Počemo od **Veljka Petrovića**, od poratnog doba konfiskacija, nasilnog otimanja imanja i kuća, knjiga i slika koje su gomilane u skladištima. O nekima su, srećom, zajedno, na više načina, brinula dva srpska pisca. Jedan od njih, Meša Selimović, o tome je ostavio miran, gotovo stamen zapis iz kojeg se pojavljuju prijateljstvo kao mera ljudskosti, književnost kao središte i vreme u sencirata. Sve je to pod svetlom Selimovićeve reči i pojave Veljka Petrovića.

U posleratnom opisu Beograda Meša Selimović, ponegde, uzima književnu pozajmicu iz romana *Tišine*, pa se lako može videti razlika. Sjećanja su pisana svakodnevnim načinom, sredeno, razume se, a literarni odlomci su svečani, metaforični, zgsnuti. To pozivanje na samog sebe (kao postupak primenjeno i na drugim mestima) objašnjava koliko je Meša Selimović brinuo o svojim rukopisima i koliko nije bio spreman da o istom govori na više načina. Odatle se pojavljuju njegove iskrenosti – ljudska i književna (...)

Kaže da je Veljkova soba izgledala kao „staretnarnica“, koristeći, tako, retko ime i dodajući da je to kao komisijon „koji prodaje umjetničke predmete“. Radili su u hladnoj sobi, a Veljko je preko kaputa imao vojvodanski kožuh. Meša je znao, kaže, Petrovićeve „divne pripovijetke“ i „opore, upečatljive pjesme prijekora zemlji i savremenici“. Od Veljka je slušao o sarajevskim muslimanskim karakteristikama, o ljubavi Svetozara Markovića sa nekom slikarkom... Meša je Veljku govorio o „regionalnom karakteru naših književnosti“ i tvrdio da se

Foto: Marija Čalić

Ljudska i književna iskrenost Meše Selimovića: Miro Vuksanović

smernicama iz komunističkog uvodnika „Naše književnosti“ kojem je verovao, a Veljko „nezadovoljno mahao glavom“. Sve tako, a gde je portret Veljka Petrovića? Eno ga u skicama, u pridovima, na kraju esejskog svedočenja, na slavlju u Beogradu, u Akademiji, 1964, kada je Veljko Petrović slušao kako Selimović govori, „o osamdeset godina ponosnog i čistog života i o bogatom književnom djelu“. S druge strane govornice, u svećanoj sali, u prvom redu, sedeo je Veljko, „nasmiješen, lijep, drag“, „viso, uspravan, tanak, bujne kose, zategnute kože na licu, mlad...“, „veselo, prav kao bor“. Tako je iz posleratne studeni i razgovora o regionalnom u literaturi došao lik ravangradskog pisca koga je Meša Selimović i poštovao i voleo(...)

Na kraju zapisa o Veljku Petroviću nalazi se zbirčica prideva koju smo preneli. Međutim, to je sitnina u poredbi sa onim što Selimović piše o **Milanu Bogdanoviću**, koji je, kaže, „bio nenadmašan i ostao nenadmašan“ kao književni kritičar, čije su četiri knjige *Stari i novi* klasična dela „(uz Skerlićeva, prije svega)“, nezaobilazna, „zbog ljepote izraza i stila. Ljepote koja ne prolazi“. U tome mu je, piše Selimović, sličan bio samo Borislav Mihajlović Mihiz, koji se borio protiv „prepotopne književnosti“, „pomogao da joj se očita opijelo“ i „povukao se“. Bogdanović se najviše ponosio prevodom Rolanovog *Kole Brenjana*, s razlogom, pomaže bio prijatelj Selimović, i nastavlja s kćenjem, jer je Bogdanović bio „odličan predavač, upravo rijedak“, jer je njegovo govorenje, jedinstveno, išlo „pjenusavo, duhovito, lako, raskošno, nekonvencionalno“, „krcato znanjem i činjenicama.“ Ali, kada su studenti i drugoj pokušavali da ga zapišu, „krliate, prozračne, šarmantne riječi i rečenice“ bile su trome, „nije ostajalo ništa od njihova bljeska: ostajao je vazduh“. Kao američka halva, „kupa šećerne magle“, za gledanje, kao i Selimovićevo opisivanje, namerno prevedeno u drugo značenje. Ipak, nastavlja da popunjava svoj ružičnjak s Milanom Bogdanovićem u središtu, jer „je njegovo pričanje bilo čak ljep-

zene, tursku kafu koju je sam pravio, ali je u svemu bio decentan, odmjeren“. U specijalitetima je njegovo uživanje bilo „upravo neopisivo“, „spontano, nikad prostačko“, „gotovo detinje“. Selimović dodaje da se s njim zbog toga radovao, mada ga „jelo vrlo malo interesuje“ i da Bogdanovića nikad nije video pijanog. Kafanske njegove radosti Meša je video kao umetnost. Šarmantni Bogdanović sa ženama je vodio razgovor „ležeran, prijatan, nikad dosadan, nikad prelak, nikad lascivan, vedar ali ne raskalašan“. To je bila „prava slika tog rijetkog čovjeka, najugodnijeg, najkulturnijeg, najprefinijeg hedoniste koga sam ikad sreo“, zapisuje Meša Selimović. Dugu i lepu rečenicu je dao s opisom kako Bogdanović sipa, zagleda i ispija vino. Čak je i on, Meša, uzaludno, pokušavao da pije. Odustao je, jer niko to nije umeo kao „vedri, lucidni, kulturni“ Bogdanović, „majstor uživanja i ljubavnik života“, „renesansna ličnost, blistava u svemu, nimalo zabezknuta ni sturena zato što se našla u ovom prostačkom, uskom svijetu...“

Andrić je Selimoviću pričao kako je Bogdanović, u Veneciji, bez njez nja italijanskog živo razgovarao sa gazdom kafane i njušeci vazduh nalazio mesto za uživanje. Dok su se vraćali s puta, u istoj kabini spavaćih kola, u vozu, upomo je tražio od Andrića da potroše novac koji su uštedeli. Nije spavao do granice. Andrić nije popustio, kao ni Selimović u svom himničkom eseju u kojem govori i o izboru teksta za jugoslovensku himnu, o gledanju komedije iz pariške lože, o Pavlu Minčiću, „scenskom i glumačkom čudu“, o Bogdanovićevim ratničkim podvizima i dosetljivosti dok je bio adutant vojvode Petra Bojovića.

„Vrijeme bi stalo dok bi on ovako pričao“, svedoči Selimović, i završava da je Milan Bogdanović bio „poslednji naš renesansni čovjek“ i „da je vrijeme takvih ljudi zauvijek prošlo“ (...)

Priču o **Isaku Samokovliji** počinje zaturenom posvetom. Samokovlija je svoju pripovetku, posle rata, posvetio:

„*Majci Sari, srećan što je umrla prije rata i nije doživjela strahote kojima smo mi bili svjedoci.*“

Kaže Selimović da rečenicu ispisuje po sećanju i da je to najgorča posveta koju zna. Nju je tražio u Isakovim knjigama, uzalud. Biće da je ostala kao puna istina koja se, uvek i svuda, naročito među nama, može ispisati posle svakog rata. Ne samo da pokaže koliko je Samokovlija „bio emotivan, duševan, dobar čovjek“, no da pokaže kako se u njegovom Goraždu, „kroz koje teče divna i plahovita Drina“, koju je zavoleo kao njegov junak iz pripovetke *Drina*, onaj što se zove Klindžo, no da načne kazivanje o jevrejskom stradanju, o ustaškom vođenju Samokovlije u logor, gde je radio kao lekar. O tome Meša Selimović pozajmljuje opis iz Samokovlijine pripovetke *Đerdan*, s mučnom rečenicom:

„Doktorova su djeca daleko, ali su nadohvat ustaških kandža, a te kandže mogu svaki čas da se pokrenu, zgrče i zariju u meso...“ Isakova deca, dve kćeri i sin, preživeli su rat, s ocem, ali je on za stalno izgubio „svoju divnu vedrinu“. Žurno je pisao, nameran da osudi ratno zlo, a umro je 1955, u 56. godini. Njegovo umiranje u Koševskoj bolnici Selimović je prikazao kao agoniju koja ga je užasnula i zatekla u nepravdi što, tako, u muči i rop-tanju, odlazi čovek „koji je toliko volio život“. Kajao se što je to video

i što prijatelja nije zapamtio „onako kako je izgledao uvijek, vedar i nasmijan“, „spreman na šalu, na svoj i tuđ račun“.

Selimovićevo kazivanje uspomene na Isaka Samokovliju zapravo je dvostruka opomena, o posleratnoj pustoši (kako smo pročitali, u izvodima, u napomenama, ovde) i o nepravednom zaboravu u koji je smešten „najbolji bosanski pripovijedač poslije Kočića, osim Andrića“. Nije dobio, mada takav i toliko značajan, nikakvo priznanje, ime na ulazu neke ustanove i spomenik među piscima. Zato je Meša Selimović, u gustoj i elegičnoj uspomeni, podsetio koliko smo Samokovliji ostali dužni. Dugovi narastaju, primećuje Selimović, kao „slika naših tabora“, „u ključevima kojima smo toliko preokupirani“. Čitamo, dakle, i vidimo: da se baš ništa ne menja. Uvek ista muka.

Hamza Humo, čije je prvo određenje: „druželjubi čovjek“, drukčiji je od ostalih u nizu koji čitamo, pa je, može biti i zbog toga, drukčija i priča o njemu. Humo je imao svoje stalno mesto u nekadašnjem klubu kulturnih radnika, u Sarajevu, piće i ljude koji ga kao i on vole. Za istim stolom, u kafani, sedeo je dugo, noćima, a na sednicama pisaca nije imao strpljenja da miruje i sluša. Izbegavao je obaveze. Voleo je mostarski Cim u kojem je rođen i gde je smestio svoj roman *Grozdani kikat*, za koji Selimović kaže da je knuthamsunovski. Privatio je „sudenje“ svojoj dramskoj bajci, jer nije verovao Meši. Kada su svi rekli da je sastav slab, rekao je da mari samo za honorar. I dobio svoticu.

„*Tonu plava brda.*

Ja pijem sam.“

To su dva stihia iz pesme „Drugū“. Navodi je Selimović, u celosti, da bi dao komentar o Hamzi Humu:

„Bio je čudan, nekonvencionalan, prijatan čovjek, i dobar pjesnik.“ Drugi deo spisa o svom prijatelju Selimović je dao kao pripovetku, mahom u dijalogu, o hladnoj noći, kada su njih dvojica išli u Tuzlu, na književnu priredbu, pa zamrkli u Doboju, došli u zgradu koju su nazivali *hotel*, zatekli prljavštinu i smrad. Odatle se odvajaju pričanje Hamzino. Nema šta da se zapamti, ali iza njega ostaju „svježina i prijatnost“. On je rekao Đuri Pucar, poznatom komunističkom vođi, da nije socijalizam najsvršeniji sistem, da je to feudalizam. Meši Selimoviću, u noći, na samku, priznao je da su u čovekovom životu najvažniji prijatelji. Meša mu je to vratilo svojim svedočenjem i naklonošću.

Kada pročitamo, neupućeni, ime **Marka Markovića**, čini nam se da je to metafora. Svi je znamo, a ne umemo da rastumačimo. Pred nama je opšta pojava.

Međutim, ovde, u *Sjećanjima*, u dodatku, Meša Selimović govori o direktoru Izdavačkog preduzeća „Svjetlost“, iz vremena kada je „sve sijalo“, o piscu knjige *Kriva Drina* koja je dobila, kao nagradu, dobru sumu od SANU. Njemu je prvo izdanje romana *Na Drini ćuprija*, 1945, darovao Ivo Andrić s posvetom koja se često navodi:

„Marku Markoviću, sa drugarskom porukom: 1) sve su Drine ovog sveta krive; 2) nikad se one neće moći svekolike ni potpuno ispraviti; 3) nikad ne smemo prestati da ih ispravljamo“ (...)

Marković je u prvom susretu s Mešom Selimovićem sedeo u nacionalizovanoj „gospodstvenoj kući Jeftanovića“, a njegova „kancelarija bila je ugodno stjecište književnika, slikara, glumaca, i uopšte ljudi od duha“, u vremenu kada su izdavačke kuće doista bile kuće takvih ljudi. Pisaca je bilo, knjiga takođe, a Marković nije imao briga o novcu. Imao je pažnju da nešto ne promakne zbog čega bi on i pisac bili pomaknuti. Zato je sve rukopise čitao, ljutio se ako imaju previše stranih reči i ako neko na književnim večerima dugo čita. Drugu knjigu pripovedaka objavio je 1954. godine, s naslovom: *Od sumraka do zore*. Od nagrade za *Krivu Drinu* podigao je kuću na Palama. U NIN-u je o drugoj njegovoj zbirci objavljena Mihizova „porazna kritika“, „To je bila“, kaže Selimović, „nepoštedna, egzemplarna, ubilačka kritika, kakva se rijetko susreće.“ Marković je, osetljiv i ponosan, teško podneo takav prikaz. A kada 1961. nije dobio republičku nagradu koju je očekivao, presvnisno je u 65. godini (...)

Na kraju je **Jovan Popović**, poznat po pripovedanju kako je Pinki video Tita i po drugim aktivnostima u književnosti, u kulturi. S njim se Meša Selimović, u doba studentsko, njihovo, upoznao desetak godina pre Drugog rata, u Beogradu. Popović je bio na središtu komunističkog guma za mlade - uređivao je „Stožer“. Meša priznaje, posle dosta godina, dabogme, da ga je više cenio zbog stožerske hrabrosti no zbog pesama i pripovedaka, ali ne krije svoju naklonost prema tom „dobrom čovjeku“. Našao ga je na Dorćolu, u skromnom stanu. Žestoko se razočarao kada je „ušavši u predsooblje, ugledao na ormanu poredane tegle s turšijom i slatkim od dunja“. Mislio je, mlad i zanesen, da je turšija ubedljiv znak malograđanštine. Osim toga, Popović je u prvom susretu bio previše ljubazan. Meši je to bilo neobično, neprirodno. Sebe opominje zbog toga i naziva se - „krgavi Bosanac“. Poredio je kako su se nekad oko knjiga okupljali i kako su knjige čitave pokrete dizale, a u doba pisanja sećanja više nije bilo tako. Kao da je udaljavanje od knjiga, ipak, davno počelo. Priznaje da je drukčije zamišljao osuđenika zbog *Knjige drugova*. Nije prihvatao Popovićevo shvatanje književnosti, ali se čudio kako, u ratu, neko može da piše „pjesmice o ljubavnim jadima i ljepoti sunčevih zalazaka...“

Popović je umro 1952, „od zapaljenja srčanih zalazaka“. Meša ga je posetio pre toga i ožalio posle toga. I u sećanju koji, kao poslednje o njegovim prijateljima, zatvara knjigu *Sjećanja* (...)

Autor, dobitnik Ninove nagrade i dopisni član SANU, napisao je ovaj rad povodom stote godišnjice rođenja Meše Selimovića

Film na www.danas.rs

Misterija broja 13

Piše: NATAŠA BOGOVIĆ

S napunjenih 13 godina - da je u pitanju ljudski život - Danas bi na današnji dan postao tinejdžer, a tinejdžeri su - opšte je mesto - najčešće problematični. Doduše, često im se čini da su problematični zapravo svi oko njih... ali biva to tako. Baksuzluk neki koji sa sobom nosi 13...

Često osporavan prost broj, deljiv samo sa jedinicom i samim sobom oduvek se borio za svoje mesto među ostalima i bio nepravedno zapostavljan i izostavljan. Ipak, nisu mu mogli ništa - kad dođe vreme za 13, može se nazvati 12a, ali to ne umanjuje njegovu mističnost.

A ona je poznata odavno. Evropska, astečka ili srednjoamerička tradicija, severnoamerički domoroci, prebudištička tibetanska tradicija... bavili su se ovim brojem svaka na svoj način i daleko pre nego što su tumači Biblije utvrdili da je na poslednjoj večeri bilo 13 osoba. Uostalom, ova teorija je vrlo često osporavana uz argumente da je mnogo onih koje organizator večere nikako ne bi propustio da to veče pozove. Loša reputacija ovog broja često se povezuje i sa vešticama (rede vešticama) i vradžbinama, koje su po paganskom predanju upravo u tom uzrastu počinjale da uče te veštine.

Česta i poznata su verovanja koja uključuju i izbegavanje 13. sprata u zgradama, ili soba s brojem 13 u hotelima ili bolnicama, autobuskih ili avionskih linija ili izlaza na aerodromima. Čak je i jedina neuspešna mislija Apola nosila broj 13 - letelica je lansirana 11. aprila 1970. u 13 časova i 13 minuta, a do eksplozije je došlo - skoro pa da i ne čudi - 13. aprila.

Triskaidekafobija - strah od broja 13 nije nepoznat psihički problem (kovanica je nastala još 1911.), a još je učestaliji strah od petka koji pada trinaestog dana u mesecu. U naučnom radu „Ugrožava li petak 13. ljudsko zdravlje“ procenjuje se da samo u SAD 21 milion ljudi sasvim ozbiljno menja ponašanje kada 13. u mesecu padne na petak. Kod drevnih Maja 13 je bio sveti broj - a njihov lunarni kalendar se sastojao od 13 meseci sa po 28 dana -

što uostalom predstavlja i idealni mesečni ciklus zdravih žena. Istovremeno, imali su ogroman kalendarski ciklus od 13 dugih razdoblja (baktuna) koji se završava 21. decembra 2012 - da li kataklizmom ili žurkom ostalo je upitno, ali će zato sadašnja generacija to uskoro moći da proverii.

Prema nekim verovanjima, osobe kojima su roditelji nepažnjom dali ime koje se sastoji od 13 slova postaju žrtve Lucifera - takav je slučaj sa Osamom bin Ladenom, ali i sa potpisnikom teksta.

No ima i tradicija i kultura - ali i pojedinaca - koje ovaj broj, nasuprot opštem uverenju, smatraju srećnim. Tako je na Kolgejt univerzitetu koji je 1819. osnovalo 13 ljudi s 13 dolara, 13 molitvi i 13 članaka. Čak je i adresa kampusa na broju 13. I Italijani veruju da broj donosi sreću. Brojni su i sportisti koji su upravo baksuznu trinaesticu imali na dresu, a filmove i serije s trinaesticom u naslovu bilo bi teško i pomenuti, od već pomenutog Apola, do 13 ratnika.

U kompletu karata za igru (još jedna od davaljih rabota) karata je četiri puta 13.

Tek da ovdašnja scena ne zaostaje, oklevetanu trinaesticu u svoje ime ubacio je u svoj alijas i upitna, ali i klevetana kvaziVIP bez tačnog zanimanja Boki 13. I dok je prethodnik 12 skoro savršen, trinaestica kviri harmoniju među brojevima. I prasićima, ako je suditi po izreci „13. prase“.

Može se napisati i kao 1101 - ali i binarno, on ostaje jednako uporan u svom baksuzluku.

U judaizmu 13 ima nekoliko bitnih značenja, a po jednom od njih, u to doba dečaci postaju odgovorni za svoje postupke. Jedna od mogućnosti koja je pred

Prerušavanje

Iako smo navikli na dekadni sistem, kombinacija jedinice i trojke nije jedini način u koji se baksuzni broj može prerušiti.

Rimski	XIII
Binarni	1101
Oktalni	15
Duodecimalni	11
Heksadecimalni	D

* Meša Selimović: *Sjećanja*, Sabrana dela, jubilarno izdanje povodom tridesetogodišnjice stvaralaštva, Sloboda, Beograd, 1981.

MEGATREND
UNIVERZITET

OBRAZOVANJE. OD 1989.

MOJA ODLUKA

UPIS 2010/11

www.megatrend.edu.rs

UPIS JE U TOKU

Fakultet za poslovne studije, Beograd
Fakultet za kulturu i medije, Beograd
Fakultet za međunarodnu ekonomiju, Beograd
Fakultet za državnu upravu i administraciju, Beograd
Fakultet za umetnost i dizajn, Beograd
Fakultet za kompjuterske nauke, Beograd
Fakultet za menadžment, Zaječar
Fakultet za poslovne studije, Požarevac
Fakultet za biofarming, Bačka Topola
Fakultet za poslovnu ekonomiju, Valjevo
Fakultet za poslovne studije, Vršac
Visoka poslovna škola „Megatrend“ – strukovne studije, Beograd
Visoka škola za menadžment i biznis – strukovne studije, Zaječar
Visoka škola za košarku „Borislav Stanković“ – strukovne studije, Beograd
Megatrend virtualni univerzitet

INFO CENTAR

Goce Delčeva 8 11070 Novi Beograd 011/220 30 29, 220 30 00	Bulevar umetnosti 29 11070 Novi Beograd 011/214 54 64, 214 72 08
--	--

www.megatrend.edu.rs

СЛУЖБЕНИ
ГЛАСНИК

NOVA STRUČNA PERIODIKA U IZDANJU SLUŽBENOG GLASNIKA

2010 | Broj 2
**PRAVO
&
DRUŠTVO**

ČASOPIS ZA PRAVNU I POLITIČKU KULTURU

KAŽITE SVE JAVNO I ARGUMENTOVANO!

Drugi broj časopisa *Pravo i društvo* na 290 strana objavljuje naučne i stručne radove, analize, komentare i hronike naših i regionalnih društvenih zbivanja.

Glavna tema broja je reforma pravosudnog sistema u nas. Redakcija časopisa u posebnom odeljku *Dosije sudstva* objavljuje po prvi put ključna dokumenta EU o ovom pitanju i osvrt urednika Vladimira Todorica na reizbor sudija.

Časopis analizira pitanja promene Ustava Srbije i medije u Srbiji, bavi se Zakonom o informisanju, ulogom socijalnog kapitala, kao i aktuelnim procesima u srpskom savremenom društvu.

I ovaj broj časopisa *Pravo i društvo* je obogaćen tekstovima stranih autora: Davora Vidasa, koji analizira spor oko Piranskog zaliva i Fernanda Pastora Mercantea, koji govori o problemu jezika u EU.

Cena primerka: 450,00 RSD; godišnja pretplata: 1.300,00 RSD

Dodatne informacije na telefone 011/36-444-52, 30-60-359 ili e-mail: pretplata@slglasnik.com

WWW.SLGLASNIK.COM

СЛУЖБЕНИ
ГЛАСНИК

U PRETPLATI NOVO IZDANJE

VRHUNSKE MEMOARSKJE PROZE

Borislav
Pekić
*Godine koje su pojeli
skakavci*

U izdanju *Službenog glasnika* uskoro izlazi iz štampe trotomna epopeja o stradalništvu u komunističkim kazamatima jednog od najvećih i najplodnijih pisaca srpske književnosti. Naziv trotomnog dela Borislava Pekića *Godine koje su pojeli skakavci* postao je u srpskom jeziku sinonim besmisla, bezumlja, mentalne i fizičke torture koju Pekić opisuje u svojim zatvorskim uspomnama. Pišući o ljudskoj prirodi, islednicima i doušnicima, provokatorima i zatvorskoj hijerarhiji, Pekić ispisuje dragocene stranice savremene srpske proze, koja se svrstava u najbolju domaću literaturu s kraja dvadesetog veka.

„Čovek koji čita svoj dnevnik liči na zanesenjaka što bi da opovrgne Heraklita i u istu vodu dva puta ude, ali dok ga piše on je u vodi, ma kako brzo tekla, *uvek istoj*. Tek kad vreme prođe, te se čovek od starih tokova života odmakne, može ih videti kao reku što je samo po imenu jedna, a u svemu drugome, izgledu, širini, dubini, brzini, a naročito intenzitetu života u njoj, *uvek – neka druga voda*.“

Za čitaoca je dnevnik gotovo delo, završen život. Za njegovog pisca to je – kao i on sam – život u življenju, *delo u nastajanju*.“

CENE SA PRETPLATNIČKIM POPUSTOM OD 30%

Knjiga 1: 675 RSD do 30. juna | Knjiga 2: 728 RSD do 30. jula | Knjiga 3: 826 RSD do 30. avgusta
Komplet: 2.100 RSD do 30. avgusta 2010. uz mogućnost plaćanja u dve rate

Knjige možete poručiti na tel.: 011/36-444-52, 30-60-359 ili e-mail: pretplata@slglasnik.com

Danas
CONFERENCE
CENTER

SEZONA 2010

8. septembar 2010. godine -
Konferencija broj 30

Da li šume u Srbiji pored klasičnog ogrjevnog drveta mogu obezbediti i sirovinsku bazu biomase neophodnu za proizvodnju celuloznih biogoriva? Koji modeli korišćenja drvnog otpada u energetske svrhe se primenjuju u razvijenim evropskim državama? Koji je energetski potencijal proizvodnje peleta od drvnog otpada kada je reč o korišćenju za potrebe centralnog grejanja kroz sisteme toplana širom Srbije? Da li postoji standardizacija kvaliteta peleta od drvnog otpada i kako sprečiti zloupotrebu u ovoj oblasti? Koja je uloga industrije nameštaja u Srbiji u procesu većeg iskorišćenja drvnog otpada? Koje su infrastrukturne i logističke prepreke većem iskorišćenju energetske potencijala šumske biomase u Srbiji? Kako obezbediti odgovorno upravljanje šumskim resursima Srbije, kako bi ceo sistem bio dugoročno održiv? Šta donosi nova zakonska regulativa koja reguliše upravljanje šumskim resursima u Srbiji?

ENERGETSKI POTENCIJAL
ŠUMA U SRBIJI - NOVE
"ZELENE" TEHNOLOGIJE

22. septembar 2010. godine -
Konferencija broj 31

Pijaća voda -
Strateški resurs Srbije

Da li su izvori pijaće vode u Srbiji u opasnosti zbog nekontrolisanog procesa ostavljanja otpada na deponijama širom Srbije? Kako na ispravnost vode za piće utiče neprečišćeno izlivanje 95 posto otpadnih voda iz kanalizacionih sistema širom Srbije direktno u rečne tokove? Da li je pijaća voda strateški resurs koji mora da bude dostupan svim građanima ili će postati ekonomski proizvod dostupan samo onima koji mogu da plate? Da li postoji vodovodni sistem u gradovima širom Srbije takav da dugoročno može da garantuje ispravnost pijaće vode? Da li je postojeći sistem kolektivne naplate pijaće vode u velikim stambenim zgradama velikih gradova u skladu sa Ustavom Srbije i pravom građana da plaćaju samo ono što zaista i potroše? Kako obezbediti sistem korišćenja tehničke vode koji će sprečiti rasipanje pijaće vode koja se po gradovima Srbije koristi za pranje ulica? Kako veliki proizvođači piva, bezalkoholnih napitaka, mineralne vode i voćnih sokova kontrolisu ispravnost vode koju koriste, kao i koje mere preduzimaju kako bi se obezbedili izvori čiste vode za buduću proizvodnju?

6. oktobar 2010. godine - Konferencija broj 32

Konkurentnost tržišta
automobila u Srbiji

Da li je državno subvencionisanje cena automobila u skladu sa principima otvorenog tržišta koje važi u državama EU? Koje mehanizme obezbeđenja konkurentnosti na tržištu automobila primenjuju države EU koje imaju domaću proizvodnju automobila? Da li model državnih subvencija treba da stvara hiljade radnih mesta u jednom gradu, dok sa druge strane do vodi do gašenja hiljada radnih mesta u gradovima širom Srbije koji su vezani za proizvođače čiji automobili nemaju državne subvencije? Da li državne subvencije treba da budu vezane za privlačenje grinfild investicija vezanih za proizvodnju automobila najnovije generacije, sa nultom emisijom CO2? Da li država treba da poredski i carinski subvencionise uvoz električnih automobila, koji globalno kreću u komercijalnu prodaju krajem 2010. godine? Da li državne subvencije treba da promovisu tehnologije koje smanjuju energetska zavisnost Srbije ili uvoz tehnologija koje auto industrija globalno napušta?

20. oktobar 2010. godine - Konferencija broj 33

Privatni sistem obrazovanja u Srbiji

Da li je privatni sistem obrazovanja u Srbiji, od osnovnih i srednjih škola, do univerziteta, po nivou stečenih znanja i kvalitetu nastave, na nivou državnog obrazovnog sistema? Kako privatni obrazovni sistemi u Srbiji obezbeđuju integritet nastavnog procesa i ocenjivanja, bez obzira na društveni ili ekonomski status učenika i studenata? Da li privatni sistem obrazovanja obezbeđuje dodatni kvalitet nastave i znanja i koliko su ti sadržaji u skladu sa sličnim uslugama privatnih univerziteta u Evropi? Da li privatni univerziteti u Srbiji proizvodeju kadar koji je potreban tržištu rada i da li su diplome pri-

KORPORATIVNI PARTNERI

Singidunum Univerzitet Beogradski Taksi Hebevic McCann Erickson Clipping

vatnih univerziteta priznate i van Srbije? Šta država može učiniti kako bi unapredila standardizaciju kvaliteta nastave i kontrolu validnosti stečenih diploma u privatnom sistemu obrazovanja?

3. novembar 2010. godine - Konferencija broj 34.

Reforma penzionog sistema Srbije

Ima li dugoročno održive reforme penzionog sistema bez promene odnosa prema radu u Srbiji? Da li je postojeći državni sistem penzija u Srbiji uopšte moguće delotvorno reformisati? Da li je aranžman sa Međunarodnim monetarnim fondom samo set privremenih mera ili suštinska izmena celog sistema penzija u Srbiji? Da li privatni penzionih fondovi treba da budu integrisani u sistem penzija kao obavezni ili dobrovoljni? Koju ulogu u reformi penzionog sistema ima privatni sektor osiguranja u Srbiji? Ima li bilo kakve reforme penzionog sistema, ukoliko se nastave alarmantni demografski trendovi u Srbiji, i treba li država u sklopu penzione reforme da investira više novca u podršku većoj stopi nataliteta? Koliko dugo je moguće održavati ekonomski neopravdan nivo državnih penzija, i šta o tome govori primer Grčke?

17. novembar 2010. godine -

Microsoft Sinergija 10 – Legal Framework Day

Konferencija broj 35. - Autorska prava i intelektualna svojina u Srbiji

Koliko je u praksi primenjena postojeća zakonska regulativa vezana za zaštitu intelektualne svojine i autorskih prava? Koja su iskustva iz razvijenih država i ekonomija, primenjiva i u Srbiji, kada je reč o zaštiti autorskih prava i intelektualne svojine? Zašto se na ulicama gradova u Srbiji toleriše masovna nezakonita prodaja piratizovane muzike, filmova, video igara ili softvera? Koje prihode država gubi na godišnjem nivou zbog piraterije u oblasti muzike, filma ili softvera, a koliko po istom osnovu zarađuje organizovani kriminal? Koliko je globalni koncept zaštite autorskih prava i intelektualne svojine uopšte primenjiv na internetu, kao mediju koji nadilazi nacionalne granice i zakonodavstva?

Konferencija broj 36. - Integracija Srbije u globalne ekonomske tokove

Koliko je Srbija tehnološki zaostala za globalnim ekonomskim tokovima i kako ta zaostalost utiče na konkurentnost cele privrede na svetskom tržištu? Koju ulogu u integraciji Srbije u globalne ekonomske tokove ima proces pridruživanja EU, proces uklanjanja u Svetsku trgovinsku organizaciju i šta ti procesi znače za različite privredne subjekte? Koja je uloga tehnološke modernizacije poslovanja u efikasnijem poslovanju kompanija iz Srbije na najrazvijenijim svetskim tržištima? Može li privreda Srbije umesto izvoza sirovina postati izvoznik finalnih proizvoda i usluga, i da li je taj proces bez tehnološke modernizacije poslovanja uopšte moguć? Koje kompanije iz Srbije uspevaju da plasiraju svoje proizvode i usluge na najzahtevnijim svetskim tržištima, i u čemu je taj njihov uspeh? Koliko je Srbija integrisana u globalne investicione trendove u masovnoj primeni ekoloških tehnologija i upravljanju različitim vrstama otpada vezanog za IT industriju?

Konferencija broj 37. - E Government i smanjenje troškova javnog sektora u Srbiji

Da li je moguće suštinsko smanjenje troškova različitih segmenata javnog sektora u Srbije bez tehnološke modernizacije? Kako primena E Government rešenja već danas smanjuje troškove i šteti vremenu u različitim segmentima državne uprave i lokalnih samouprava? Ima li održiv ekonomski razvoj bez smanjenja troškova javnog sektora i kakve su posledice neuspеха u ovoj oblasti za mnoge članice EU? Kako se primenom različitih tehnoloških rešenja mogu smanjiti troškovi zdravstvenog sistema Srbije? Šta državni obrazovni sistemi mogu naučiti o vrednosti primene informacionih tehnologija u nastavnom procesu, iz pozitivnih primera privatnih univerziteta u Srbiji? Hoće li aranžman Srbije sa Međunarodnim monetarnim fondom, posebno kada je reč o segmentu smanjenja javne potrošnje, biti primenjiv bez suštinske primene E Government rešenja u javnom sektoru Srbije?

1. decembar 2010. godine - Konferencija broj 38.

Siva ekonomija i poreski sistem Srbije

Treba li država da povećava poreze ili da unapređuje sistem naplate poreza? Da li je sveopšte tolerisanje sive ekonomije kupovina socijalnog mira ili faktor urušavanja cele ekonomije? Koliko je isplata zarada na crno u Srbiji vezana za nerearno visoka poreska i druga opterećenja, i koliko je u svetlu te činjenice, zvanična statistika o visini ličnog dohotka u Srbiji realna? Da li su nerearno visoke trgovinske marže u maloprodaji, jedan od glavnih generatora sive ekonomije u Srbiji? Da li siva ekonomija obezbeđuje posao građanima Srbije ili generiše nezaposlenost, kroz uništavanje preduzeća koja posluju po zakonu? Da li je masovno tolerisanje sive ekonomije u Srbiji moguće bez političke zaštite? Koju ulogu u razvoju sive ekonomije u Srbiji ima organizovani kriminal?

15. decembar 2010. godine - Konferencija broj 39.

Modernizacija stadiona -
Društveni i bezbednosni aspekti

Ima li bezbednosti na stadionima u Srbiji, bez gradnje potpuno novih objekata sa adekvatnim infrastrukturnim uslovima koji garantuju sigurnost svih gledalaca? Koje tehnologije se primenjuju na modernim stadionima Evrope i sveta, koje delotvorno sprečavaju nasilje i vandalizam? Koliko su postojeći sportski objekti u Srbiji bezbedni u slučaju vanrednih situacija, i koliko postojećih fudbalskih stadiona uopšte ima upotrebnu dozvolu? Zašto isti navijači koji demoliraju postojeće fudbalske stadione, to nikada nisu učinili u Beogradskoj Areni, i koji je psihološki uticaj novih sportskih objekata na ponašanje navijača? Da li fudbal u Srbiji treba da bude porodična zabava ili poligon za ekstremizam svih vrsta, i koju ulogu u tom procesu igraju investicije u nove stadione? Koju društvenu ulogu ima sport u ruralnim sredinama, i zašto je gradnja novih stadiona u malim mestima jedan od važnih preduslova sprečavanja odlaska stanovništva u velike gradove? Zašto najveći gradovi Evrope grade multifunkcionalne sportske komplekse, a ne isključivo sportske objekte, i kakav je društveni i ekonomski uticaj takvih investicija? Ima li istinski održivog modela sporta u Srbiji bez novih stadiona na kojima će se i porodice sa malom decom osećati bezbedno?

PRIJAVITE
SE NA
www.danas.rs

MEDIJSKI PARTNERI

FOX info biro PINK www.live-ctv Bliz SOS sportsport BE92 HNH znanje infostud.com VREME BETA FoNet